

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Romana Tkáčová

**Trestnoprávne aspekty porušenia práv k duševnému
vlastníctvu**

Diplomová práca

Vedúci diplomovej práce: JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.

Katedra trestného práva

Dátum vypracovania práce (uzatvorenie rukopisu): 26. 5. 2017

Vyhlasujem, že predloženú diplomovú prácu som vypracovala samostatne a že všetky použité zdroje boli riadne uvedené. Ďalej vyhlasujem, že táto práca nebola použitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa 26. 5. 2017

.....
Romana Tkáčová

Ďakujem vedúcemu diplomovej práce JUDr. Lukášovi Bohuslavovi za poskytnutie mnohých užitočných rád a pripomienok, ako aj za ústretový prístup a láskavú pomoc pri vypracovaní mojej práce. Moje srdečné poďakovanie patrí aj JUDr. Rudolfovi Leškovi za inšpiráciu, cenné poznatky a odborné rady, ktoré mi pomohli pri tvorbe tejto práce.

Obsah

Úvod	11
1 Duševné vlastníctvo a jeho právna ochrana.....	14
1.1 Duševné vlastníctvo ako predmet skúmania	14
1.1.1 Najdôležitejšie pramene právnej ochrany duševného vlastníctva	16
1.1.2 Systematika práv duševného vlastníctva	19
1.2 Právo autorské a práva súvisiace s právom autorským.....	19
1.2.1 Stručne o autorskom práve	20
1.2.2 Stručne o právach súvisiacich s právom autorským.....	23
1.3 Priemyselné práva	27
1.3.1 Stručne o právach k technickým riešeniam	29
1.3.2 Stručne o právach k označeniu a dizajnom.....	30
1.4 Preliv autorského práva a priemyselných práv	33
2 Ochrana práv duševného vlastníctva z pohľadu civilného a správneho práva ..	35
2.1 Exkurz do právnej ochrany duševného vlastníctva z pohľadu civilného práva...	36
2.1.1 Ochrana autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze prostriedkami civilného práva	37
2.1.2 Ochrana priemyselných práv prostriedkami civilného práva	39
2.1.3 Nekalá súťaž	41
2.1.4 Zhrnutie ochrany práv duševného vlastníctva podľa civilného práva	43

2.2	Exkurz do právnej ochrany práv duševného vlastníctva z pohľadu správneho práva	45
2.2.1	Správny delikt verzus trestný čin.....	51
2.2.2	Zhrnutie ochrany práv duševného vlastníctva podľa správneho práva.....	52
3	Ochrana práv duševného vlastníctva z pohľadu trestného práva	56
3.1	Trestnoprávna ochrana autorského práva a práv súvisiacich s právom autorským (autorské právo trestné).....	59
3.1.1	Historický vývoj trestných činov proti autorskému právu, právam súvisiacim s právom autorským a právu k databáze	61
3.1.2	Trestný čin porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze	62
3.1.3	Trestný čin falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia	74
3.2	Trestnoprávna ochrana priemyselných práv	80
3.2.1	Historický vývoj trestných činov proti právam k ochranným známkam a iným označeniam a ďalším priemyselným právam	81
3.2.2	Trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam	83
3.2.3	Trestný čin porušenie chránených priemyselných práv	92
4	Duševné vlastníctvo a jeho právna ochrana v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska.....	100
4.1	Právny systém vo Veľkej Británii	100
4.2	Prehľad druhov práv duševného vlastníctva	101
4.3	Prostriedky ochrany práv k duševnému vlastníctvu.....	104
5	Trestnoprávna ochrana práv k duševnému vlastníctvu v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska.....	107

5.1	Trestnoprávna ochrana autorských práv a práv k výkonu umelca	109
5.1.1	Komparácia trestnoprávnej ochrany v Českej republike a Veľkej Británii	112
5.2	Trestnoprávna ochrana práv k ochranným známkam	114
5.2.1	Komparácia trestnoprávnej ochrany v Českej republike a Veľkej Británii	117
5.3	Trestnoprávna ochrana práv k registrovaným dizajnom	119
5.3.1	Komparácia trestnoprávnej ochrany v Českej republike a Veľkej Británii	120
5.4	Trestnoprávna ochrana práv k patentom	121
	Záver	125
	Zoznam citovanej a použitej literatúry a ďalších zdrojov	133
	Použitá legislatíva	133
	Právo Európskej únie	134
	Medzinárodné zmluvy.....	135
	Knižné zdroje	135
	Učebné texty.....	138
	Odborné články	138
	Zahraničná literatúra	140
	Súdne rozhodnutia.....	142
	Elektronické pramene.....	145
	Prílohy	147

Príloha č. 1: Prostriedky ochrany	147
Príloha č. 2: Postih fyzických (FO) a právnických (PO) osôb právnymi prostriedkami	149
Príloha č. 3: Sankcie.....	150
Príloha č. 4: Trestné činy podľa anglickej právnej úpravy	153
Zhrnutie	155
Trestnoprávne aspekty porušenia práv k duševnému vlastníctvu	155
Criminal aspects of infringement of Intellectual Property Rights	157
Kľúčové slová	159

Zoznam použitých skratiek

Autorský zákon	zákon č. 121/200 Sb., autorský zákon
Listina základných práv a slobôd či Listina	usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základných práv a slobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Občiansky súdny poriadok	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Občiansky zákonník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Správny poriadok	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
Trestný zákonník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
zákon o ochrane dizajnov	zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů
zákon o ochrane označení pôvodu a zemepisných označení	zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení
zákon o ochrane spotrebiteľa	zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
zákon o ochrane topografií polovodičových výrobkov	zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků

zákon o ochranných známkach	zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
zákon o opatreniach na ochranu priemyselného vlastníctva	zákon č. 14/1993, Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
zákon o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva	zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví
zákon o priestupkoch	zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
zákon o sudoch a sudcoch	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů
zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
zákon o úžitkových vzoroch	zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech
zákon o vymáhaní práv z priemyselného vlastníctva	zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví
zákon o vynálezoch, dizajnoch a zlepšovacích návrhoch	zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

zákon o zodpovednosti za priestupky
a konania o nich

zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za
přestupky a řízení o nich

Živnostenský zákon

zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském
podnikání

Úvod

Duševné vlastníctvo je v súčasnosti veľmi významným nástrojom ekonomického, hospodárskeho a sociálneho rozvoja, pretože s ním priamo súvisí rozvoj technológií, a teda i samotnej spoločnosti. Najmä v posledných dvadsiatich rokoch však dochádza k trvalo rastúcemu negatívnemu javu porušovania práv k duševnému vlastníctvu. Zabezpečenie náležitej ochrany práv k duševnému vlastníctvu je tak v súčasnosti predmetom národných i medzinárodných záujmov.

Táto problematika je aktuálna i v Českej republike, a to v nadväznosti na prejednávanie návrhu zákona, ktorým sa menia niektoré zákony v súvislosti s prijatím zákona o zodpovednosti za priestupky a konania o nich a zákona o niektorých priestupkoch. Tento návrh zákona rozširuje ochranu práv k duševnému vlastníctvu prostriedkami správneho práva. Okrem týchto prostriedkov upravuje český právny systém civilné a trestnoprávne prostriedky ochrany. Rozvoj duševného vlastníctva súvisí s úrovňou právnej regulácie jeho ochrany. Správny systém ochrany duševného vlastníctva má pomôcť nastaviť rovnováhu záujmov inovátora a spoločnosti tým, že vytvára prostredie, ktoré podporuje kreativitu a vynálezy v prospech všetkých.¹ Viera tvorcov v právny systém, ktorý zabezpečí náležitú ochranu ich práv a umožní im zo svojho duševného vlastníctva profitovať a nahradiť tak vynaložené zdroje, ich motivuje k ďalšej tvorbe.

Zámerom práce je hľadanie odpovede na otázku, či český právny systém zabezpečuje dostatočnú ochranu právam k duševnému vlastníctvu. S cieľom nájsť uspokojivú odpoveď na túto otázku autor podrobne spracováva a následne kriticky analyzuje súčasný stav poznania prostriedkov ochrany práv k duševnému vlastníctvu, a to v civilnom, správnom a trestnom práve, pričom sa zameriava na trestnoprávne prostriedky ochrany, ktoré sú najprísnejším nástrojom ochrany v rukách štátu. Autor sa zaoberá postihom protiprávných činov fyzických osôb, no neopomína ani postih právnických osôb, ktoré sú spôsobilé na zásah do chránených práv s často veľmi závažnými dôsledkami. Na základe výsledkov analýzy autor formuluje závery o rozsahu

¹ World Intellectual Property Organisation. What is Intellectual Property. Dostupné z <http://www.wipo.int/about-ip/en/> dňa 2. 4. 2017.

ochrany práv k duševnému vlastníctvu v Českej republike a predkladá návrhy de lege ferenda.

Ďalším cieľom práce je zistiť význam trestného práva pri ochrane práv k duševnému vlastníctvu. Z toho dôvodu autor kriticky hodnotí jednotlivé znaky skutkových podstát trestných činov proti priemyselným právam a proti autorskému právu. Výklad je prekladaný judikatúrou a štatistikami, pomocou ktorých sa autor snaží lepšie priblížiť danú problematiku z praktického hľadiska. Na vhodných miestach autor upozorňuje na procesné otázky, ktoré s touto problematikou súvisia.

Posledným cieľom práce je porovnanie ochrany práv k duševnému vlastníctvu podľa českého právneho poriadku s ochranou, ktorú poskytuje právny poriadok Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska reprezentujúci angloamerický právny systém, a to so zameraním na prostriedky trestného práva. Autor podrobne analyzuje znaky skutkových podstát trestných činov podľa anglického práva, upozorňuje na odlišné znaky právnych úprav a formuluje závery o rozsahu ochrany práv k duševnému vlastníctvu. Autor zisťuje, či a ako sa môžu právne úpravy navzájom inšpirovať.

Základnou metódou použitou v práci je kritická analýza súčasnej právnej úpravy. Medzi ďalšie využité metódy patrí metóda deskriptívna, metóda komparácie kontinentálnej a angloamerickej právnej úpravy a následne i syntéza, a to najmä pri formulovaní záverov.

Práca sa skladá z piatich kapitol. Úvodná časť sa zaoberá definovaním duševného vlastníctva a jednotlivých práv k duševnému vlastníctvu. Definovanie a základný popis práva autorského, práv súvisiacich s právom autorským a priemyselných práv má veľký význam pri následnej analýze právnych prostriedkov ochrany, pretože je nutné najskôr porozumieť právam duševného vlastníctva, aby bolo možné kriticky analyzovať právnu úpravu ochrany a aspekty porušenia práv.

Druhá kapitola sa zaoberá ochranou práv duševného vlastníctva z pohľadu civilného a správneho práva. Autor poukazuje na odlišné znaky civilného a správneho konania, pričom zdôrazňuje výhody a nevýhody každého z nich. Pozornosť sa zameriava na jednotlivé nároky, ktoré môže oprávnená osoba uplatňovať na súde prostredníctvom civilnej žaloby. Na tomto mieste sú tiež analyzované správne

prostriedky ochrany práv k duševnému vlastníctvu so zameraním na správne trestanie. Práca poukazuje na neúplnosť právnej úpravy v prípade postihu právnických osôb a nedostatky v úprave sankcií. Z toho dôvodu sú následne predložené návrhy de lege ferenda, ktoré by mohli vyriešiť analyzované nedostatky.

Tretia kapitola je venovaná ochrane práv duševného vlastníctva z pohľadu trestného práva. Podrobný popis a kritická analýza znakov skutkových podstat trestných činov proti priemyselným právam a proti autorskému právu tvorí podklad pre návrhy de lege ferenda, ktorými by mohlo dôjsť k rozšíreniu rozsahu ochrany chránených práv. S týmto cieľom autor analyzuje i historický vývoj týchto trestných činov a dostupnú judikatúru.

Štvrtá kapitola obsahuje stručnú charakteristiku právneho systému Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a stručný popis úpravy práv k duševnému vlastníctvu. Na tomto mieste autor porovnáva civilné, správnoprávne a trestnoprávne prostriedky ochrany práv k duševnému vlastníctvu. Práca následne poukazuje na nedostatok ochrany správnoprávnymi prostriedkami, a to z dôvodu neexistencie správnych deliktov.

Posledná kapitola je zameraná na dôkladnú komparáciu trestnoprávných aspektov porušenia práv k duševnému vlastníctvu v Českej republike a Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska. Pozornosť sa zameriava na najdôležitejšie rozdiely v trestných činoch jednotlivých štátov. Porovnanie rozsahu ochrany práv k duševnému vlastníctvu predchádza záverom obsahujúcim návrhy de lege ferenda.

Autor sa rozhodol začleniť posledné kapitoly týkajúce sa komparácie českej právnej úpravy s právnou úpravou Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, pretože absolvoval zahraničný študijný pobyt na anglickej právnickej univerzite. Tu nadobudol potrebné poznatky k tomu, aby uvedené právne systémy mohol dôkladne analyzovať. Navyše autor považuje za dôležité, poukázať na právny systém, ktorý primárne nezakladá ochranu práv k duševnému vlastníctvu na trestnoprávných prostriedkoch, aby mohol analyzovať skutočný význam trestného práva v danej oblasti.

1 Duševné vlastníctvo a jeho právna ochrana

1.1 Duševné vlastníctvo ako predmet skúmania

Listina základných práv a slobôd garantuje každému človeku základné slobody, ako napríklad slobodu myslenia, vedeckého bádania a umeleckej tvorby (čl. 15 Listiny) či slobodu prejavu (čl. 17 Listiny). Človek, ako slobodná osobnosť, môže rozvíjať svoju tvorivú duševnú činnosť, či už umeleckú, vedeckú alebo technickú a prejavovať ju vo vonkajšom svete. Vznikajú tak výsledky tvorivej duševnej činnosti človeka, ktorých ochranu Listina zakotvuje v čl. 34.² Tohto práva sa môže každý domáhať priamo na základe Listiny.³ Právo k výsledkom tvorivej duševnej činnosti je samostatným právom kultúrnym. Listina v čl. 34 odkazuje výslovne len na výsledky tvorivej činnosti opomínajúc výsledky netvorivej činnosti. Štát má však povinnosť ochranu práv k výsledkom tvorivej ako i netvorivej duševnej činnosti upraviť a efektívne ju poskytovať, a to v nadväznosti na medzinárodné záväzky, články Listiny týkajúce sa duševnej činnosti človeka ako i čl. 11 Listiny, ktorý zaručuje právo vlastníť majetok. Duševné vlastníctvo má totiž úzku súvislosť s právom vlastníckym.⁴

Čo je vlastníctvo, si vie predstaviť každý človek. Definíciu tohto pojmu nájdeme v ustanovení § 1011 Občianskeho zákonníka. Zákon stanovuje, že všetko, čo niekomu patrí, všetky jeho veci, hmotné i nehmotné, sú jeho vlastníctvom. Vlastník má právo ľubovoľne naložiť so svojím vlastníctvom v medziach právneho poriadku a môže z jeho užívania vylúčiť iné osoby. Na tomto mieste hovoríme o absolútnom majetkovom práve, pôsobiacom *erga omnes*. V prípade práv k výsledkom duševnej činnosti sa jedná o vlastníctvo duševné. V súčasnosti však neexistuje pozitívne právne vymedzenie pojmu duševné vlastníctvo. Dohovor o zriadení Svetovej organizácie duševného vlastníctva z roku 1967 vo svojom čl. 2 stanovuje, že duševným vlastníctvom sa rozumejú práva k literárnym, umeleckým a vedeckým dielam; k výkonom výkonných

² Článok 34(1) Listiny základných práv a slobôd: „Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.“

³ Pospíšil, I., Langášek, T., Šimíček, V., Wagnerová, E. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 690, ISBN 978-80-7357-750-6.

⁴ Ibid.

umelcov, k zvukovým záznamom a rozhlasovému vysielaniu; k vynálezom zo všetkých oblastí ľudskej činnosti; k vedeckým objavom; k dizajnom a modelom; k továrenským, obchodným známkam a známkam služieb, ako aj k obchodným menám a obchodným názvom a všetky ostatné práva vzťahujúce sa na duševnú činnosť v priemyselnej, vedeckej, literárnej a umeleckej oblasti. Je možné zhrnúť, že duševné vlastníctvo zahŕňa súbor práv k majetku nehmotnej podstaty, ktorý je výsledkom duševnej činnosti človeka.

Existencia ochrany práv k duševnému vlastníctvu je veľmi dôležitá z pohľadu jednotlivca, ale i samotného štátu. Tento inštitút umožňuje autorom, pôvodcom alebo majiteľom výsledkov duševnej činnosti (nehmotných statkov) užívať, nakladať, využívať, disponovať a hlavne chrániť predmety duševného vlastníctva. Z pohľadu samotného štátu je dôležitý technologický rozvoj krajiny a ekonomický rast, ktoré priamo súvisia s výsledkami duševnej činnosti. Štát tak potrebuje ľudí k tejto duševnej činnosti motivovať, a to hlavne prostredníctvom právnej úpravy zabezpečujúcej ochranu práv duševného vlastníctva. Tvorca, ktorý by nemohol profitovať z využívania svojho výtvoru, by mohol byť demotivovaný k vytváraniu nových diel, keď tieto by mu neprinášali žiadne finančné prostriedky alebo uznanie. Z toho vyplýva, že tvorcovia, ktorých výtvory využívame, by mali byť za tieto výtvory odmenení a mali by im byť poskytnuté prostriedky efektívnej ochrany ich práv.⁵

Česká republika zvýšila štandard ochrany duševného vlastníctva v nadväznosti na smernicu č. 2004/48/ES⁶. Táto smernica zakotvila obecnú povinnosť členských štátov zabezpečiť opatrenia, konania a prostriedky nutné k zaisteniu práv k duševnému vlastníctvu. Tieto opatrenia, konania a prostriedky by mali byť rovné, spravodlivé, nie nutne komplikované alebo nákladné, nemajú byť spojené s neprímeranými lehotami a súčasne majú byť efektívne a odrádzať od porušovania práv.⁷

Dostatočná ochrana práv k duševnému vlastníctvu zabezpečená štátom má vplyv na kultúrny, vedecký či technický rozvoj krajiny. Zo sveta sú známe príklady (Cyprus

⁵ Press, T. Concentrate Intellectual Property. 2nd edition. Oxford: OUP, 2015, p. 12, ISBN 978-0-19-872970-9.

⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva.

⁷ Čermák, K. Prosazování práv k duševnímu vlastníctví. Právní rádce. 2005, roč. 13, č. 2, str. 18.

alebo juhovýchodná Ázia), kedy zvýšenie úrovne právnej ochrany duševného vlastníctva malo za následok narovnanie tržných vzťahov a zvýšenie konkurencieschopnosti.⁸ Na druhej strane nadmerná ochrana práv tvorcov predmetov duševného vlastníctva môže spôsobiť vznik monopolov a ohrozenie hospodárskej súťaže.⁹ Ľudsko-právni aktivisti často argumentujú v neprospech rozmachu duševného vlastníctva poukazujúc na to, že rozsiahla ochrana duševného vlastníctva môže v dôsledku znamenať obmedzenie slobody prejavu, nízku úroveň zdravotníctva (a teda negatívny vplyv na verejné zdravie) či zníženie dostupnosti vzdelania.¹⁰

Je tak veľmi dôležité stanoviť primeraný rozsah ochrany práv duševného vlastníctva, aby tvorcovia boli motivovaní tvoriť a súčasne, aby boli najmä obecné prospešné výtvary dostupné spoločnosti.

1.1.1 Najdôležitejšie pramene právnej ochrany duševného vlastníctva

Právo duševného vlastníctva je v Českej republike chránené na najvyššej úrovni Listinou základných práv a slobôd, a to výslovne čl. 34 a ďalej čl. 10, ktorý zaručuje ochranu osobnosti, čl. 11 zakotvujúc ochranu vlastníctva, čl.15 týkajúcom sa slobody myslenia, vedeckého bádania a umeleckej tvorby a čl. 17, ktorý zaručuje slobodu prejavu.

Článkom 10 Ústavy Českej republiky je založená aplikačná prednosť medzinárodných zmlúv pred vnútroštátnymi právnymi predpismi. Medzi najvýznamnejšie všeobecné medzinárodné zmluvy týkajúce sa viacerých oblastí duševného vlastníctva patrí najmä Dohoda o obchodných aspektoch práv k duševnému vlastníctvu (1995), ktorá je známa tým, že prvýkrát na medzinárodnej úrovni upravila záväzky členských štátov, ktoré majú prijať opatrenia k vynucovaniu práv, a to v správnom, civilnom i trestnom konaní. Dohoda v čl. 61 vyžaduje zavedenie trestnoprávných sankcií aspoň v prípade zásahu do autorských práv a práv k ochranným

⁸ Kupka, P. Autorské právo z pohľadu práva trestného, *Trestněprávní revue*. 2003, roč. 2, č. 3, str. 77.

⁹ Laddie, J. Copyright: Over-strength, Over-regulated, Over-rated? *European Intellectual Property Review*. 1996, Volume 18, Issue 5, p. 153.

¹⁰ Pospíšil, I., Langášek, T., Šimíček, V., Wagnerová, E. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 694, ISBN 978-80-7357-750-6.

známkam na obchodnej úrovni a ďalej stanovuje, že členovia môžu zaistiť, aby bolo zavedené trestné konanie a tresty i v iných prípadoch. Česká republika je jedným z takýchto členov, ktorý rozšíril trestnoprávnu ochranu na väčšinu práv k duševnému vlastníctvu. Dohoda obsahuje i ustanovenia o opatreniach na hraniciach, ktorých sa nositelia práv môžu domáhať v prípade dovozu alebo vývozu nedovolených rozmnoženín diel, výkonov a zvukových záznamov.¹¹ Na úrovni Svetovej organizácie duševného vlastníctva je významná Zmluva o autorskom práve (1996) a Zmluva o výkonoch výkonných umelcov a o zvukových záznamoch (1996).¹² Dohovor o počítačovej kriminalite (2001) je účinným nástrojom upravujúcim postupy proti počítačovej kriminalite. Tento zmluvný nástroj obsahuje i úpravu znakov skutkových podstat trestných činov v oblasti počítačovej kriminality, pri ktorej dochádza k zásahu do autorského práva a práv súvisiacich s právom autorským. V oblasti autorského práva má Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel (1886), ako i Všeobecný dohovor o autorskom práve (1952) a Medzinárodný dohovor o ochrane výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a organizácií rozhlasu a televízie (1961) veľký, a to hlavne výkladový význam. V oblasti priemyselných práv sú ďalej významné Parížska dohoda na ochranu priemyselného vlastníctva (1883) a Madridská dohoda o medzinárodnom zápise ochranných známk (1891).

Vzhľadom na to, že Česká republika je členským štátom Európskej únie, je nutné prihliadnuť k právu Európskej únie. Na úrovni sekundárnych predpisov je dôležitá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizácii niektorých aspektov práva autorského a práv s ním súvisiacich či smernica 2004/48/ES o o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva. Z pohľadu práce zásadná smernica o trestnoprávných opatreniach na zabezpečenie dodržiavania práv duševného vlastníctva, návrh č. 2005/0127/COD, nebola prijatá a Komisia ju stiahla z rokovania Európskeho parlamentu po značnej kritike. Návrh smernice nezískal politickú podporu, niektorí ho považovali za neprimeraný a vágny, kompetencie Komisie v

¹¹ Waelde, Ch., Laurie, G., Brown, A., Kheria, S., Cornwell, J. Contemporary Intellectual Property. Law and Policy. 3rd edition. Oxford: OUP, 2014, p. 959, ISBN:9780199671823.

¹² Ibid.

oblasti harmonizácie trestného práva boli tiež spochybnené.¹³ Smernice nie sú priamo záväzné, ale majú za úlohu harmonizovať najdôležitejšie aspekty práva duševného vlastníctva v členských štátoch.

Na úrovni vnútroštátnej sú predmety duševného vlastníctva upravené predovšetkým v Autorskom zákone, zákone o ochranných známkach, zákone o ochrane označení pôvodu a zemepisných označení, zákone o vynálezoch, dizajnoch a zlepšovacích návrhoch, zákone o úžitkových vzoroch, zákone o ochrane dizajnov a zákone o ochrane topografií polovodičových výrobkov.

Civilnoprávna ochrana práv duševného vlastníctva je všeobecne upravená v Občianskom zákonníku a tiež v Autorskom zákone a zákone o vymáhaní práv z priemyselného vlastníctva. Správnoprávna ochrana je obsiahnutá najmä v Správnom poriadku, zákone o priestupkoch (od 1.7.2017 v zákone o zodpovednosti za priestupky a konania o nich), Autorskom zákone, zákone o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva a zákone o ochrane spotrebiteľa. Trestný zákonník tvorí základ trestnoprávnej ochrany. V hlave šiestej, v štvrtom diele, Trestný zákonník upravuje štyri trestné činy proti priemyselným právam, autorskému právu, právam súvisiacim s právom autorským a právu k databáze, pričom sa neobíde bez výkladu pojmov obsiahnutých vo vyššie uvedených osobitných zákonoch, ktoré upravujú jednotlivé predmety duševného vlastníctva. Základné pojmy trestného činu porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam podľa ustanovenia § 268 Trestného zákonníka vymedzuje zákon o ochranných známkach a zákon o označeniach pôvodu a zemepisných označeniach. Trestný čin porušenie chránených priemyselných práv (§ 269 Trestného zákonníku) je nutné vykladať v súlade so zákonom o vynálezoch, zákonom o biotechnologických vynálezoch, zákonom o úžitkových vzoroch, zákonom o dizajnoch a zákonom o ochrane topografií polovodičových výrobkov. Ďalšie dva trestné činy, porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze (§ 270), a falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia (§ 271), sa vykladajú v súlade s Autorským zákonom.

¹³ Torremans, P. Research Handbook on Cross-border Enforcement of Intellectual Property. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2014, p. 270, ISBN: 978 1 78195 579 6.

1.1.2 Systematika práv duševného vlastníctva

Vzhľadom na to, že predmety duševného vlastníctva sa od seba odlišujú svojou povahou či účelom, delíme práva duševného vlastníctva na práva autorské, práva súvisiace s právom autorským, a na priemyselné práva, zahrňujúce práva k predmetom technickej tvorivej činnosti a práva na označenie.¹⁴

Výsledky duševnej činnosti človeka je možné ďalej deliť na výsledky tvorivej činnosti, kam patrí autorské právo a práva k predmetom technickej tvorivej činnosti (technické riešenia, dizajny), a na výsledky netvorivej činnosti, kam patria práva súvisiace s právom autorským a práva na označenie (ochranné známky, označenia pôvodu a zemepisné označenia).¹⁵

Pre účely následného posúdenia civilnej, správnej a trestnoprávnej ochrany práv duševného vlastníctva sa nasledujúce kapitoly zaoberajú všeobecnou charakteristikou základných práv duševného vlastníctva, a to autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským, práv k databáze, vynálezu, úžitkovému vzoru, dizajnu, ochrannej známke, označeniu pôvodu a zemepisnému označeniu, pretože bez náležitého pochopenia jednotlivých práv duševného vlastníctva, nie je možné správne vyložiť ustanovenia týkajúce sa ich ochrany.

Ďalším druhom priemyselných práv, ako napríklad zlepšovacím návrhom, odrodám rastlín či plemenám zvierat, sa táto práca ďalej nebude venovať, pretože tieto práva nepodliehajú trestnoprávnej ochrane, na ktorú je predovšetkým práca zameraná.

1.2 Právo autorské a práva súvisiace s právom autorským

Táto kapitola pojednáva o právach k predmetom duševného vlastníctva, ktoré vznikajú pri umeleckej tvorbe, umeleckom prejave alebo vedeckom bádani, alebo pri šírení autorských diel. Majú tak hlavne umeleckú a vedeckú povahu, ako napríklad pieseň, obraz, socha alebo diplomová práca. Je dôležité zmieniť sa, že autorské právo

¹⁴ Jakl, L. Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, str. 32, ISBN 978-80-86855-65-3.

¹⁵ Leška, R., Ostrouchov, P. Práva duševního vlastnictví. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, str. 10, ISBN 978-80-7372-829-8.

a práva súvisiace s právom autorským chránia spôsob vyjadrenia diela, nie samotný obsah diela (tzv. holý námet),¹⁶ ktorý však môže byť chránený napríklad právami priemyselnými.

Platí, že tieto práva vznikajú autorovi už v dobe vytvorenia diela a nie je tak potrebná registrácia na príslušnom úrade tak, ako je to v prípade priemyselných práv.¹⁷ Hovoríme o ochrane neformálnej. Uvedené stavia oprávnených z práv autorských a práv súvisiacich s právom autorským do pozície, kedy musia byť veľmi obozretní pri ochrane svojich práv a v prípadnom spore uniesť dôkazné bremeno o ich existencii.

Všeobecne sa porušenia autorského práva a práv súvisiacich s právom autorským dopustí každý, kto bez súhlasu oprávnenej osoby zasiahne alebo ohrozí osobnostné alebo majetkové práva tejto osoby, a to bez jej súhlasu a v dobe trvania ochrany, pričom použitie predmetu ochrany nespadá pod žiadnu výnimku alebo obmedzenie stanovené zákonom.

1.2.1 Stručne o autorskom práve

Zmyslom práva autorského je hlavne podpora umeleckej a vedeckej tvorivosti a poskytnutie ochrany osobným záujmom autora na plodoch jeho duševnej práce, teda ochrana autorského diela.¹⁸

Predmetom autorského práva je autorské dielo, teda nehmotný statok. Autorské dielo je definované v ustanovení § 2 Autorského zákona ako dielo literárne, umelecké či vedecké, ktoré je jedinečným výsledkom tvorivej činnosti autora a je vyjadrené v akejkolvek objektívne vnímateľnej podobe. Autorské dielo môže byť napríklad slovesné (báseň), choreografické (choreografia tanca), fotografické, výtvarné (socha, obraz) či architektonické (stavba). Samotný zákon uvádza len demonštratívny výpočet možných druhov autorských diel. Aby išlo o autorské dielo, je nutné, aby daný predmet práv bol individualizovaným výsledkom osobnej tvorivej činnosti konkrétneho človeka

¹⁶ Ibid. str. 20.

¹⁷ Šebelová, M. Autorské právo: zákon, komentáre, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, 2006, str. 45, ISBN 80-251-1090-7.

¹⁸ Leška, R., Ostrouchov, P. Práva duševního vlastnictví. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, str. 19, ISBN 978-80-7372-829-8.

(autora), smerujúcej rôznymi tvorivými spôsobmi (literárnymi a inými umeleckými štýlmi, vedeckými metódami a pod.) k jedinečne osobitému nehmotnému prejavu (výtvoru a jeho stvárneniu). Výtvor musí byť schopný vyvolať vo vnímajúcom človeku „imaginárny obraz“ diela literárneho, vedeckého, umeleckého, resp. obraz literatúry, iného umenia alebo vedy samej.¹⁹ Zákon predpokladá, že jedinečnosť diela nie je naplnená v prípade, kedy je možné, že by dvaja ľudia nezávisle od seba dospeli k rovnakému výsledku.

Autorský zákon v ustanovení § 2 ods. 2 ďalej výslovne uvádza, že za dielo sa považuje i počítačový program, a to ako dielo literárne, a ďalej databáza a fotografia, pričom v týchto prípadoch postačuje, aby boli autorovým vlastným duševným výtvorom. Pri týchto predmetoch autorského práva tak nie je nutné naplnenie znaku jedinečnosti diela, ale stanovuje sa podmienka, že daný autor musí dielo osobne vytvoriť.

Každý človek je samostatnou, slobodnou osobnosťou existujúcou nezávisle od právneho poriadku, pričom ten ju rešpektuje a chráni. Autorom môže byť len fyzická osoba, ktorá vlastnou duševnou činnosťou dielo vytvorila,²⁰ pretože len tá má vlastnú osobnosť, schopnú tvorby autorského diela, a contrario právnická osoba nemôže byť autorom autorského diela, ale len vykonávateľom majetkových práv napríklad v prípade zamestnaneckých diel (§ 58 Autorského zákona).

Právo autorské zahŕňa výlučné práva osobnostné a výlučné práva majetkové. S ohľadom na úzku viazanosť autorského práva na konkrétnu fyzickú osobu (autora) sú tieto vyššie uvedené práva neprevoditeľné a nie je možné sa ich vzdať. Nutné je poznamenať, že zničením veci, prostredníctvom ktorej je dielo vyjadrené, nezaniká autorské právo k dielu.

Osobnostné práva autora stanovené v ustanovení § 11 Autorského zákona zahŕňajú právo rozhodnúť o zverejnení diela, právo osobovať si autorstvo, právo rozhodnúť o spôsobe uvedenia, prípadne neuvedenia svojho autorstva pri zverejnení diela a právo na nedotknuteľnosť svojho diela, kedy je to práve autor, ktorý dáva súhlas

¹⁹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 5, ISBN 978-80-7179-608-4.

²⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, čl. 5(1): „Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.“

k zásahu do štruktúry jeho diela. Dielo autora je čiastočne chránené i po smrti autora, pričom ochrany diela sa v takom prípade môže domáhať osoba autorovi blízka, právnická osoba združujúca autorov alebo kolektívny správca.

Majetkové práva autora sa v súlade s ustanovením § 12 a nasl. Autorského zákona delia na dve skupiny, a to právo dielo použiť a iné majetkové práva. Najvýznamnejším právom však zostáva právo dielo použiť reprezentujúce panstvo autora nad jeho dielom. Na výkon práva dielo použiť neexistuje bezpodmienečný právny nárok. Výkon práva dielo použiť je obmedzený súkromnými právami iných osôb, ako napríklad ochranou osobnosti alebo dobrej povesti právnickej osoby. V oblasti verejného práva je výkon majetkového práva autora obmedzený predpismi práva správneho, napríklad zákonom o ochrane verejného zdravia, a predpismi trestného práva, a to v prípade, že by použitie diela naplnilo skutkovú podstatu trestného činu, ako napríklad hanobenie národa, etnickej alebo inej skupiny osôb podľa ustanovenia § 355 Trestného zákonníka alebo trestného činu podnecovanie k nenávisti voči skupine osôb, alebo k obmedzeniu ich práv a slobôd podľa ustanovenia § 356 Trestného zákonníka. Obsahom práva dielo použiť je právo na použitie diela samotným autorom a právo na udelenie privolenia na použitie diela osobe odlišnej od autora pomocou licenčnej zmluvy upravenej ustanovením § 2358 a nasl. Občianskeho zákonníka. Pod použitím diela je možno rozumieť napríklad rozmnožovanie diela, rozširovanie originálu a rozmnoženiny, prenájom originálu alebo rozmnoženiny, vypožičanie diela, verejné vykonanie a verejný prenos diela (česky pojem „sdělování díla“ zahrňa verejné vykonanie a verejný prenos).

Zákon zakotvuje i iné majetkové práva, a to právo na odmenu pri opätovnom predaji originálu umeleckého diela, právo na odmenu v súvislosti s rozmnožovaním diela pre osobnú potrebu a vlastnú vnútornú potrebu a ďalej právo na odmenu v súvislosti s prenájomom originálu alebo rozmnoženiny diela.

Majetkové práva sú neprevoditeľné, nie je možné sa ich vzdať a sú predmetom dedičstva. Trvajú počas doby autorovho života a 70 rokov po jeho smrti. Po uplynutí tejto doby ochrany sa dielo stáva voľným dielom (§ 28 Autorského zákona), ktoré je možné použiť bez súhlasu autora, avšak spôsobom neznižujúcim hodnotu diela a pri súčasnom uvedení autora diela.

Dielo môže byť použité treťou osobou i bez povolenia autora tak, že k porušeniu autorského práva nedôjde. Na tomto mieste hovoríme o voľnom použití diela a zákonných licenciách. Voľným použitím diela sa podľa ustanovenia § 30 Autorského zákona rozumie použitie pre osobnú potrebu fyzickej osoby za predpokladu, že sa takýmto použitím nedosahuje priamy alebo nepriamy hospodársky alebo obchodný prospech. Autorské právo neporuší ani ten, kto pre svoju osobnú potrebu zhotoví zreteľne označený záznam, rozmnoženinu či napodobeninu diela.²¹ Inak je to v prípade počítačových programov a elektronických databáz, pri ktorých sa použitie i pre osobnú potrebu považuje za použitie diela podľa Autorského zákona. Ďalšie obmedzenie autorského práva predstavujú zákonné licencie, ktorými sa táto práca podrobnejšie nezaobrá, keďže táto tematika vybočuje zo stanoveného rozsahu práce.

1.2.2 Stručne o právach súvisiacich s právom autorským

Predmety práv súvisiacich s právom autorským sú prevažne výsledkom netvorivej duševnej činnosti, pričom je možné vytýčiť dve kategórie predmetov ochrany:

- umelecké výkony, ku ktorým náleží právo výkonných umelcov. Zmyslom úpravy je podpora umeleckej činnosti. Práva nie je možné scudziť, ale je možné ich licencovať;
- ďalšie predmety, ktoré slúžia hlavne k ochrane investície, a ktorých pôvodným nositeľom môže byť i právnická osoba. S predmetmi ochrany je možné voľne obchodovať.²² Tvorca má len majetkové práva, nie osobnostné.

Právo k umeleckým výkonom je bližšie autorskému právu než druhá zmienená kategória práv, a to i preto, že umelecký výkon nemôže existovať nezávisle na diele. Pri každom vnímateľnom vyjadrení umeleckého výkonu dochádza k vykonaniu autorského

²¹ Jakl, L. Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, str. 229, ISBN 978-80-86855-65-3.

²² Leška, R., Ostrouchov, P. Práva duševního vlastnictví. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, str. 43, ISBN 978-80-7372-829-8.

umeleckého diela. Ďalšou spojitosťou je existencia osobnostných a majetkových práv výkonného umelca. Predmetom práv výkonných umelcov sú umelecké výkony. Výkonným umelcom je vždy osoba, ktorá umelecký výkon vytvorila na základe svojich umelecko-interpretáčnych schopností ako osobný a neopakovateľný výron svojho ducha.²³

Osobnostné práva výkonného umelca stanovené v ustanovení § 70 Autorského zákona zanikajú tak ako v prípade práv autorských, smrťou umelca. Majetkové práva (§ 71 Autorského zákona) trvajú 50 rokov od vytvorenia výkonu. Ak je v tejto dobe oprávnené vydaný alebo sprístupnený verejnosti iný než zvukový záznam výkonu, zanikajú majetkové práva 50 rokov od takéhoto vydania alebo sprístupnenia. V prípade, že je vydaný alebo sprístupnený zvukový záznam výkonu, zanikajú práva výkonného umelca 70 rokov od takéhoto vydania alebo sprístupnenia.

Druhú kategóriu práv tvorí právo výrobcu zvukového záznamu, právo výrobcu zvukovo-obrazového záznamu k jeho prvotnému záznamu, právo rozhlasového a televízneho vysielateľa k jeho vysielaniu, právo nakladateľa. Autorský zákon upravuje i ďalšie právo sui generis, a to právo zhotoviteľa databázy (toto právo nebýva, striktné vzaté, považované za právo súvisiace s právom autorským, ale za osobitne stojace právo svojho druhu).

Právo výrobcu zvukového záznamu (výlučne sluchom vnímateľný záznam zvukov výkonu výkonného umelca či iných zvukov, alebo ich vyjadrenie) náleží v súlade s ustanovením § 75 Autorského zákona tomu, kto na svoju zodpovednosť po prvýkrát zaznamená zvuky výkonu výkonného umelca alebo iné zvuky, alebo ich vyjadrenie, alebo pre koho tak urobí iná osoba na základe jeho podnetu. Majetkové právo výrobcu zvukového záznamu trvá 50 rokov od obstarania zvukového záznamu. V prípade, že je zvukový záznam v tejto dobe oprávnené vydaný, zaniká právo výrobcu 70 rokov od tohto vydania. Ak nedôjde k vydaniu záznamu, ale v priebehu tejto doby bude zvukový záznam oprávnené sprístupnený verejnosti, zaniká toto právo 70 rokov odo dňa sprístupnenia verejnosti.

²³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 642, ISBN 978-80-7179-608-4.

Právo k zvukovo-obrazovému záznamu (záznamu audiovizuálneho diela alebo záznamu súvisiacich obrazov vyvolávajúcich dojem pohybu vnímateľný zrakom) náležia výrobcovi tohto záznamu, ktorý môže byť fyzickou alebo právnickou osobou. Výrobca má výlučne majetkové právo trvajúce po dobu 50 rokov od obstarania záznamu. V prípade, že bol záznam zverejnený, zaniká toto právo 50 rokov od takéhoto zverejnenia.

Právo rozhlasového a televízneho vysielateľa k jeho vysielaniu (výsledku šírenia zvukov alebo obrazov a zvukov, alebo ich vyjadrenie rozhlasom či televíziou pre príjem verejnosťou) náleží vysielateľovi, ktorým môže byť fyzická i právnická osoba. Právo vysielateľa trvá 50 rokov po prvom vysielaní.

Právo nakladateľov na odmenu v súvislosti so zhotovením rozmnoženiny pre osobnú potrebu obsahuje finančnú odmenu nakladateľa, ktorý inak nemá ďalšie práva zakotvené zákonom.

Právo zhotoviteľa databázy je rýdzo hospodárskej povahy bez osobnostne právnych prvkov. Cieľom ochrany práva zhotoviteľa databázy je v prvom rade ochrana investície do moderných systémov ukladania a spracovania informácií a rozvoj informačného trhu, ktorý priamo súvisí s vývojom kvalitných, dobre spracovaných databáz. Podstata ochrany práv k databáze bola obdobne vytýčená na pôde Európskej únie v odôvodnení k smernici Európskeho parlamentu a Rady 96/9/ES o právnej ochrane databáz.²⁴ V prípade, že databáza napĺňa znaky autorského diela uvedené v ustanovení § 2 Autorského zákona, považujeme ju tiež za súborné autorské dielo. Pod slovom databáza si v tomto prípade môžeme predstaviť napríklad koláž, výstavu, slovník, encyklopédiu, zborníky či časopisy. Databázy, ktoré nenapĺňajú znaky

²⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 96/9/ES z 11. marca 1996 o právnej ochrane databáz: „bod (9) vzhľadom k tomu, že databáze jsou základním nástrojem pro rozvoj informačního trhu v rámci Společenství; že tento nástroj může být rovněž využíván v mnoha dalších oblastech; bod (10) vzhľadom k tomu, že exponenciální nárůst informací produkovaných nebo zpracovávaných ve Společenství i na celém světě ve všech odvětvích obchodu a průmyslu vyžaduje ve všech členských státech investice do vyspělých systémů zpracování informací; bod (12) vzhľadom k tomu, že investice do moderních systémů ukládání a zpracování informací se ve Společenství uskuteční, pouze pokud bude zaveden stálý a jednotný systém na ochranu práv pořizovatelů databází.“

autorského diela, môžu byť chránené ustanoveniami § 88 a nasl. Autorského zákona. V takomto prípade však musia byť kumulatívne splnené tieto kritériá:

1. existencia databázy (podľa ustanovenia § 88a Autorského zákona je databáza súborom nezávislých diel, údajov alebo iných prvkov, systematicky alebo metodicky usporiadaných a individuálne prístupných elektronickými alebo inými prostriedkami, bez ohľadu na formu ich vyjadrenia);
2. existencia vkladu zhotoviteľa databázy k zostaveniu, overeniu, predvedeniu;
3. existencia kvalitatívnej alebo kvantitatívnej podstatnosti tohto vkladu.²⁵

Príkladom databázy môže byť register, inventár či zoznam. Dôležitým znakom databázy zostáva, že jednotlivé diela či údaje musia byť nezávislé. Databázou tak nie je dielo audiovizuálne.

Právo zhotoviteľa databázy vzniká až v prípade existencie podstatného vkladu zhotoviteľa. V súlade s bodom 40 odôvodnenia smernice 96/9/ES môže podstatný vklad spočívať v poskytnutí finančných prostriedkov a/alebo vo vynaložení času, práce a energie, pričom je tento vklad nutné posúdiť z hľadiska kvantity a kvality.²⁶

Zhotoviteľom databázy v súlade s ustanovením § 89 Autorského zákona môže byť fyzická i právnická osoba, ktorá na svoju zodpovednosť zhotoví databázu alebo pre ktorú tak z jej podnetu urobí iná osoba. Zhotoviteľ databázy má právo na extrakciu (prepis časti alebo celého obsahu databázy), na reutilizáciu databázy (sprístupnenie verejnosti rozširovaním rozmnoženín, prenájmom, spojením on-line alebo iným spôsobom prenosu) a právo udeliť inému oprávnenie k výkonu tohto práva.

Právo zhotoviteľa databázy je obmedzené tým, že do jeho práva nezasahuje oprávnený používateľ, ktorý vykoná extrakciu alebo reutilizáciu kvalitatívne alebo kvantitatívne nepodstatných častí obsahu databázy alebo jej časti, pričom musí používať databázu primerane, nie opakovane a systematicky, nesmie spôsobovať ujmu zhotoviteľovi alebo iným autorom či majiteľom iných predmetov ochrany obsahnutých

²⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 718, ISBN 978-80-7179-608-4.

²⁶ Porov. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 9. 11. 2004 sp. zn. C-46/02.

v databáze. Súčasne musí byť táto databáza sprístupnená verejnosti, aby sa používateľ mohol tejto výnimky dovolať. Práva zhotoviteľa databázy neporušuje ani oprávnený používateľ používajúc podstatnú časť databázy pre svoju osobnú potrebu, pre nezárobkové nevedecké alebo vyučovacie účely a účely verejnej bezpečnosti, či správneho alebo súdneho konania.

Právo zhotoviteľa databázy trvá 15 rokov od zhotovenia databázy. V prípade, že je v tejto dobe databáza sprístupnená, právo zaniká o 15 rokov od takéhoto sprístupnenia.

1.3 Priemyselné práva

Táto kapitola sa zaoberá právami k predmetom priemyselného vlastníctva. Už samotný názov tejto kategórie duševného vlastníctva naznačuje odklon od literárnej, umeleckej činnosti k technickej, ktorej výsledkom sú statky využiteľné najmä v priemysle a pri hospodárskej činnosti. Rozvoj priemyselných práv jednoznačne súvisí s rozvojom priemyslu, tzn. priemyselnými revolúciami, kedy dochádzalo k vytvoreniu významných vynálezov. Rozvoj predmetov priemyselných práv ovplyvňuje globalizáciu a modernizáciu spoločnosti, a to napríklad v podobe rýchlejšej prepravy osôb alebo zjednodušenia výrobných postupov a v rozvoji informačných a telekomunikačných technológií. Hlavným cieľom ochrany priemyselných práv je ochrana investície, ktorú musela daná osoba vynaložiť na vytvorenie chráneného predmetu práv. Pod pojmom investícia však rozumieme nielen finančné prostriedky, ale i vynaložený čas a energiu. Ďalšími úlohami ochrany priemyselného vlastníctva je vytvorenie zdravého podnikateľského prostredia, podpora k hľadaniu nových technológií a zároveň tiež potláčanie nekalej súťaže. Je nutné zabezpečiť určitú rovnováhu medzi túžbou majiteľa priemyselných práv k navráteniu investície, ďalšiemu zisku a horlivosti spoločnosti po využívaní nových technológií. Túto úlohu má štát, zákonodarca, ktorý príslušnými predpismi priemyselné práva chráni a poskytuje oprávneným osobám prostriedky obrany pred neoprávnenými zásahmi.

Oprávnenu osobou v prípade priemyselných práv môže byť fyzická i právnická osoba. Na rozdiel od autorského práva a práv výkonných umelcov, nedochádza

k takému úzkemu spojeniu predmetu ochrany so samotnou osobnosťou majiteľa práv a ten ich preto môže voľne previesť na inú osobu alebo len licencovať.

Pojem priemyselného vlastníctva zahŕňa:

- technické riešenia (vynálezy, úžitkové vzory, topografie polovodičových výrobkov, zlepšovacie návrhy);
- označenia (ochranné známky, označenia pôvodu a zemepisné označenia);
- dizajn (česky „průmyslový vzor“).²⁷

Pre všetky vyššie uvedené predmety priemyselného vlastníctva platí, že práva k predmetom sú udeľované národným úradom (Úradom priemyselného vlastníctva) alebo regionálnym úradom pri ochrane práv v rámci práva Európskej únie (napr. Európskym patentovým úradom), a to na základe podanej prihlášky. Nasleduje konanie, ktorého úspešným výsledkom býva udelenie ochrany k dátumu priority (k dátumu podania prihlášky). Z toho vyplýva, že ide o registračný princíp.²⁸

V prípade priemyselných práv, rovnako ako u práva autorského, platí princíp teritoriality, čo znamená, že priemyselné právo platí na území, pre ktoré bolo udelené alebo na ktorom je uznané. Doba ochrany priemyselných práv je väčšinou zákonom obmedzená a majiteľ musí každoročne platiť udržiavacie poplatky alebo poplatky na obnovu jeho práva. Po uplynutí doby je možné predmety voľne používať.

V prípade práv na označenia dochádza k ich porušeniu, ak neoprávnená osoba používa v obchodnom styku na svojom tovare alebo jeho obaloch, alebo pri poskytovaní služieb označenie, ktoré je zhodné alebo podobné ochrannej známke zapísanej pre iného majiteľa, alebo zemepisnému označeniu, či označeniu pôvodu. Ďalej dochádza k porušeniu napríklad neoprávneným použitím označení v reklame a pod. Pri technických riešeniach alebo vzhľade výrobku, porušuje práva k patentu, úžitkovému vzoru, topografii polovodičového výrobku alebo dizajnu každý, kto bez

²⁷E-learningový program Úradu priemyselného vlastníctva. Dostupné z: <http://upv.cz/cs/vzdelavani/rubrika-pro-mlade/elearning.html> dňa 20. 11. 2015.

²⁸ Koukal, P. Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, in ASPI (ASPI ID): MN7085CZ.

súhlasu nositeľa týchto práv predmetné riešenie pri svojej činnosti vyrába, uvádza do obehu alebo upotrebí.²⁹

1.3.1 Stručne o právach k technickým riešeniam

Zákon o vynálezoch, dizajnoch a zlepšovacích návrhoch stanovuje, že Úrad priemyselného vlastníctva udelí patenty na vynálezy v prípade, že vynález spĺňa zákonom stanovené podmienky. Vynález je tak predmetom právnej ochrany a formou jeho ochrany je patent.³⁰ Patentom sa chránia technické a funkčné znaky výrobkov a procesov. Zákon v ustanovení § 3 uvádza tri podmienky patentovateľnosti vynálezu:

- novosť (vynález nie je súčasťou stavu techniky, pričom stavom techniky je všetko, k čomu bol umožnený prístup verejnosti, a to písomne, ústne, využívaním alebo iným spôsobom, pred dňom podania prihlášky; „utajeným stavom techniky“, ktorý je prekážkou novosti, sú potom skoršie patentové prihlášky, ktoré neboli ku dňu podania novej patentovej prihlášky zverejnené);
- vynálezcovská činnosť (pre odborníka vynález nevyplýva zrejším spôsobom zo stavu techniky, nepočítajúc v to však nezverejnené patentové prihlášky);
- priemyselná využiteľnosť (vynález musí byť reálne využiteľný v odvetviach hospodárstva);

súčasne musí ísť o technické riešenie, inak povedané o návod k technickému riešeniu, ktoré má byť dosiahnuté technickými prostriedkami.³¹

Majiteľ patentu je oprávnený výlučne využívať patent a vylúčiť z jeho používania tretie osoby. Maximálna doba ochrany patentu predstavuje 20 rokov od podania prihlášky.

²⁹ Jakl, L., Jansa, V. Úvod do systému právni ochrany průmyslového vlastníctví. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2010, str. 205, ISBN 978-80-86855-65-3.

³⁰ Jakl, L. Duševní vlastníctví a jeho právni ochrana. 1. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, str. 50, ISBN 978-80-86855-65-3.

³¹E-learningový program Úradu priemyselného vlastníctva. Dostupné z <http://upv.cz/cs/vzdelavani/rubrika-pro-mlade/elearning.html> dňa 20. 11. 2015.

Ďalším predmetom priemyselného vlastníctva patriaceho do tejto skupiny je úžitkový vzor upravený zákonom o úžitkových vzoroch. Úžitkový vzor je určený hlavne pre predmety s nižšou vynálezcovskou úrovňou než v prípade vynálezov. Oprávnená osoba si tak môže namiesto patentu vybrať ochranu úžitkovým vzorom, kedy hovoríme o jednoduchšom, rýchlejšom a menej nákladnom procese udelenia ochrany v porovnaní s patentom. Úžitkový vzor v súlade s ustanovením § 1 zákona o úžitkových vzoroch chráni technické riešenia, ktoré sú nové, presahujú rámec obvyčajnej odbornej zručnosti a sú priemyselne využiteľné. Je nutné zdôrazniť, že úžitkovým vzorom nie je možné chrániť spôsoby výroby alebo pracovné činnosti a biologické neproduktívne materiály. Doba platnosti úžitkového vzoru trvá štyri roky od podania prihlášky a môže byť na žiadosť majiteľa práv predĺžená až o 6 rokov.

Medzi predmety priemyselného vlastníctva patria i topografie polovodičových výrobkov. Zákon o ochrane topografií polovodičových výrobkov definuje topografiu ako sériu akokoľvek zafixovaných zakódovaných vzájomne súvisiacich zobrazení, znázorňujúcich trojrozmerné trvalé usporiadanie vrstiev, z ktorých sa polovodičový výrobok skladá, pričom každé zobrazenie znázorňuje vzor jednej vrstvy polovodičového výrobku alebo jeho časti. Polovodičovým výrobkom je potom konečná alebo medzitémna forma mikroelektronického výrobku určeného k elektronickej funkcii. Zákon chráni topografie, ktoré sú výsledkom tvorivej činnosti pôvodcu a ktoré nie sú v priemysle polovodičových výrobkov bežné. Ochranná doba trvá 10 rokov od konca kalendárneho roku, v ktorom táto ochrana vznikla.

1.3.2 Stručne o právach k označeniu a dizajnom

Práva k označeniu sú veľmi dôležitou kategóriou priemyselných práv. Predmetom ochrany je ochranná známka, zemepisné označenie či označenie pôvodu, ktoré sú významným propagačným nástrojom v oblasti obchodu. Tieto označenia pomáhajú spotrebiteľom rozoznať na trhu jednotlivé subjekty, tovary, služby a ich vlastnosti a súčasne výrobcom tovarov a poskytovateľom služieb, aby boli na trhu viditeľní a odlišiteľní od ostatných subjektov.

Ochranná známka je všeobecne akékoľvek označenie schopné grafického znázornenia, ktoré je spôsobilé odlíšiť tovary alebo služby rôznych osôb. Zákon o ochranných známkach stanovuje absolútne dôvody zápisnej nespôsobilosti, z ktorých vyplývajú ďalšie kritériá kladené na označenie, ktoré musí splniť, aby mohlo byť zapísané do registra ochranných známk. Týmito kritériami sú napríklad:

- označenie musí mať rozlišovaciu spôsobilosť;³²
- označenie nemôže byť druhové;³³
- nie je označením v bežnom jazyku vo vzťahu k chráneným tovarom a službám;
- nie je tvorené výlučne tovarom;
- označenie nemôže byť v rozpore s dobrými mravmi alebo klamať;³⁴
- označenie nesmie byť zhodné so staršou prihlásenou alebo zapísanou ochrannou známkou pre rovnaké tovary alebo služby;
- označenie nemôže viesť k zámene so staršou ochrannou známkou.

V prípade, že prihlasované označenie spĺňa všetky vyššie uvedené podmienky, neznamená to, že ochranná známka bude s istotou zapísaná do registra ochranných známk. Do konania o prihláške môžu totiž tretie osoby podať pripomienky či námietky v súlade s ustanovením § 24 a § 25 zákona o ochranných známkach. Na podané námietky nadväzuje konanie o námietkach, ktorého dôsledkom môže byť rozhodnutie Úradu priemyselného vlastníctva o zamietnutí prihlášky.

Právo k ochrannej známke vzniká zápisom do registra ochranných známk a platí 10 rokov odo dňa podania prihlášky. Majiteľ však môže požadovať obnovu zápisu a doba ochrany tak nie je obmedzená stanoveným počtom rokov.

Rozoznávame najmä ochranné známky slovné, obrazové, kombinované a priestorové. Ďalej môžeme deliť ochranné známky na národné (zapísané v registri vedenom Úradom priemyselného vlastníctva Českej republiky), medzinárodné ochranné známky (známky podľa Madridskej dohody a Protokolu k tejto dohode,³⁵ zapísané na

³² Porov. rozhodnutie Úradu priemyselného vlastníctva Českej republiky sp. zn. O-186725.

³³ Porov. rozhodnutie Úradu priemyselného vlastníctva Českej republiky sp. zn. O-141353.

³⁴ Porov. rozhodnutie Úradu priemyselného vlastníctva Českej republiky sp. zn. O-171663.

³⁵ Madridská dohoda o medzinárodnom zápise továrenských alebo obchodných známk zo dňa 14. 12. 1990 a Protokol k Madridskej dohode o medzinárodnom zápise ochranných známk zo dňa 27. 6. 1989.

základe medzinárodnej prihlášky pre územie vybraných štátov) a ochranné známky Európskej únie (zapísané v registri vedenom Úradom Európskej únie pre duševné vlastníctvo podľa nariadenia Rady č. 207/2009).

Najdominantnejšie postavenie medzi známkami má ochranná známka s dobrým menom, ktorá má medzi spotrebiteľmi dobrú povest' a dôveru, je známa väčšine z opýtanej vzorky spotrebiteľov a je dlhodobo používaná. Takéto ochranné známky požívajú ochranu bez ohľadu na druh chránených tovarov a služieb, ako napríklad Coca-Cola či McDonald's.

Okrem registrovaných ochranných znáмок zákon zmieňuje i všeobecne známe ochranné známky, ktoré poskytujú ochranu označeniu, ktoré nebolo registrované alebo prihlásené na území niektorého štátu Parížskeho dohovoru, ale je známe príslušnému okruhu verejnosti pre určitý tovar alebo služby.

Majiteľ registrovanej ochrannej známky má v súlade so zákonom (§ 8) výlučné právo ochrannú známku v spojení s výrobkami alebo službami, pre ktoré je známka zapísaná, používať a nikto ďalší bez jeho súhlasu (mimo zákonom stanovené prípady) nesmie používať v obchodnom styku označenie, pri ktorom z dôvodu jeho zhodnosti či podobnosti výrobkov či služieb označených ochrannou známkou a označením existuje pravdepodobnosť zámery na strane verejnosti vrátane pravdepodobnosti asociácie medzi označením a ochrannou známkou, alebo označenie zhodné či podobné s ochrannou známkou pre výrobky alebo služby, ktoré síce nie sú podobné tým, pre ktoré je ochranná známka zapísaná, avšak ide o ochrannú známku, ktorá má dobré meno v Českej republike.

Vzhľadom na to, že na relevantnom trhu dochádza k neustálemu boju medzi súťažiteľmi o čo najväčší zisk, porušenie práv k ochrannej známke nie je ojedinelým javom. V tejto oblasti je tak obzvlášť nutné, zabezpečiť majiteľom ochranných znáмок dostatočnú ochranu ich práv, a to tak, aby z rozlišovacej spôsobilosti ich ochranných znáмок neťažil iný súťažiteľ a nespôsobil im tak škodu alebo sa na ich úkor bezdôvodne neobohacoval. Civilné, správne i trestné právo z toho dôvodu obsahuje normy, ktoré sa túto ochranu snažia poskytnúť.

Označenie pôvodu i zemepisné označenie sú kategóriami priemyselných práv, ktoré súvisia s označovaním tovarov a služieb, ktorých vlastnosti majú spojitosť

s oblasťou svojho pôvodu. Pojmy definuje zákon o ochrane označení pôvodu a zemepisných označení v ustanovení § 2. Označenie pôvodu je názov oblasti, určitého miesta alebo zeme, keď tovary alebo služby pochádzajú z tohto územia, ich kvalita alebo vlastnosti sú výlučne alebo prevažne dané osobitným zemepisným prostredím s jeho charakteristickými prírodnými a ľudskými faktormi a výroba, spracovanie a príprava prebieha výlučne vo vymedzenom území. Na druhej strane, zemepisným označením je názov územia používaný k označeniu tovarov alebo služieb za predpokladu, že tieto pochádzajú z tohto územia, majú určitú kvalitu, povest' alebo iné vlastnosti, ktoré je možné pričítať tomuto zemepisnému pôvodu a aspoň jedna fáza výrobného procesu musí prebiehať v tomto území.

Ochrana práv k zemepisnému označeniu a označeniu pôvodu vzniká zápisom do registra a nie je časovo obmedzená. Na rozdiel od ochrannej známky sa tieto označenia nestávajú vlastníctvom osoby, ale predstavujú právo na používanie takéhoto označenia a záruku pre spotrebiteľov o vlastnostiach a pôvode tovarov a služieb.³⁶

Na rozdiel od vyššie uvedeného chráni dizajn vzhľad výrobku, spočívajúci hlavne v líniiach, obrysoch, farbách, tvaroch, štruktúrach alebo materiáloch alebo jeho zdobení. Ide tak o vizuálnu vlastnosť tovaru. Podmienkami ochrany je novosť dizajnu a musí byť dostatočne individualizovaný od skorších dizajnov. Ochranná doba predstavuje 5 rokov od podania prihlášky a môže byť predĺžená až na 25 rokov.

1.4 Preliv autorského práva a priemyselných práv

V praxi dochádza k súbehu autorskoprávnej ochrany a ochrany priemyselných práv. K jednému predmetu duševného vlastníctva môže existovať viacero druhov práv. Napríklad neoprávneným použitím počítačového programu môže dôjsť k zásahu do autorských práv a súčasne i do patentových práv alebo práv k úžitkovému vzoru. Počítačový program je chránený autorským právom v prípade naplnenia podmienok uvedených v ustanovení § 2 ods. 2 Autorského zákona, a to ako literárne dielo. V tomto prípade je chránený programovací jazyk ako spôsob konkrétneho vyjadrenia algoritmu.

³⁶ E-learningový program Úradu priemyselného vlastníctva. Dostupné z <http://upv.cz/cs/vzdelavani/rubrika-pro-mlade/elearning.html>. dňa 20. 11. 2015.

V prípade, že by majiteľ počítačového programu chcel chrániť i samotné technické riešenie, môže v určitých prípadoch požiadať o udelenie patentu na vynález implementovaný počítačom.³⁷

Súbežná ochrana je evidentná i v prípade dizajnov, pretože ochrana dizajnom nevyklučuje ochranu prostriedkami autorského práva. Dizajn môže byť i predmetom známkoprávnej ochrany.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že pri zásahu do práv k duševnému vlastníctvu môže dôjsť k súčasnému porušeniu ustanovení viacerých zákonov upravujúcich jednotlivé predmety duševného vlastníctva. V takomto prípade je zásah závažnejší a malo by tak dôjsť k intenzívnejšiemu postihu porušovateľa.

³⁷ Leška, R., Ostrouchov, P. Práva duševného vlastníctví. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, str. 22, ISBN 978-80-7372-829-8.

2 Ochrana práv duševného vlastníctva z pohľadu civilného a správneho práva

V prípade zásahu do práv majiteľa predmetu duševného vlastníctva je nutné v každom individuálnom prípade dôkladne posúdiť, ktoré odvetvie práva má vhodné a dostačujúce prostriedky k zamedzeniu ďalšieho zásahu do práv, odstráneniu následkov zásahu, k náhrade škody, vydaniu bezdôvodného obohatenia či potrestaniu porušovateľa.

V civilnom práve, odvetví práva súkromného, je iniciatíva právnych krokov ochrany predmetov duševného vlastníctva ponechaná na majiteľovi práv alebo na osobe, ktorá zmluvne alebo zákonne získala výhradné oprávnenie k výkonu práv. Ochrany svojich práv sa aktívne legitimovaná osoba domáha na vecne a miestne príslušnom súde, a to na základe podanej žaloby. Podľa občianskeho súdneho poriadku sú v sporoch vyplývajúcich z práva duševného vlastníctva príslušné krajské sudy s osobitnou funkčnou príslušnosťou Mestského súdu v Prahe na konania vo veciach niektorých priemyselných práv (ustanovenie § 39 zákona o súdoch a sudcoch). I napriek tejto skutočnosti je možné vysloviť určitú obavu nad skúsenosťami sudcov, ktorí tieto spory rozhodujú, v oblasti duševného vlastníctva. Nositeľ práv, ako žalobca v civilnom konaní, musí uniesť dôkazné bremeno o existencii práva, ktorého ochrany sa na súde domáha.

Základnými predpismi tvoriacimi právny rámec vymáhania práv k duševnému vlastníctvu v civilnom práve je najmä Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok, Autorský zákon a zákon o vymáhaní práv z priemyselného vlastníctva. Občiansky zákonník chráni vlastníctvo, upravuje náhradu majetkovej i nemajetkovej ujmy či bezdôvodného obohatenia a ďalej chráni hospodársku súťaž pred nekalosúťažným konaním. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní. Autorský zákon stanovuje nároky autora, ktorých sa žalobou môže domáhať na príslušnom súde. Zákon o vymáhaní práv z priemyselného vlastníctva upravuje nároky osoby oprávnenej pri zásahu a ohrození práv k priemyselnému vlastníctvu.

Podaním žaloby na civilnom súde však nezaniká právo oprávnenej osoby domáhať sa ochrany prostriedkami práva verejného. Civilné konanie tak často prebieha

popri konaní trestnom alebo správnom. Navyše môže nastať situácia, kedy rozhodnutie v priestupkovom alebo trestnom konaní je podkladom pre civilné konanie, a to napríklad ak nie je možné v priestupkovom alebo trestnom konaní určiť výšku škody, ktorú má porušovateľ nahradiť oprávnenej osobe.

Verejnoprávne prostriedky na ochranu práv k duševnému vlastníctvu obsahuje okrem práva trestného i právo správne. V oblasti ochrany práv k duševnému vlastníctvu upravuje správne právo jednotlivé priestupky a iné správne delikty (od 1.7. 2017, po zjednotení terminológie v zákone o zodpovednosti za priestupky a konania o nich, už len „priestupky“). Správnym deliktom je také protiprávne konanie, ktoré nedosahuje potrebnú spoločenskú škodlivosť, aby malo byť postihnutelné ako trestný čin podľa Trestného zákonníka. Osoba, ktorá spácha správny delikt, bude potrestaná v správnom konaní pred orgánom verejnej moci, ktorý konanie zahajuje ex offo. Na rozdiel od civilného konania je možné dosiahnuť nápravu protiprávneho stavu i bez aktívneho konania oprávnenej osoby. Správny orgán postupuje z úradnej povinnosti.

Základný zákonný rámec správnoprávnej ochrany tvorí Správny poriadok, zákon o priestupkoch, Autorský zákon, zákon o ochrane spotrebiteľa a zákon o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva. Správny poriadok upravuje postup správnych orgánov. Ostatné vyššie uvedené zákony obsahujú skutkové podstaty správnych deliktov na ochranu práv duševného vlastníctva a sankcie, ktoré je za protiprávne konanie možné uložiť, ako i pôsobnosť jednotlivých orgánov v tejto oblasti.

2.1 Exkurz do právnej ochrany duševného vlastníctva z pohľadu civilného práva

Trestné právo, založené na zásade subsidiarity trestnej represie, počíta s tým, že k tomu, aby protiprávne konanie, zásah či ohrozenie práv k duševnému vlastníctvu, bolo postihované trestnou sankciou, musí jeho spoločenská škodlivosť dosiahnuť určitú intenzitu, kedy by nepostačovalo uplatnenie zodpovednosti podľa iného právneho predpisu. Žalobu na obranu svojich práv k duševnému vlastníctvu je však možné podať na civilnom súde bez ohľadu na intenzitu spoločenskej škodlivosti protiprávneho

konania. Civilná žaloba je tak významným a veľmi častým prostriedkom ochrany práv k duševnému vlastníctvu.

2.1.1 Ochrana autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze prostriedkami civilného práva

Autorský zákon v ustanovení § 40 stanovuje demonštratívny zoznam žalobných nárokov autora diela proti osobe, ktorá ohrozila jeho autorské práva alebo zasiahla do jeho výlučných osobnostných práv autorských alebo výlučných majetkových práv autorských.³⁸

Na ochranu autorských práv je možné využiť najmä tieto nároky³⁹:

- nárok určovací podľa ustanovenia § 40 ods. 1 písm. a) Autorského zákona na uznanie autorstva k dielu;
- nárok negatívny podľa ustanovenia § 40 ods. 1. písm b) Autorského zákona, ktorým sa autor domáha zákazu konania, ktoré ohrozuje jeho autorské právo alebo do neho zasahuje. Predpokladom je, že rušenie práva trvá, hrozí, že s ním bude začaté alebo sa bude opakovať. V prípade, že rušenie bude ukončené a jeho opakovanie nehrozí, bude žaloba zamietnutá, ak žalobca nevezme žalobu späť;
- nárok informačný podľa § 40 ods. 1. písm. c) Autorského zákona na poskytnutie informácií za účelom ochrany pred ďalším zásahom. Zákon stanovuje demonštratívny zoznam povinných subjektov a taxatívny zoznam informácií, ktoré musia byť na vyžiadanie poskytnuté. Právo na informácie by mohlo byť veľmi dôležité, pretože posilňuje postavenie majiteľa práv, mimo iného mu umožňuje stanoviť výšku škody či bezdôvodného obohatenia,⁴⁰ avšak v dôsledku nepreviazanosti na predbežné opatrenia a na premlčanie nároku vo veci samotnej, zostáva absolútne nevyužívané (inými slovami, než nositeľ práv dosiahne

³⁸ Šalomoun M. Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009, str. 31, ISBN 978-80-7400-097-3.

³⁹ Porov. Príloha č. 1: Prostriedky ochrany.

⁴⁰ Hraba, Z., Abraham, V. Prosazování práv z duševního vlastnictví. Učební texty. 2007, 2 díl, sešit č. 2, str. 8. Dostupné z <http://www.dusevnivlastnictvi.cz/images/dokumenty/textyIVfinal.pdf>.

právoplatného súdneho rozhodnutia týkajúceho sa poskytnutia informácie a než tento rozsudok vymôže, právo vo veci samotnej sa mu premlčí);

- nárok reštitučný podľa ustanovenia § 40 ods. 1 písm. d) Autorského zákona na odstránenie dôsledkov zásahu či ohrozenia a obnovu právneho stavu pred zásahom, ohrozením. Napríklad stiahnutie predmetov z obchodovania a ich zničenie;
- nárok satisfakčný podľa § 40 ods. 1. písm. e) Autorského zákona, teda na primerané zadost'učinenie vo forme ospravedlnenia alebo v peniazoch;
- osobitný negatívny nárok podľa ustanovenia § 40 ods. 1. písm. f) Autorského zákona na zákaz poskytovania služby, ktorú využívajú tretie osoby k porušovaniu či ohrozovaniu práva autora;
- právo uverejniť rozsudok na náklady účastníka, ktorý v spore neuspel, a to podľa ustanovenia § 40 ods. 3 Autorského zákona;
- nárok na náhradu škody z porušenia autorského práva a vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 40 ods. 4 Autorského zákona, a to v súlade s Občianskym zákonníkom. Občiansky zákonník stanovuje tri podmienky vzniku povinnosti k náhrade ujmy, a to porušenie zmluvnej alebo zákonnej povinnosti, existenciu ujmy a príčinnú súvislosť medzi nimi.⁴¹ Splnenie týchto podmienok je predmetom dokazovania v prípadnom súdnom spore. Oprávnená osoba má podľa Autorského zákona právo požadovať vedľa skutočnej škody i ušlý zisk vo výške odmeny za získanie licencie za takéto dielo. V prípade požadovania vydania bezdôvodného obohatenia je nutné preukázať obohatenie rušiteľa na úkor oprávneného, ku ktorému dôjde použitím cudzieho diela bez právneho dôvodu. Používateľ nesie dôkazné bremeno ohľadom oprávnenosti použitia (musí preukazovať existenciu súhlasu, zmluvy alebo zákonnej výnimky). Autor môže požadovať vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške dvojnásobku odmeny, ktorú by obdržal za poskytnutie licencie na toto dielo.⁴²

⁴¹ Novotný, P., Koukal, P., Zahořová, E. Nový občanský zákoník: náhrada škody. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2014, str. 30, ISBN 978-80-247-5165-8.

⁴² Telec, I. Autorský zákon: komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 432, ISBN 978-80-7179-608-4.

Chaloupková, H. Autorský zákon: komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 76, ISBN 978-80-7400-432-2.

Výhodou civilného konania oproti konaniu trestnému je skutočnosť, že nároky vyplývajúce z Autorského zákona (§ 40 ods. 1 písm. a) až f)) vychádzajú z princípu objektívnej zodpovednosti rušiteľa a predmetom dokazovania tak nie je subjektívna stránka, teda zavinenie.

V prípade náhrady škody podľa Občianskeho zákonníka sa preukázanie zavinenia vyžaduje v prípade porušenia zákona a dobrých mravov, nie však pri vzniku škody z dôvodu porušenia zmluvnej povinnosti.

Zvolený nárok záleží výlučne na oprávnenej osobe. Ide o sporné návrhové konanie, ktoré nemôže súd začať ex offio. Podľa ustanovenia § 9 ods. 2. písm. b) občianskeho súdneho poriadku je v sporoch vyplývajúcich z práva duševného vlastníctva vecne príslušný krajský súd. Osobou oprávnenou podať žalobu na súde je autor diela, dedič, štát v prípade odúmrti, osoby oprávnené vykonávať absolútne autorské práva, výhradný licenčný nadobúdateľ, osoby autorovi blízke, zákonný vykonávateľ výlučných absolútnych autorských práv alebo právnická osoba s verejnoprávnym oprávnením Ministerstva kultúry k výkonu kolektívnej správy. V prípade, že majetkové práva vykonáva iná osoba, alebo je udelená výhradná licencia, je táto osoba jediná aktívne legitimovaná.

2.1.2 Ochrana priemyselných práv prostriedkami civilného práva

V prípade ohrozenia alebo zásahu do práv k priemyselnému vlastníctvu stanovuje zákon o vymáhaní práv z priemyselného vlastníctva nároky oprávnenej osoby.⁴³ Zákon vychádza zo smernice č. 2004/48/ES⁴⁴, ktorej cieľom je zabezpečiť vysokú, rovnocennú a rovnorodú úroveň ochrany priemyselných práv. Za oprávnenú osobu zákon považuje majiteľa práva, osobu oprávnenú užívať práva, ako napríklad nadobúdateľa licencie, a profesijné organizácie ochrany práv. Zákon upravuje nasledujúce nároky oprávnenej osoby, ktorých sa môže domáhať na civilnom súde:

⁴³ Porov. Príloha č. 1: Prostriedky ochrany.

⁴⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva.

- nárok informačný podľa ustanovenia § 3 zákona, ktorý slúži k získaniu informácií na ochranu práv oprávneným. Ak povinný neposkytne informáciu dobrovoľne, môže sa jej oprávnený dovolať návrhom na súde v konaní o porušení práva;⁴⁵
- zdržovací a reštitučný nárok podľa ustanovenia § 4 ods. 1 zákona, ktorý smeruje k zdržaniu sa ďalšieho zásahu či ohrozenia práv a odstráneniu vzniknutých následkov. Výkon tohto súdneho zákazu je zaistený prostredníctvom aplikácie ustanovenia § 351 Občianskeho súdneho poriadku, a to opätovným ukladaním pokút. Oprávnená osoba sa môže dovolať najmä stiahnutia predmetných tovarov z trhu, trvalým odstránením výrobkov alebo nástrojov či materiálov, ktoré boli alebo majú byť použité na ohrozenie či zásah do chránených práv. Namiesto zdržovacieho nároku je možné, aby súd rozhodol na návrh porušiteľa práv o zaplatení peňažného vyrovnania;
- právo uverejniť rozsudok na náklady porušovateľa podľa ustanovenia § 4 zákona;
- nárok na náhradu škody, vydanie bezdôvodného obohatenia a primerané zadosťučinenie v prípade nemajetkovej ujmy podľa ustanovenia § 5 zákona. Zákon v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady stanovuje, že pri určení výšky škody majú súdne orgány prihliadnuť najmä k negatívnemu ekonomickému dopadu porušovania, a to vrátane ušlého zisku, k nekalým ziskom docieľeným porušovateľom a prípadne i k morálnej ujme.⁴⁶ Súd môže na návrh stanoviť náhradu škody, výšku bezdôvodného obohatenia a primerané zadosťučinenie paušálnou čiastkou najmenej vo výške dvojnásobku licenčného poplatku, ktorý by bol obvyklý pri získaní licencie na používanie práva v dobe neoprávneného zásahu. V prípade, že porušovateľ pri porušovaní práva nevedel a ani nemohol vedieť, že svojím konaním porušuje práva k duševnému vlastníctvu, stanoví súd náhradu škody, výšku bezdôvodného obohatenia a primerané zadosťučinenie paušálnou čiastkou najmenej vo výške licenčného poplatku, ktorý by bol obvyklý pri získaní licencie v dobe porušenia práva.

⁴⁵ Horáček, R. Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví: komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 389, ISBN 978-80-7400-569-5.

⁴⁶ Jakl, L. Právní ochrana duševního vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, str. 222, ISBN 978-80-86855-78-3.

Zákon o ochrane označení pôvodu a zemepisných označení stanovuje v ustanovení § 24, že každý sa môže domáhať na súde zákazu užívania zapísaného označenia pre zrovnateľný tovar, ktorý nespĺňa podmienky pre užívanie označenia pôvodu či zemepisného označenia, a aby takýto tovar bol stiahnutý z trhu.

Vecne a miestne príslušným súdom prvého stupňa podľa zákona o vymáhaní práv z priemyselného vlastníctva je v sporoch o nárokoch vyplývajúcich z priemyselného vlastníctva, o nárokoch z ohrozenia a porušenia práv z priemyselného vlastníctva a nárokoch na vydanie bezdôvodného obohatenia Mestský súd v Prahe.

Príkladom takéhoto civilného sporu môže byť konanie o ochrane dizajnu vedené pred Vrchným súdom v Prahe pod sp. zn. 3 Cmo 21/2009, v ktorom sa žalobca domáhal, aby žalovanému bola uložená povinnosť zdržať sa výroby a distribúcie obálok s doručenkou v tvare obdĺžnika opatrených červeným pruhom a ďalšími grafickými prvkami, ktoré podľa názoru žalobcu sú skoro identické ako jeho registrovaný dizajn. Žalobca žalobou uplatňoval zdržovací nárok. Súd prvého stupňa a odvolací súd však zhodne dovodili, že v tomto prípade nedošlo k zásahu do práv žalobcu, pretože na informovaného používateľa porovnávané obálky pôsobia celkovo odlišným dojmom.⁴⁷

V inom prípade, vo veci ochrany ochrannej známky vedenej pred Vrchným súdom v Prahe pod sp. zn. 3 Cmo 417/2009, súd priznal majiteľovi registrovanej ochrannej známky náhradu škody a odvolací súd následne i vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu neoprávneného užitia označenia (obchodnej firmy) zameniteľného s registrovanou ochrannou známkou pre rovnaké tovary a služby žalovaným.⁴⁸

2.1.3 Nekalá súťaž

Práva k duševnému vlastníctvu sú nepriamo chránené i prostredníctvom práva proti nekalej súťaži, ktoré sa uplatní najmä v prípade, že nie sú dané podmienky k autorskoprávnej alebo priemyselnoprávnej ochrane.⁴⁹ Občiansky zákonník výslovne

⁴⁷ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 2. 12. 2009, sp. zn. 3 Cmo 21/2009.

⁴⁸ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 23. 6. 2010, sp. zn. 3 Cmo 417/2009.

⁴⁹ Horáček, R., Čada, K., Hajn, P. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. dopl. a přeprac. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 480, ISBN 978-80-7400-417-9.

stanovuje, že úpravou nekalej súťaže nie sú dotknuté iné právne predpisy o ochrane priemyselného a iného duševného vlastníctva. Ohrozenie či zásah do práv k duševnému vlastníctvu, ktoré napĺňa zákonom stanovené znaky nekalosúťažného konania, tak môže byť postihnuté právom proti nekalej súťaži, ktorého úprava je obsiahnutá v ustanovení § 2976 a nasl. Občianskeho zákonníka. Uvedené potvrdzuje i rozsudok Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 3 Cmo 41/2005: „*I když nárok vlastníka na ochranu práva z ochranné známky a nárok soutěžitele na ochranu před nekalou soutěží jsou samostatnými právními tituly, které vycházejí z odlišné právní úpravy, je třeba vzít v úvahu, že pokud dojde k zásahu do práva proti ochranné známce a jak poškozený, tak rušitel jsou soutěžiteli, pak může být zásah do práva k ochranné známce posouzen jako nekalosoutěžní jednání.*“⁵⁰

Generálna klauzula obsiahnutá v ustanovení § 2976 ods. 1 Občianskeho zákonníka stanovuje základné podmienky, ktoré musia byť kumulatívne splnené, aby bolo dané konanie považované za nekalú súťaž. Predmetom nekalej súťaže je v súlade so zákonom konanie osoby v hospodárskom styku, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi súťaže (zásadami poctivého obchodného styku) a ktoré je spôsobilé privodiť reálnu ujmu iným súťažiteľom alebo zákazníkom. Občiansky zákonník ďalej obsahuje demonštratívny výpočet skutkových podstát nekalosúťažného konania. V oblasti duševného vlastníctva sa najčastejšie používa skutková podstata klamlivé označenie tovarov a služieb, ktorou sa zakazuje klamlivé označenie, ktoré je spôsobilé vyvolať mylnú domnienku, že tovar alebo služba pochádzajú z určitej oblasti či miesta, alebo od určitého výrobcu, alebo majú osobitný charakter či akosť. Ďalšími použiteľnými skutkovými podstatami sú napríklad vyvolanie nebezpečenstva zámieny a parazitovanie na povesti, kedy sa súťažiteľ snaží v priemernom spotrebiteľovi vyvolať asociáciu s iným súťažiteľom alebo jeho tovarmi a službami, a to za účelom získania hospodárskej výhody. Prostriedkom obrany proti nekalej súťaži je žaloba podaná na príslušnom krajskom súde. Nositeľ práv sa môže domáhať, aby sa rušiteľ nekalosúťažného konania zdržal, odstránil závadný stav, poskytol primerané zadosťučinenie, nahradil škodu a vydal bezdôvodné obohatenie.

⁵⁰ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 13. 9. 2005, sp. zn. 3 Cmo 41/2005.

2.1.4 Zhrnutie ochrany práv duševného vlastníctva podľa civilného práva

Civilné právo ponúka nositeľovi práv viacero druhov nárokov, ktorých sa môže domáhať na príslušnom súde prostredníctvom žaloby proti porušovateľovi práv, či už fyzickej alebo právnickej osobe (ochranou pred rozhodcovským orgánom sa táto práca nezaobrá). Druhy nárokov oprávnenej osoby z autorského práva a práv súvisiacich s právom autorským sú v podstate identické s druhmi nárokov, ktoré je možné využiť pri porušení priemyselných práv. Autor poukazuje na nárok informačný, ktorý by mohol byť veľmi významným nástrojom oprávnenej osoby pri ochrane jej práv v civilnom konaní, ak by bol súdmi správne a rýchlo aplikovaný. Na základe informácií priamo od porušovateľa získa oprávnená osoba pravdivý obraz o rozsahu zásahu do jej práv. Následne tak môže formulovať petit žaloby, vyčíslit' spôsobenú škodu, výšku bezdôvodného obohatenia či nemajetkovú ujmu, prípadne sa rozhodnúť využiť prostriedky verejného práva.

Autor víta včlenenie práva na uverejnenie rozsudku do právnej úpravy. Tento nárok má represnú funkciu, pretože uverejnením dochádza k informovaniu verejnosti o protiprávnom konaní určitej osoby. Porušovateľ práv je tak potrestaný, pretože v nadväznosti na takéto uverejnenie môže stratiť dôveru spotrebiteľov, obchodných partnerov alebo budúcich zamestnávateľov. Tento nárok chráni nielen oprávnenú osobu, ale i celú spoločnosť, ktorú touto cestou upozorňuje na určité subjekty a ich protiprávne konanie.

Vzhľadom na to, že civilné konanie tohto druhu nemôže byť začaté z moci úradnej, je evidentné, že zákonodarca v prípade civilnej ochrany uprednostňuje zásadu *vigilantibus iura*. Bez aktívneho konania oprávnenej osoby tak nie je možné v oblasti práva civilného dosiahnuť nápravy, a to na rozdiel od ochrany prostredníctvom správneho alebo trestného práva.

V konaní o ochrane práv musí žalobca preukázať existenciu svojho práva ako i jeho trvanie v dobe uskutočnenia zásahu. Toto však nemusí byť jednoduché, a to hlavne pri autorských dielach nemajúcich širokú publicitu. Na druhej strane, uniesť dôkazné bremeno o existencii priemyselných práv je s ohľadom na ich registračný charakter všeobecne neproblematické.

Osobitnú pozornosť by si zasluhovala otázka dôkazného štandardu v konaní civilnom i trestnom. Hoci formálne by požiadavka na unesenie dôkazného bremena v civilnom konaní mala byť nižšia než v konaní trestnom,⁵¹ každodenná prax súdov sa zdá byť iná a v trestnom konaní sa súde často uspokojia s dôkazným štandardom omnoho nižším než v civilnom konaní, kde naopak súde často postupujú extrémne formalisticky v sporoch z duševného vlastníctva a vyžadujú až nesplniteľne vysoký formálny dôkazný štandard (paradoxne bol tento trend ešte posilnený sériou nálezov Ústavného súdu ČR).⁵²

Nevýhodou civilného konania oproti trestnému konaniu je dĺžka konania, kedy sa súdne spory môžu vliecť i niekoľko rokov, a ďalej vysoké trovy konania.

Z analyzovaných nárokov oprávnenej osoby vyplýva, že hlavným cieľom civilnej ochrany je nahradiť oprávnenej osobe vzniknutú majetkovú a nemajetkovú ujmu a zabrániť jej ďalšiemu vzniku. Karol Čermák vo svojom článku, v ktorom sa zaoberá i výkladom Smernice Európskeho parlamentu a Rady o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva, prijateľne zdôrazňuje, že peňažné nároky z porušenia práv by nemali slúžiť v prvom rade ako prostriedok k sankcionovaniu porušovateľa, ale predovšetkým ako prostriedok k reparácii ujmy, ktorú utrpel nositeľ práv v dôsledku porušovania.⁵³ Civilné právo je zamerané na ochranu súkromného záujmu držiteľa práv. Potrestanie porušovateľa tak zostáva predmetom správneho a trestného práva, ktoré primárne chránia spoločnosť pred protiprávnym konaním.

⁵¹ Porov. nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 10. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 173/13.

⁵² Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 15. 4. 2014, sp. zn. II. ÚS 3076/13.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 13. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 6. 5. 2015, sp. zn. IV. ÚS 2445/14.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 6. 5. 2015, sp. zn. IV. ÚS 2496/14.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 14. 5. 2015, sp. zn. III. ÚS 2429/14.

⁵³ Čermák, K. jr. Peněžité nároky ve sporech z duševního vlastnictví. Právní rádce. 2007, roč. 15, č. 9, str. 4.

2.2 Exkurz do právnej ochrany práv duševného vlastníctva z pohľadu správneho práva

Medzi verejnoprávne prostriedky ochrany práv k duševnému vlastníctvu, ktoré sú nositeľmi práv využívané najčastejšie a sú uplatňované prostredníctvom správnych rozhodnutí, patria:

- určovacie konanie o rozsahu ochrany pred Úradom priemyselného vlastníctva, ktorý je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť ochrany priemyselného vlastníctva. Konanie sa riadi správnym poriadkom a týka sa len patentov a úžitkových vzorov;
- potrestanie porušovateľa práv v priestupkovom konaní podľa zákona o priestupkoch, ktorý je účinný do 1. 7. 2017. Autor sa zameriava na účinnú úpravu, pričom na vhodných miestach zdôrazňuje niektoré aspekty budúcej právnej úpravy obsiahnutej v zákone o zodpovednosti za priestupky a konania o nich, ktorý nahradí zákon o priestupkoch;
- ochrana na základe zákona o ochrane spotrebiteľa prostredníctvom colných orgánov, orgánov Českej obchodnej inšpekcie, Českej poľnohospodárskej a potravinárskej inšpekcie a všeobecných živnostenských úradov, ktoré zaisťujú dozor na trhu;
- opatrenia colných orgánov v súlade so zákonom o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva. Pôsobnosť je vykonávaná na vnútornom trhu a pri colnom dohľade.

Účelom určovacieho konania pred Úradom priemyselného vlastníctva je interpretácia rozsahu ochrany konkrétneho patentu alebo úžitkového vzoru ku konkrétnemu predmetu.⁵⁴ Určovacie konanie týkajúce sa patentu je upravené ustanovením § 67 zákona o vynálezoch, dizajnoch a zlepšovacích návrhoch. Určovacie konanie v prípade úžitkových vzorov je zakotvené v ustanovení § 21 zákona o úžitkových vzoroch. Ostatné otázky, napríklad o tom, či určitý subjekt zasiahol do

⁵⁴ Horáček, R., Čada, K., Hajn, P. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2., dopl. a přeprac. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 136, ISBN 978-80-7400-417-9.

priemyselného práva, sa posudzujú mimo uvedené konanie, a to v konaní pred súdom.⁵⁵ Oprávnená osoba môže okrem určovacieho konania ďalej využiť právne prostriedky stanovené v jednotlivých zákonoch upravujúcich predmety duševného vlastníctva (ako napríklad námietky alebo pripomienky), a to v konaní pred Úradom priemyselného vlastníctva o udelení právnej ochrany, ktorými by sa snažila zabrániť udeleniu ochrany nehmotnému statku, o ktorom sa domnieva, že zasahuje do jej práv. Týmito prostriedkami sa práca nebude ďalej zaoberať, keďže presahujú stanovený rozsah práce.

Správne trestanie predstavuje významnú oblasť verejnej správy. Oprávnené verejnoprávne subjekty prostredníctvom správneho práva trestného dohliadajú na dodržiavanie právnych predpisov a trestajú tých, ktorí porušili stanovené pravidlá chovania. Nositeľ práv k duševnému vlastníctvu môže príslušnému orgánu oznámiť poznatok o protiprávnom konaní, a ten môže na základe tohto oznámenia začať konanie. Správne trestanie plní funkciu preventívnu, reparačnú, satisfakčnú a represívnu. Základom správnoprávnej zodpovednosti je správny delikt, teda protiprávne konanie fyzickej alebo právnickej osoby, ktorého znaky sú uvedené v zákone, ktoré je postihnutelné sankciou uloženou orgánom verejnej moci na základe zákona.⁵⁶ V systéme správnych deliktov je možné rozlišovať priestupky a iné správne delikty (od 1.7.2017 dochádza zákonom o zodpovednosti za priestupky a konania o nich k zjednoteniu terminológie a zavedeniu jednotného pojmu „priestupok“), disciplinárne delikty a poriadkové delikty. Iné správne delikty následne delíme na iné správne delikty fyzických osôb, správne delikty právnických osôb, správne delikty právnických osôb a podnikajúcich fyzických osôb.⁵⁷ Priestupkom je podľa ustanovenia § 2 zákona o priestupkoch zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti a je za priestupok výslovne označené v zákone o priestupkoch alebo inom zákone, ak nejde o iný správny delikt podľa osobitných právnych predpisov alebo o trestný čin.

⁵⁵ Jakl, L., Jansa, V. Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2010, str. 205, ISBN 978-80-86855-65-3.

⁵⁶ Sládeček, V. Obecné správní právo. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 201, ISBN 978-80-7478-002-8.

⁵⁷ Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 429, ISBN 978-80-7179-254-3.

Znakmi skutkovej podstaty správneho deliktu je jeho objekt, subjekt, objektívna stránka. Subjektívna stránka je len fakultatívnym znakom niektorých deliktov. Objektom správnych deliktov na ochranu duševného vlastníctva je jeho účinná ochrana pred zásahom tretích osôb. Objektívna stránka správneho deliktu spočíva v konaní alebo opomenutí. Subjektom správneho deliktu môže byť všeobecne fyzická i právnická osoba.⁵⁸ Priestupok však môže spáchať len osoba fyzická. Subjektívna stránka sa vyskytuje len pri niektorých správnych deliktoch, vždy však pri priestupkoch.

Jednotlivé správne delikty súvisiace s ochranou duševného vlastníctva sú obsiahnuté v zákone o priestupkoch, Autorskom zákone, zákone o ochrane spotrebiteľa a zákone o pôsobnosti orgánov Colnej správy ČR v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva. Osobitné zákony obsahujúce právnu úpravu jednotlivých predmetov duševného vlastníctva (okrem Autorského zákona) neupravujú osobitné skutkové podstaty správnych deliktov. Túto skutočnosť by mal zmeniť nový zákon, ktorým sa menia niektoré zákony v súvislosti s prijatím zákona o zodpovednosti za priestupky a konania o nich a zákona o niektorých priestupkoch. Tento návrh zákona vkladá do zákonov, ktoré upravujú duševné vlastníctvo (napr. zákon o ochranných známkach, zákon o priemyselných vzoroch atp.), skutkové podstaty správnych deliktov (podľa budúcej terminológie „priestupkov“), za ktoré je možné potrestať porušovateľa práv.

Zákon o priestupkoch upravuje len jeden relevantný priestupok na ochranu práv k duševnému vlastníctvu. Skutkovú podstatu priestupku na úseku porušovania priemyselných práv a porušovania práv k obchodnej firme podľa ustanovenia § 33 zákona o priestupkoch naplní ten, kto neoprávnene vykonával práva, ktoré sú zákonmi na ochranu priemyselného vlastníctva vyhradené majiteľom týchto práv a ďalej ten, kto neoprávnene užíval obchodnú firmu alebo akékoľvek označenie zameniteľné s obchodnou firmou alebo označením príznačným pre iného podnikateľa. Je nutné zdôrazniť, že skutková podstata tohto priestupku obsahuje pojem „vykonával“, „užíval“, čo znamená, že sa tento priestupok nebude aplikovať na jednorazové porušenie týchto

⁵⁸ Porov. Príloha č. 2: Postih fyzických a právnických osôb právnymi prostriedkami.

práv. Za tento priestupok môžu obecné úrady uložiť pokutu do výšky 15 000 Kč.⁵⁹ Vedľa pokuty je možné, pri splnení podmienok uvedených v zákone o priestupkoch, uložiť i sankciu prepadnutie veci alebo ochranné opatrenie zabratie veci. O priestupku rozhoduje obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou, v ktorého obvode bol priestupok spáchaný. Proti právoplatnému rozhodnutiu je možné podať správnu žalobu krajskému súdu.

Správne delikty týkajúce sa autorského práva a práv súvisiacich s právom autorským boli vyčlenené zo zákona o priestupkoch do ustanovení § 105a a § 105b Autorského zákona. Fyzická osoba sa dopustí priestupku podľa ustanovenia § 105a tým, že neoprávnene použije autorské dielo, umelecký výkon, zvukový či zvukovo-obrazový záznam, rozhlasové alebo televízne vysielanie alebo databázu (možno uložiť pokutu až do výšky 150 000 Kč), a ďalej tým, že neoprávnene zasahuje do práva autorského spôsobom uvedeným v ustanovení § 43 ods. 1 alebo ods. 2, alebo v ustanovení § 44 ods. 1 Autorského zákona (možno uložiť pokutu až do výšky 100 000 Kč), alebo ako obchodník, ktorý sa účastní predaja originálu diela umeleckého, nesplní oznamovaciu povinnosť podľa ustanovenia § 24 ods. 6 Autorského zákona (možno uložiť pokutu až do výšky 50 000 Kč). Právnická osoba a fyzická podnikajúca osoba sa dopustia za rovnaké protiprávne konanie správneho deliktu podľa ustanovenia §105b. Zo znenia zákona vyplýva, že k naplneniu skutkovej podstaty priestupku alebo správneho deliktu postačuje jednorazový zásah. Autor má za to, že úprava je v tomto zmysle vyhovujúca.

Je však nutné poukázať na skutočnosť, že za rovnaké protiprávne konania právnickej osoby a podnikajúcej fyzickej osoby zákon stanovuje pokuty v rovnakej výške ako v prípade fyzickej nepodnikajúcej osoby. Zákonodarca tak neodlíšil maximálnu výšku sankcie s ohľadom na subjekt správneho deliktu, i keď by mohlo byť vhodné postihovať právnické osoby a podnikajúce fyzické osoby s ohľadom na ich postavenie a z toho vyplývajúci možný intenzívnejší zásah do práv sankciou vyššou. S ohľadom na predchádzajúcu právnu úpravu však došlo k celkovému zvýšeniu sankcie.

⁵⁹ Jemelka, L. Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 610, ISBN 978-80-7400-501-5.

Na druhej strane je možné podporiť účinnú právnu úpravu odkazom na ústavnú zásadu rovnosti pred zákonom. Autor sa však prikláňa k zvýšeniu maximálnej výšky pokuty v prípade zásahu do práv právnickou osobou a podnikajúcou fyzickou osobou.

Vedľa pokuty za priestupok je možné za splnenia podmienok uvedených v zákone o priestupkoch uložiť súčasne i sankciu prepadnutie veci alebo ochranné opatrenie zabratie veci. O priestupkoch na úseku autorského práva a práv súvisiacich rozhodujú v prvom stupni obecné úrady obcí s rozšírenou pôsobnosťou, v ktorých územnom obvode bol priestupok spáchaný. Proti právoplatnému rozhodnutiu je možné sa brániť správnu žalobu. V konaní o priestupku je možné uplatniť i nárok na náhradu škody.

Zákon o ochrane spotrebiteľa stanovuje zákaz ponúkať za účelom predaja, predávať a skladovať výrobky porušujúce niektoré práva duševného vlastníctva alebo neoprávnene používať označenia chránené podľa zákona o ochranných známkach. V prípade, že predávajúci poruší tento zákaz, dopustí sa správneho deliktu podľa ustanovenia § 24 ods. 7 písm. d) zákona. Oprávnené orgány môžu za spáchanie tohto správneho deliktu uložiť fyzickej i právnickej osobe pokutu až do výšky päť miliónov Kč. Uložením pokuty však nezaniká právo na náhradu škody. Je nutné zdôrazniť, že uvedený správny delikt je obmedzený na predávajúceho a nepostihuje jednorazové porušenie, čo vyplýva zo znenia zákona. Aplikácia tohto ustanovenia je tak značne obmedzená.

Zákon ďalej výslovne zakazuje nekalé obchodné praktiky zahrňujúce zákaz uviesť spotrebiteľa v omyl ohľadom duševného vlastníctva. Porušením tohto zákazu sa výrobca, dovozca, dodávateľ, predávajúci alebo iný podnikateľ dopustí správneho deliktu podľa ustanovenia § 24 ods. 1 písm. a) zákona a môže mu byť uložená pokuta do výšky päť miliónov Kč.

Orgány colnej správy sú v súvislosti s vymáhaním práv k duševnému vlastníctvu oprávnené k výkonu dozoru nad dodržiavaním povinností a zákazov týkajúcich sa duševného vlastníctva. Ďalej prijímajú opatrenia k zabráneniu porušení chránených práv a umožňujú držiteľom dotknutých práv ich ochranu. Colná správa je jediným štátnym orgánom komplexne disponujúcim právomocami vo vymáhaní práv duševného vlastníctva v správnom konaní, a to bez rozlíšenia situácie či postavenia, v akom sa

podozrivý tovar nachádza.⁶⁰ Zákon o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva stavia oprávnenia colných orgánov na súčinnosti s držiteľom práv duševného vlastníctva. Táto súčinnosť je podmienkou konania colných orgánov vo fáze zadržania podozrivého tovaru, ďalej jeho následného uloženia, prepadnutia, prípadne likvidácie.⁶¹ Zákon ustanovením § 5 výslovne zakazuje nakladať s tovarom porušujúcim právo duševného vlastníctva. Nakladaním sa rozumie hlavne výroba, spracovanie, doprava, preprava, skladovanie, predaj alebo iný prevod, ponúkanie, dovoz, vývoz, uvádzanie na trh, prevzatie, použitie alebo držanie tohto tovaru, pokiaľ k tomuto nakladaniu nedochádza pre osobnú potrebu fyzickej osoby. Fyzická osoba, ktorá poruší tento zákaz, sa dopustí priestupku podľa ustanovenia § 31 ods. 1 písm. a) a je možné jej uložiť pokutu až do výšky jedného milióna Kč. Právnická osoba a podnikajúca fyzická osoba sa porušením zákazu dopustí správneho deliktu, za ktorý je možné uložiť pokutu do výšky desať miliónov Kč. Zákonodarca tak v predmetnom zákone rozlišuje maximálnu výšku pokuty na základe subjektu správneho deliktu a podľa názoru autora tak koná správne. Vzhľadom na to, že pokuta nie je náhradou škody ale majetkovou sankciou, je možné považovať maximálnu výšku pokuty, ktorú je možné uložiť, za neprimeranú.⁶² Autor ďalej poukazuje na zložité vymáhanie takej vysokej pokuty.⁶³ Popri pokute môže colný orgán uložiť sankciu prepadnutie veci alebo zabratie veci. Konanie o priestupkoch a správnych deliktoch je možné začať až po tom, čo bolo v súdnom konaní vydané právoplatné rozhodnutie, že došlo k porušeniu práva duševného vlastníctva. Dochádza tak k prepojeniu správneho práva s právom občianskym.

⁶⁰ Krčmářová M. Změna národní právní úpravy pro vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány. Průmyslové vlastnictví. 2015, č. 1, str. 14.

⁶¹ Kelblová, H. Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 132, ISBN 978-80-7552-166-8.

⁶² Novotný, V. Správně-právní odpovědnost na úseku ochrany práv k průmyslovému vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha. Dostupné z http://www.polac.cz/katedry/kvs/konfer/sborniky/novotny_v.pdf dňa 17.1.2016.

⁶³ Srov. Mates, P. a kol. Základy správního práva trestního. 4. vydání. Praha: C. H. Beck. 2008, str. 71, ISBN 978-80-7179-806-4.

2.2.1 Správny delikt verzus trestný čin

Posúdenie určitého protiprávneho konania ako správneho deliktu alebo trestného činu za účelom uplatnenia vhodného prostriedku ochrany práva k duševnému vlastníctvu môže byť často veľmi neľahké, avšak nevyhnutné. Nižšie sú uvedené niektoré významné odlišnosti:

- spoločenská škodlivosť protiprávneho konania, kedy vyšší stupeň má byť rozpoznávaný v prípade trestných činov. V súlade s ustanovením § 39 ods. 2 Trestného zákonníka je dôležité vziať do úvahy význam chráneného záujmu, ktorý bol činom dotknutý, spôsob prevedenia činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, osobu porušovateľa, mieru jeho zavinenia a jeho pohnútku, zámer a cieľ. Sankcia uložená podľa trestnoprávnych predpisov by mala byť prísnejšia ako tá, uložená podľa predpisov správnych, čo v prípade peňažných sankcií, bohužiaľ, nie je vždy pravda;
- subjektívna stránka, zavinenie. Hlavným rozdielom medzi priestupkami a správnymi deliktami je, že pri priestupkoch zákon vždy vyžaduje zavinenie. Na rozdiel od trestných činov však pri priestupkoch postačuje nedbanlivosť, pokiaľ zákon nevyžaduje úmyselné zavinenie. Táto skutočnosť značne rozširuje rozsah zodpovednosti za priestupky oproti zodpovednosti podľa Trestného zákonníka.⁶⁴ Pri správnych deliktoch podnikajúcich fyzických osôb a osôb právnických sa spravidla aplikuje objektívna zodpovednosť s možnosťou právnickej osoby sa liberovať;
- vývojové štádiá, účastníctvo. Správne právo trestné nepostihuje jednotlivé vývojové štádiá správneho deliktu a ani účastníctvo na správnom delikte. Príprava, pokus správneho deliktu, ale i pomoc alebo návod k spáchaniu správneho deliktu či jeho organizovanie tak zostávajú správnym právom trestným, na rozdiel od trestného práva, opomenuté;

⁶⁴ Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví a jeho právní ochrany v České republice. Právní rádce. 2005. Dostupné z: <http://pravniciradce.ihned.cz/c1-14010730-prehled-prava-dusevniho-vlastnictvi-a-jeho-pravni-ochrany-v-ceske-republice> dňa 17. 1. 2016.

- v prípade správneho trestania sú orgánmi príslušnými k rozhodovaniu obecné úrady, zatiaľ čo v trestnom konaní rozhoduje súd na návrh prokurátora. Je tak možné vysloviť obavu nad odbornosťou rozhodovania sporov týkajúcich sa zásahu do práv k duševnému vlastníctvu, pri ktorých je často nutné posúdiť povahu jednotlivých práv, čo vyžaduje pokročilé vedomosti o úprave a povahe duševného vlastníctva obecnými úradmi.⁶⁵
- zánik zodpovednosti za priestupok je upravený v zákone o priestupkoch a zánik zodpovednosti právnických osôb za správny delikt stanovujú jednotlivé osobitné zákony. Priestupok tak nie je možné prerokovať v prípade, že od jeho spáchania uplynuli dva roky. Môže teda nastať situácia, že sa nestihne vykonať celé správne konanie a sankcia nebude uložená.

Pri polemike nad stanovením hranice medzi trestným činom a správnym deliktom je nevyhnutné prihliadnuť k judikatúre súdov,⁶⁶ ktorá sa zhodla na tom, že trestnosť správnych deliktov sa riadi obdobnými princípmi ako trestnosť trestných činov. Je tak medzi nimi vzťah kooperácie, pretože oba sú výrazom trestnej politiky štátu.⁶⁷ Napriek tomu však rozdiely medzi trestnými činmi a správnymi deliktami sú rozoznateľné a v prípade menšej spoločenskej škodlivosti protiprávneho konania by podľa názoru autora mala byť daná prednosť prostriedkom správneho práva.

2.2.2 Zhrnutie ochrany práv duševného vlastníctva podľa správneho práva

Z analýzy právnej úpravy vyplýva, že správne právo poskytuje väčšiu ochranu autorskému právu a právam s ním súvisiacim než priemyselným právam s ohľadom na

⁶⁵ Novotný, V. Správně-právní odpovědnost na úseku ochrany práv k průmyslovému vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha. Dostupné z: http://www.polac.cz/katedry/kvs/konfer/sborniky/novotny_v.pdf dňa 17.1.2016.

⁶⁶ Porov. rozsudok Najvyššieho správneho súdu zo dňa 27. 10. 2004, sp.zn. 6 A 126/2002; rozsudok Najvyššieho správneho súdu zo dňa 31. 5. 2007, sp. zn. 8 As 12/2007.

⁶⁷ Bohadlo, D., Potěšil, L., Potměšil, J. Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 13, ISBN 978-80-7400-413-1.

nedostatočnú právnu úpravu správnych deliktov proti priemyselným právam spáchaných právnickou osobou.

Autorský zákon upravuje priestupky i správne delikty a je tak možné postihovať za protiprávny zásah fyzické i právnické osoby. Navyše Autorský zákon postihuje i jednorazové zasiahnutie do práv, a to na rozdiel od zákona o priestupkoch, ktorého ustanovenie § 33 dopadá len na opakovaný zásah.

Sankcie, ktoré je možné za protiprávne konanie podľa Autorského zákona uložiť, sú vzhľadom na menšiu spoločenskú škodlivosť správnych deliktov podľa názoru autora práce adekvátne, avšak javí sa vhodné, aby fyzickým osobám - podnikateľom a právnickým osobám bolo možné uložiť vyššiu peňažnú sankciu než nepodnikajúcim fyzickým osobám.

Naproti tomu správne právo trestné neposkytuje ekvivalentnú ochranu priemyselným právam, keď osobitné právne predpisy upravujúce jednotlivé predmety priemyselných práv neobsahujú osobitné priestupky či správne delikty. Na základe skutkovej podstaty priestupku na úseku porušovania priemyselných práv a porušovania práv k obchodnej firme podľa zákona o priestupkoch je možné postihnúť za protiprávne konanie len fyzickú osobu a nie osobu právnickú. Zákon o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva síce stanovuje správne delikty postihujúce protiprávne konanie právnických osôb a fyzických osôb podnikateľov, avšak len s ohľadom na nakladanie s tovarom porušujúcim práva duševného vlastníctva. Zákon o ochrane spotrebiteľa postihuje právnickú osobu a podnikajúcu fyzickú osobu, avšak len v prípade, že táto osoba je súčasne predávajúcim, podnikateľom. Dôvod, prečo neexistuje správny delikt (mimo správne delikty uvedené v zákone o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva a zákone o ochrane spotrebiteľov) obdobný tomu v Autorskom zákone, ktorým by bolo možné postihnúť zasiahnutie do priemyselných práv právnickou osobou, nie je autorovi známy, a to i s ohľadom na existenciu priestupku na úseku porušovania priemyselných práv a porušovania práv k obchodnej firme. Uvedené by mohol napraviť nový návrh zákona, ktorým sa menia niektoré zákony v súvislosti s prijatím zákona o zodpovednosti za priestupky a konania o nich a zákona o niektorých priestupkoch, ktorý sa prejednáva v Poslaneckej

snemovni. Súčasťou návrhu je vloženie ustanovení o priestupkoch (ktoré by však zahŕňali i postih právnických osôb) do zákonov upravujúcich jednotlivé predmety duševného vlastníctva. Autor je toho názoru, že uvedený zákon by mohol zaplniť medzeru v právnej ochrane práv duševného vlastníctva prostriedkami správneho práva, a to najmä s ohľadom na protiprávnu činnosť právnických osôb.

Priestupky na úseku porušovania priemyselných práv a porušovania práv k obchodnej firme postihujú len opakovaný zásah do chránených práv. Na tomto mieste autor navrhuje zmenu právnej úpravy s ohľadom na skutočnosť, že jednorazový zásah do priemyselných práv môže mať závažnejšie dôsledky než zásah opakovaný. Z toho dôvodu by bolo vhodnejšie, aby bolo možné postihovať i jednorazový zásah.

Autor ďalej poukazuje na skutočnosť, že maximálna pokuta, ktorú je možné uložiť za spáchanie priestupku na úseku porušovania priemyselných práv a porušovania práv k obchodnej firme, je 15 000 Kč, zatiaľ čo za priestupok za neoprávnené použitie autorského diela, umeleckého výkonu, zvukového alebo zvukovo-obrazového záznamu, rozhlasového alebo televízneho vysielania alebo databázy podľa Autorského zákona je možné uložiť pokutu do výšky 150 000 Kč.⁶⁸ Zákonodarca akoby mylne naznačoval, že porušenie priemyselných práv je menej závažné, čo mu však nie je možné dať za pravdu. Podľa názoru autora by bolo vhodné výšku sankcií zjednotiť, pričom uprednostňuje hranicu 150 000 Kč, pretože pokuta do výšky 15 000 Kč sa s ohľadom na dôsledky zásahu do chránených práv javí ako veľmi nízka.

Výhodou správneho práva oproti právu trestnému je pri ochrane práv duševného vlastníctva najmä otázka subjektívnej stránky porušovateľa práv. Na rozdiel od trestných činov postačuje k naplneniu skutkovej podstaty priestupkov nedbanlivosť, v prípade niektorých správnych deliktov sa dokonca zavinenie nevyžaduje. Táto skutočnosť značne rozširuje rozsah zodpovednosti za správne delikty. V prípadoch, kedy nebude možné dokázať úmysel obvineného v trestnom konaní, bude súd považovať za vhodné uplatniť prostriedky ochrany podľa správneho práva.

Správne právo trestné sa vyznačuje nízkym nárokom na procesnú aktivitu majiteľa práv (toto neplatí pre konanie vedené colnými orgánmi). Správne orgány

⁶⁸ Porov. Príloha č. 3: Sankcie.

postupujú v konaní z moci úradnej. Autor ďalej vyslovuje obavu nad odbornosťou v rozhodovaní o spáchaní priestupku obecnými úradmi obce s rozšírenou pôsobnosťou, pričom za odbornejšie považuje rozhodovanie osobitnými orgánmi, ako napríklad orgánmi colnej správy.

3 Ochrana práv duševného vlastníctva z pohľadu trestného práva

Trestné právo je najprísnejším prostriedkom, ktorý má štát k dispozícii k ochrane taxatívne vymedzených záujmov, dopĺňa ochranu poskytovanú normami iných odvetví práva, nastupuje tam, kde sa ostatné prostriedky právne alebo mimoprávne ukážu ako neúčinné. Táto myšlienka sa vyjadruje formuláciou, že trestné právo predstavuje prostriedok „poslednej inštancie“ (ultima ratio).⁶⁹ Postulát „ultima ratio“ má nepochybne význam pre interpretáciu trestnoprávných noriem a plynie z neho, že trestnými činmi majú byť závažnejšie prípady protispoločenských konaní.⁷⁰ K princípu ultima ratio sa vyjadril Najvyšší súd Českej republiky vo veci sp. zn. 5 Tdo 897/2005: *„V právním státě je zásadně nepřipustné, aby prostředky trestní represe sloužily k uspokojování subjektivních práv soukromoprávní povahy, nejsou-li vedle toho zcela nezpochybnitelně zjištěny všechny předpoklady vzniku trestněprávní odpovědnosti. Právní řád, byť vnitřně diferencovaný, tvoří jednotu, a proto je vedle naplnění formálních (objektivních i subjektivních) znaků a materiálního znaku trestného činu třeba při aplikaci jednotlivých ustanovení a institutů trestního práva zvažovat i princip trestněprávní represe jako posledního prostředku – „ultima ratio“. Princip subsidiarity trestní represe totiž vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, to znamená především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní.“*⁷¹

Vyššie uvedenému odpovedá zásada subsidiarity trestnej represie, ktorú definuje ustanovenie § 12 ods. 2 Trestného zákonníka. Zásada stanovuje, že trestná zodpovednosť páchatel'a a trestnoprávne dôsledky s ňou spojené je možné uplatňovať len v prípadoch spoločensky škodlivých, v ktorých nepostačuje uplatnenie zodpovednosti podľa iného právneho predpisu. Trestný zákonník formálne kritériá spoločenskej škodlivosti k škode veci nešpecifikuje. Šámal uvádza, že z hľadiska

⁶⁹ Jelínek, J., a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, str. 33, ISBN 978-80-87576-64-9.

⁷⁰ Novotný, O. Znovu k návrhu nového trestního kodexu. Trestní právo. 2005, č. 3, str. 2.

Pípek, J. Formální pojetí trestného činu a princip oportunity. Trestněprávní revue. 2004, č. 11, s. 311.

⁷¹ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 20. 7. 2005, sp. zn. 5 Tdo 897/2005.

spoločenskej škodlivosti v zmysle Trestného zákonníka nejde o jednotnú hranicu pre všetky trestné činy v kategórii prečinu a zločinu, ale naopak o naznačený individuálny a konkrétny prístup ku každému spáchanému trestnému činu.⁷² Pri každom zásahu do práv k duševnému vlastníctvu je dôležité stanoviť stupeň spoločenskej škodlivosti tohto konania, a to i s pomocou kritérií subsidiarity trestnej represie, obsiahnutých v ustanovení § 39 ods. 2 Trestného zákonníka, kde sú uvedené demonštratívne ako kritériá povahy a závažnosti trestného činu pre stanovenie druhu trestu a jeho výmery. Najvyšší súd Českej republiky sa zaoberal spoločenskou škodlivosťou vo svojom uznesení sp. zn. 5 Tdo 751/2011, v ktorom judikoval, že spoločenská škodlivosť sa hodnotí mimo všeobecnú definíciu trestného činu, a to za tým účelom, aby boli zmiernené zjavné tvrdosti zákona, pretože je jedným z hľadísk pri uplatňovaní zásady subsidiarity trestnej represie.⁷³ Najvyšší súd Českej republiky sa vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Tdo 137/2013 vyjadril k aplikácii zásady subsidiarity trestnej represie: „*Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásahu subsidiarity trestní represe není trestním činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní v případech, v nichž posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty.*“⁷⁴

V tejto súvislosti je vhodné poukázať na prax kolektívnych správcov autorských práv, ktorí pred rokom 2006 pri vymáhaní autorských odmien podávali namiesto civilných žalôb trestné oznámenia. Táto prax bola označená ako protiústavná, a to nálezom Ústavného súdu zo dňa 12. 10. 2006 vo veci sp. zn. I. ÚS 69/06, v ktorom bolo judikované, že proti konaniam porušujúcim práva vyplývajúcich z občianskoprávných predpisov je treba v prvom rade brojiť súkromnoprávnymi prostriedkami podľa zásady vigilantibus iura. Pri ich nedostatočnosti uplatniť sankcie správne a až na poslednom mieste, ako ultima ratio, právo trestné. Opačný prístup, bez toho aby prostriedky iných právnych odvetví boli použité, by bol v rozpore s naznačeným princípom subsidiarity

⁷² Šámal, P. K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku, Trestněprávní revue. 2009, č. 5, str. 129.

⁷³ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 17. 8. 2011, sp. zn. 5 Tdo 751/2011.

⁷⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 27. 2. 2013, sp. zn. 8 Tdo 137/2013.

trestnej represie, ktorý vyžaduje, aby štát uplatňoval prostriedky trestného práva zdržanlivo.

S prihliadnutím k prostriedkom ochrany práv duševného vlastníctva analyzovaným v predchádzajúcich kapitolách, ktoré oprávnenej osobe poskytuje civilné a správne právo, je trestnoprávny postih prostriedkom najprísnejším najmä s ohľadom na spoločenskú stigmú trestného konania. Trestné sankcie majú najvýraznejší difamačný charakter.

Kriminalita v tejto oblasti má veľký ekonomický dopad (subjekty na trhu sa snažia získať hospodársky prospech na úkor iného). Kuchta a kol. uvádzajú, že trestné právo samo osebe nie je spôsobilé odstrániť kriminalitu v ekonomike. Podľa ich názoru trestné právo je podporným, ale nenahraditeľným prostriedkom ochrany ekonomických vzťahov. Jeho úlohu v ekonomike nie je možné podceňovať ako v prevencii, tak i v represii. Trestné právo však pôsobí až tam, kde sú ekonomické vzťahy natoľko vážne a trvalo rozvrátené, že k ich náprave nestačia prostriedky mimotrestných právnych odvetví.⁷⁵ Autor súhlasí, že trestné právo má nenahraditeľné miesto pri ochrane práv duševného vlastníctva. V prípade subjektu, zvažujúceho dosiahnuť zisk na úkor držiteľa práv, môže byť práve hrozba trestnej sankcie rozhodujúcim aspektom, prečo od rozhodnutia o zásahu do práv subjekt upustí.

Trestný zákonník v hlave šiestej, diele štvrtom upravuje štyri hlavné trestné činy týkajúce sa práv k duševnému vlastníctvu.⁷⁶ Týmito trestnými činmi sú trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam (§ 268), trestný čin porušenie chránených priemyselných práv (§ 269), trestný čin porušenie autorského práva a práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze (§ 270) a trestný čin falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia (§ 271). Tieto trestné činy sú zaradené medzi trestnými činmi hospodárskymi. Postihujú sa nimi závažné, spoločensky škodlivé protiprávne konania, ktorými dôjde k zásahu do právom chránených autorských práv, práv s nimi súvisiacich, práv k databáze a priemyselných práv. Týmito trestnými činmi sa postihuje úmyselné protiprávne konanie v súlade s ustanovením § 13 ods. 2 trestného

⁷⁵ Kuchta, J., Fenyk, J., Frušák, M., Kalvodová, V. Hospodárska trestná činnosť. Multimediální učební text. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010, str. 11.

⁷⁶ Porov. Príloha č. 1: Prostriedky ochrany.

zákonníka. V tomto smere je tak trestnoprávna ochrana užšia oproti ochrane správnoprávnej, kde v zásade postačuje nedbanlivostné konanie. Autor ďalej zdôrazňuje, že preukázanie úmyslu v trestnom konaní nebýva jednoduché a páchatel' tak môže uniknúť trestnej zodpovednosti. Ako správne uvádza Telec, otázka preukázania úmyslu je zásadným limitom pre možnosť uplatnenia trestnoprávnej ochrany.⁷⁷ Trestné konanie má však výhody oproti civilnému konaniu, a to napríklad rýchlosť konania, nižšie trovy konania a nízky nárok na procesnú aktivitu majiteľa práv. Trestné konanie sa rovnako ako v prípade správneho konania zahajuje ex offo, platí v ňom zásada oficiality a zásada vyšetrovacía.

Trestný zákonník obsahuje i ďalšie trestné činy súvisiace okrem iného i s duševným vlastníctvom, a to napríklad podvod (§ 209), trestné činy spojené s neoprávneným prístupom k počítačovému systému a nosičom informácií (§ 230 - § 232), či trestný čin porušenie predpisov o pravidlách hospodárskej súťaže (§ 248). Týmito trestnými činmi sa však táto práca nebude zaoberať, pretože sa vymykajú stanovenému rozsahu práce.

3.1 Trestnoprávna ochrana autorského práva a práv súvisiacich s právom autorským (autorské právo trestné)

Trestný zákonník upravuje v hlave šiestej dva trestné činy proti autorskému právu a právam súvisiacich s právom autorským. Ustanovenie § 270 Trestného zákonníka definuje trestný čin porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze. Ustanovenie § 271 Trestného zákonníka stanovuje skutkovú podstatu trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia. Oba trestné činy sú svojou základnou skutkovou podstatou prečinmi, teda úmyselné trestné činy, za ktoré trestný zákon stanoví trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby do päť rokov, a to v súlade s ustanovením § 14 ods. 2 Trestného zákonníka. Obe normy obsahujú jednoznačnú, taxatívnu dispozíciu a sankciu relatívne určenú, pretože výmera trestu sa pohybuje v určitom rozmedzí. Skutková podstata

⁷⁷ Telec, I., Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví. 2. Česká právní ochrana. Brno: Doplněk, 2006, str. 78, ISBN 80-7239-198-4.

trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze je blankytná, odkazujúca na mimotrestnú normu, Autorský zákon. Výhodou blankytnej dispozície je skutočnosť, že v prípade novelizácie Autorského zákona nie je nutné novelizovať i Trestný zákonník. Skutková podstata trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia je popisná.

Obligatórnym znakom skutkových podstát je objekt, subjekt, objektívna a subjektívna stránka. Objektom trestného činu sa rozumejú spoločenské vzťahy, záujmy, hodnoty chránené Trestným zákonníkom.⁷⁸ Vzhľadom k zaradeniu týchto trestných činov medzi trestné činy hospodárske je možno zovšeobecniť, že druhovým objektom je záujem na riadnom fungovaní hospodárstva. V literatúre sa objavili názory o vhodnosti zaradenia trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze do tejto hlavy Trestného zákonníka. Toto zaradenie môže byť považované za historický prežitok z komunistického režimu, kedy dochádzalo k upozad'ovaniu ich majetkového významu na úkor všeobecne hospodárskeho. Autor práce sa prikláňa k názoru Bohuslava a Pelca uverejnenom v časopise *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, že by bolo vhodnejšie zaradiť tento trestný čin medzi trestné činy majetkové, a to s ohľadom na jeho primárny objekt, záujem na ochrane osobnosti a majetku nositeľ'a práv.⁷⁹

Páchateľ môže jedným protiprávnym konaním súčasne zasiahnuť do práv viacerých majiteľ'ov práv. Jeho konanie je tak závažnejšie, spôsobujúce škody viacerým subjektom. Najvyšší súd Českej republiky sa k tomuto vyjadril vo veci sp. zn. 5 Tdo 200/2003: *„Právy autorů nejsou dotčena jak práva výkonných umělců, kteří provádějí literární a umělecká díla autorů, tak ani práva televizních vysílatelů, kteří v rámci vlastních pořadů vysílají umělecká díla prováděná výkonnými umělci. Ochrana práv autorů, výkonných umělců i televizních vysílatelů se tak uplatňuje vedle sebe a za určitých okolností může pachatel jedním skutkem porušovat práva náležející všem třem*

⁷⁸ Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 976, ISBN 978-80-7502-044-4.

⁷⁹ Bohuslav, L., Pelc, V. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* 4. Praha: Universita Karlova, 2012, str. 23.

*skupinám jejich nositelů, např. pokud neoprávněně pořizuje a rozesílá videokazety obsahující kopie nahrávek filmů a divadelních her získané z televizního vysílání.*⁸⁰

3.1.1 Historický vývoj trestných činov proti autorskému právu, právám súvisiacim s právom autorským a právu k databáze

Vzhľadom na to, že duševné vlastníctvo a potreba jeho ochrany, ako i zvýšenie početnosti zásahov do predmetov duševného vlastníctva, či motivácia hospodárskeho rastu štátu, narastali najmä od 20. storočia, vyvíja sa úprava trestnoprávnej ochrany práv k predmetom duševného vlastníctva až v posledných dvoch storočiach. Do roku 1950 zostal základom trestného práva Trestný zákon o zločinoch, prečinoch a priestupkoch (zákon č. 117/1852 r. z.), ktorý nestanovil žiadnu skutkovú podstatu trestného činu proti autorským a súvisiacim právam; tieto trestné činy boli stanovené osobitnými predpismi, a to už v cisárskom patente o pôvodcovskom práve z roku 1846 (§ 25 a nasl.), v zákone č. 197/1895 RgBl. o pôvodcovskom práve (v § 59 a nasl. zakotvil možnosť súkromnej trestnej žaloby). Prečiny zasahujúce do autorského práva stanovovalo neskôr i ustanovenie § 45, § 46 zákona č. 218/1926 Sb. o pôvodcovskom právu k dielam literárnym, uměleckým, fotografickým.

Nasledujúci Trestný zákon (zákon č. 86/1950 Sb.) prevzal ustanovenia zákona na ochranu ľudovo-demokratickej republiky (zákon č. 231/1948 Sb.), a teda bol vypracovaný podľa sovietskej doktríny. Tento zákon upravoval trestný čin porušenie pôvodcovského práva (§ 261), ktorého sa dopustí ten, kto dielom, ktoré je predmetom pôvodcovského práva, úmyselne bez oprávnenia naloží spôsobom, ktorý náleží pôvodcovi. V systematike zákona bol tento trestný čin umiestnený v hlave ôsmej, teda ku koncu zákona.

Trestný zákon z roku 1961 (zákon č. 140/1961 Sb.) zahŕňal v hlave druhej, venovanej trestným činom hospodárskym, vo štvrtom oddieli trestný čin porušovanie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze (§ 152). Súčasná podoba tohto trestného činu sa v niektorých znakoch odlišuje od úpravy

⁸⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 19. 3. 2003, sp. zn. 5 Tdo 200/2003.

v Trestnom zákone z roku 1961. Na prvom mieste sa zmenil názov trestného činu, ktorý odpovedá skutočnosti, že k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu stačí jednorazové porušenie chránených práv. V názve trestného činu sa upravil tvar slovesa porušiť z „porušovanie“ na „porušenie“. Do skutkovej podstaty trestného činu podľa účinného Trestného zákonníka bolo ďalej doplnené slovné spojenie „nikoli nepatrne“.

Trestný čin falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia podľa ustanovenia § 271 Trestného zákonníka nebol obsiahnutý v predchádzajúcich trestných zákonoch. Avšak do roku 2010 bolo falšovanie diela výtvarného umenia, ako i napodobenie prejavu iného autora postihované ako trestný čin porušovanie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze podľa ustanovenia § 152 Trestného zákona z roku 1961. Napríklad Krajský súd v Brne svojím rozhodnutím odsúdil obžalovaného, ktorý v rokoch 2003-2004 na objednávku vytvoril veľké množstvo obrazov napodobňujúc rukopis významných maliarov, ako napríklad Jana Zrzavého, za trestný čin podľa ustanovenia § 152 Trestného zákona.⁸¹ Zavedenie trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia bolo reakciou na početné zásahy do práv k dielu výtvarného umenia, kedy často dochádzalo k tomu, že sa napodobeniny diel vydávali za originály, zatiaľ čo originály boli uchované v súkromných zbierkach. Ďalším dôvodom k zavedeniu tohto trestného činu bola skutočnosť, že pri napodobení výtvarného prejavu iného autora nie sú majetkové práva tohto umelca už chránené autorským právom. Tento trestný čin navyše dopadá i na diela, u ktorých už uplynula doba ochrany. Je možné zhrnúť, že začlenenie novej skutkovej podstaty trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia bolo veľmi vhodným krokom k zvýšeniu ochrany práv duševného vlastníctva.

3.1.2 Trestný čin porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze

Trestným činom porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze sa postihuje protiprávne konanie spočívajúce v neoprávnenom zásahu do zákonom chránených práv k autorskému dielu, umeleckému

⁸¹ Uznesenie Krajského súdu v Brne zo dňa 22. 6. 2010, sp. zn. 46 T 8/2009.

výkonu, zvukovému či zvukovo-obrazovému záznamu, rozhlasovému alebo televíznemu vysielaniu alebo databáze.⁸² Následkom protiprávneho konania je zásah do chránených práv. Neoprávnene zasahuje do zákonom chránených autorských práv, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze každý, kto nerešpektuje práva oprávnených subjektov a v rozpore so zákonom si ich prisvojuje alebo prekračuje zákonom stanovené podmienky a obmedzenia k nim sa vzťahujúce, a tým narušuje ochranu, ktorá im je poskytovaná Autorským zákonom.⁸³ Autorský zákon rozoznáva nielen zásah ale i ohrozenie chránených práv.⁸⁴ Autor sa domnieva, že ohrozením práv v zmysle autorského zákona (zahrňujúc napríklad výrobu nástrojov na rozmnožovanie) nedochádza k dokonaniu tohto trestného činu. Takéto konania by tak mohli byť posúdené ako príprava či pokus trestného činu (príprava tohto trestného činu však nie je trestná).

Trestným činom môže byť postihnuté i jednorazové zasiahnutie do práv, ako naznačuje pojem „zasiahne“. Konanie, následok a príčinný vzťah medzi nimi tvoria objektívnu stránku trestného činu.⁸⁵ Kupka vo svojom článku uvádza: „*Neoprávněný zásah bude typicky spočívat zejména v přivlastnění (osobování) si autorství jako takového, zveřejnění autorského díla bez souhlasu autora anebo sice s jeho souhlasem, ale s provedením takových změn v díle, s nimiž autor nevyjádřil souhlas, popř. užitím díla způsobem snižujícím jeho hodnotu. Jinak lze neoprávněně zasáhnout do autorských práv zejména kopírováním díla, jeho úpravou a prodejem takových děl, atd.*“⁸⁶ Najvyšší súd Českej republiky sa vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Tdo 137/2013 vyjadril k otázke zásahu do chránených práv nasledujúco: „*V obecné rovině je potřebné uvést, že neoprávněný zásah do zákonem chráněných práv může být proveden celou řadou různých forem jednání, a nelze proto stanovit definici, která by ho vymezovala*

⁸² Porov. 2. kapitola tejto práce.

⁸³ Drašík, A. a kol. Trestní zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, str. 2136, ISBN 978-80-7478-790-4.

⁸⁴ Telec, I., Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví. 2. Česká právní ochrana. Brno: Doplněk, 2006, str. 77, ISBN 80-7239-198-4.

⁸⁵ Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 159, ISBN 978-80-87576-64-9.

⁸⁶ Kupka, P. Autorské právo z pohledu práva trestního. Trestněprávní revue. 2003, roč. 2, č. 3, str. 73.

a jednoznačně určila, jak lze takový neoprávněný zásah provést (jedná se tak např. o přivlastnění si autorství k dílu, jakékoli zveřejnění díla bez souhlasu autora anebo sice s jeho souhlasem, ale s nedovoleným provedením změn v díle, s nimiž autor neprojevil souhlas, použití díla způsobem snižujícím jeho uměleckou hodnotu, neoprávněné zhotovení rozmnoženiny či napodobeniny díla, jakož i sdělování díla veřejnosti, u něhož byly elektronické informace o identifikaci práv k dílu odstraněny nebo pozměněny bez svolení autora, atd.). Podstatné však pro tuto neoprávněnost zásahu do autorských práv zákonem chráněných je to, že pachatel s dílem, které požívá zákonné ochrany, nakládá v rozporu s vůlí jeho autora, a činí tak v rozporu se zákonem, který práva autora nebo nositele těchto práv chrání.“⁸⁷

Skutková podstata trestného činu súčasne predpokladá, že neoprávnený zásah bude nie nepatrný. V prípade nepatrného zásahu je vhodné použiť prostriedky ochrany uvedené v predchádzajúcich kapitolách podľa civilných a správnych predpisov. Vzhľadom na to, že predchádzajúca právna úprava túto podmienku nestanovovala, objavili sa v teórii polemiky o tom, či nedošlo k dekriminalizácii takéhoto protiprávneho konania. Najvyšší súd Českej republiky vo svojom rozhodnutí vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 1146/2010 judikoval, že novou právnou úpravou nedošlo k zmene rozsahu, ale ide len o reakciu na zmenu formálno-materiálnej definície trestného činu na definíciu formálnu.⁸⁸ Otázkou zostáva správnosť tohto rozhodnutia, keď rozsah zásahu do autorského práva a spoločenskú škodlivosť protiprávneho konania nie je možné podľa Bohuslava a Pelca stotožňovať. Bohuslav a Pelc podporujú túto myšlienku faktom, že rozsah zásahu do práv môže byť v konkrétnom prípade väčší než nepatrný, ale súčasne nebude dosahovať potrebnú spoločenskú škodlivosť k uplatneniu trestnoprávneho postihu.⁸⁹

Posúdenie, či ide o zásah nie nepatrný bude záležať na konkrétnom prípade, do úvahy bude nutné vziať napríklad množstvo rozmnožení autorského diela, výšku výnosu z takejto činnosti, rozsah poškodenia práva autora, ušlému zisku a pod. Najvyšší

⁸⁷ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 27. 2. 2013, sp. zn. 8 Tdo 137/2013.

⁸⁸ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 19. 10. 2010, sp. zn. 5 Tdo 1146/2010.

⁸⁹ Bohuslav, L., Pelc, V. Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 4. Praha: Universita Karlova, 2012, str. 23.

súd Českej republiky vo svojom rozhodnutí vo veci sp. zn. 6 Tdo 986/2002 vyvodil (za účinnosti predchádzajúceho trestného kódexu z roku 1961), že k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu porušovanie autorského práva a práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze sa vyžaduje, aby došlo k neoprávneným zásahom do práv chránených týmto ustanovením za takých skutkových okolností, z ktorých je viditeľné, že je súčasne daný potrebný stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. V prípade, že má byť uvedená skutková podstata naplnená prevádzkovaním verejných hudobných produkcií (diskoték), potom môže byť východiskom ich počet, doba trvania, počet prehraných nosičov a skladieb.⁹⁰ Otázkou nie nepatrného zásahu sa zaoberal Najvyšší súd Českej republiky i vo svojom rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 298/2015. V tomto prípade išlo o obžalovaného, ktorý si ako vedúci organizačnej zložky obchodnej spoločnosti nezisteným spôsobom nezákonne zadovážil jedinečnú elektronickú databázu, ktorá zahŕňala jedinečné strihové diely, úpravy pre výrobu odevov na mieru formou hromadnej výroby a ktorá bola vo výlučnom vlastníctve zhotoviteľa - OP Prostějov. Obžalovaný tuto databázu využíval v rámci obchodnej činnosti pre zhotovenie odevov na mieru bez súhlasu zhotoviteľa, čím porušil jeho autorské práva. Najvyšší súd judikoval, že pri skúmaní, či došlo k naplneniu zákonných znakov skutkovej podstaty trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze podľa ustanovenia § 270 trestného zákonníka, teda či zásah do chránených práv k databáze bol nie nepatrný, je treba zvažovať okolnosti konkrétneho prípadu, predovšetkým intenzitu takéhoto zásahu, spôsob vykonania činu, jeho následky hlavne vo forme a závažnosti zasiahnutia osobných a majetkových práv autorov či zhotoviteľov databázy, v prípade dlhšie trvajúceho a opakovaného zásahu i počet takýchto prípadov, dĺžku doby narušovania práva, bez významu ale nie je ani osoba páchatel'a, miera zavinenia, pohnútky a pod. Naopak za nepatrný Najvyšší súd považuje ojedinelý alebo len nepatrne významný zásah do niektorého chráneného práva, kedy bude postačovať postih za priestupok alebo iný správny delikt podľa Autorského zákona. Nie nepatrný charakter zásahu do práv k databáze bol v prejednávacom prípade odôvodnený tým, že zmienená databáza je pre daný druh podnikania kľúčovým podkladom pre poskytovanie služby šitia na mieru. Správnosť tohto rozhodnutia zostáva otázna, keďže pri

⁹⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 29. 1. 2003, sp. zn. 6 Tdo 986/2002.

posudzovaní nie nepatrného zásahu by malo byť primárne prihliadnuté najmä na rozsah neoprávneného použitia a nie na význam predmetu práv. Obžalovaný bol odsúdený za spáchanie trestného činu podľa ustanovenia § 270 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákonníka.⁹¹

Subjektom trestného činu môže byť fyzická i právnická osoba.⁹² Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb umožňuje pričítanie tohto trestného činu právnickej osobe za podmienok uvedených v ustanovení § 8. Právnická osoba mohla byť za tento trestný čin trestne zodpovedná i pred novelou zákona účinnou od 1. 12. 2016. Vzhľadom na to, že Trestný zákonník nestanovuje ďalšie podmienky na osobu páchatel'a, jeho postavenie, vlastnosti, spôsobilosť, ide o subjekt všeobecný. Tento trestný čin tak môže spáchať ktokoľvek, kto v dobe spáchania činu dovŕšil pätnásť rokov a bol pričetný, rozumovo a mravne vyspelý v prípade mladistvého.⁹³

K spáchaniu trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze podľa prvého odseku, ktorý stanovuje základnú skutkovú podstatu, sa vyžaduje úmyselné konanie, zavinenie, ktoré tvorí subjektívnu stránku trestného činu, a to v súlade s ustanovením § 13 ods. 2 Trestného zákonníka. Zavinením musia byť kryté všetky skutkové okolnosti naplňujúce znaky objektívnej stránky trestného činu i skutkové okolnosti odôvodňujúce protiprávnosť.⁹⁴ Úmysel páchatel'a sa tak musí vzťahovať i na skutočnosť, že nakladá s dielom chráneným autorským právom. Rozsudok Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 5 Tz 130/92, vydaný za účinnosti predchádzajúceho trestného kódexu, aplikovateľný i v súčasnosti, poukazuje na nutnosť úmyselného konania. Vrchný súd dôvodil, že dovoz a predaj audiokaziet, na ktorých bol prehraný z kompaktných dosiek (CD) medzinárodný repertoár bez súhlasu nositeľov autorských práv a súvisiacich práv, je trestným činom porušenie autorského práva v prípade, že páchatel' konal úmyselne. Pri nedostatku úmyslu môže ísť o priestupok. Súd posudzuje objektívne, či bola naplnená subjektívna stránka trestného

⁹¹ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 22. 4. 2015, sp. zn. 5 Tdo 298/2015.

⁹² Porov. Príloha č. 2: Postih fyzických a právnických osôb právnymi prostriedkami.

⁹³ Šámal, P., Novotný, O., Gřivna, T., Herczeg, J., Vanduchová, M., Vokoun, R. Trestní právo hmotné. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 151, 154, ISBN: 978-80-7552-358-7.

⁹⁴ Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., str. 2753, ISBN 978-80-7400-428-5.

činu s prihliadnutím k okolnostiam prípadu.⁹⁵ Vo veci sp. zn. 5 Tz 11/2011 Najvyšší súd České republiky rozhodol, že subjektívna stránka tohto trestného činu nie je naplnená v prípade, že páchatel' uhradzoval odmenu len jednému z viacerých kolektívnych správcov autorských práv v zmysle príslušných autorskoprávných predpisov, o ktorom sa dôvodne domnieval, že je výlučným adresátom takýchto odmien, i keď existovali ešte ďalšie oprávnené subjekty, voči ktorým mal páchatel' tiež zmienu povinnosť.⁹⁶ K spáchaniu tohto trestného činu postačuje úmysel nepriamy. K tomuto judikoval Krajský súd v Plzni vo veci sp. zn. 7 To 286/94: „U trestného činu porušování autorského práva podle § 152 TrZ (§ 270 účinného Trestného zákonníka) spáchaného prodejem tzv. pirátských kazet je srozuměním se způsobením takového následku kladný vztah k alternativě, že kazety, které pachatel prodává, mohou být originální, ale i k alternativě, že půjde o kazety pirátské, a tak dojde k porušení autorských práv.“⁹⁷

V odseku druhom a treťom sú uvedené okolnosti podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby. K spáchaniu kvalifikovaných skutkových podstat tohto trestného činu postačuje nedbanlivosť, a to v súlade s ustanovením § 17 Trestného zákonníka. Pri skutkových podstatách zákon nestanovuje pohnútku alebo cieľ. Pohnútkou alebo cieľom páchatel'ovho konania by sa mohli posúdiť ako okolnosti poľahčujúce alebo priťažujúce, čo má význam pri stanovení druhu trestu a jeho výmery.

Páchatel' naplní znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze podľa ustanovenia § 270 ods. 1, 2 Trestného zákonníka, v prípade, že spácha protiprávne konanie tvoriace objektívnu stránku základnej skutkovej podstaty, teda zasiahne do uvedených práv, pričom toto konanie má znaky obchodnej činnosti alebo iného podnikania, alebo týmto konaním získa pre seba alebo iného značný prospech, alebo spôsobí inému značnú škodu, prípadne sa dopustí tohto činu v značnom rozsahu.

Prvá okolnosť podmieňujúca použitie vyššej trestnej sadzby, uvedená v ustanovení § 270 ods. 2 písm. a), reflektuje väčší prospech na strane páchatel'a z protiprávnej činnosti. Páchatel' sa musí dopustiť trestného činu formou obchodnej

⁹⁵ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 26. 2. 1993, sp. zn. 5 Tz 130/92.

⁹⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu České republiky zo dňa 11. 5. 2011, sp. zn. 5 Tz 11/2011.

⁹⁷ Uznesenie Krajského súdu v Plzni zo dňa 28. 4. 1994, sp. zn. 7 To 286/94.

činnosti alebo iného podnikania. V takomto prípade sa dá predpokladať, že zásah bude väčší, intenzívnejší a bude ovplyvňovať správanie spotrebiteľov. Príkladom môže byť konanie nakladateľa, ktorý vydá preklad knihy, pričom autor tohto autorského diela neudelil nakladateľstvu súhlas k prekladu. V tomto prípade by sa spotrebiteľia mylne domnievali, že ide o oprávnený preklad a zakúpili by si ho, čím by autorovi vznikla škoda v podobe najmä veľkého ušlého zisku. Trestný zákonník rozumie pod pojmom obchodná činnosť živnosť obchodnú, ktorou sa rozumie kúpa tovaru za účelom jeho ďalšieho predaja, či už spočívajúceho v maloobchode alebo vo veľkoobchode. Rozsah oprávnenia podnikateľa prevádzkujúceho živnosť, ktorá spočíva v obchodnej činnosti, stanovuje podrobne ustanovenie § 34 Živnostenského zákona.⁹⁸ Pojem podnikanie je nutné vyložiť v súlade s účinným Občianskym zákonníkom, ktorý obsahuje definíciu podnikateľa, a to v ustanovení § 420 ods. 1, z ktorého sa vyvodzujú pojmové znaky podnikania ako činnosti vykonávanej zárobkovo, samostatne, živnostenským alebo obdobným spôsobom, na vlastný účet a zodpovednosť, so zámerom činiť tak sústavne a za účelom dosiahnutia zisku. Občiansky zákonník ďalej stanovuje, že podnikateľom je tiež osoba zapísaná v obchodnom registri. Ustanovenie § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka rozširuje pojem podnikateľa o osoby, ktoré uzatvárajú zmluvy súvisiace s vlastnou obchodnou, výrobnou alebo obdobnou činnosťou či pri samostatnom výkone svojho povolania, poprípade osoby, ktoré konajú menom alebo na účet podnikateľa. Toto rozšírenie sa však uplatní len pre účely ochrany spotrebiteľa a pre účely ustanovenia § 1963 Občianskeho zákonníka, ktoré upravuje splatnosť ceny.⁹⁹ Môže ísť i o podnikanie neoprávnené. K naplneniu tejto kvalifikovanej skutkovej podstaty však nepostačuje, ak k zásahu do chránených práv dôjde vedľa podnikania alebo v jeho súvislosti.

K naplneniu zvlášť priťažujúcej okolnosti podľa ustanovenia § 270 ods. 2 písm. b) Trestného zákonníka musí páchatel' neoprávneným zásahom do práv k predmetom duševného vlastníctva vymenovaných v odseku 1 tohto ustanovenia získať pre seba

⁹⁸ Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., str. 2720, ISBN 978-80-7400-428-5.

⁹⁹ Dvořák, J., Švestka J., Zuklínová M., et al. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 298, ISBN 978-80-7478-326-5.

alebo pre iného značný prospech, alebo ním spôsobiť značnú škodu. V súlade s ustanovením § 138 ods. 1 a 2 Trestného zákonníka tak páchatel'ov čistý prospech alebo škoda ním spôsobená musí dosahovať minimálne čiastku vo výške 500 000,- Kč.

Či je trestný čin porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze spáchaný v značnom rozsahu podľa ustanovenia § 270 ods. 1 a 2 písm. c), je nutné vždy posúdiť podľa okolností každého prípadu. Bude sa teda posudzovať rozsah porušenia práv, predovšetkým jeho závažnosť a intenzita.¹⁰⁰ Ustanovenie § 138 Trestného zákonníka sa na značný rozsah síce priamo neaplikuje, ale pri posudzovaní jednotlivých okolností, napríklad hodnoty licencie, aká by bola potrebná na také použitie,¹⁰¹ sa prihliada k minimálnej hranici vo výške 500 000,- Kč. Otázkou značného rozsahu sa zaoberal Najvyšší súd Českej republiky v prípade neoprávneného vydania a distribúcie literárneho diela (knihy), kedy stanovil, že v takomto prípade môže svedčiť o spáchaní trestného činu podľa ustanovenia § 270 ods. 1, 2 Trestného zákonníka, teda v značnom rozsahu, napríklad väčší počet dotknutých nositeľov chránených autorských a súvisiacich práv, dlhšia doba, celkový počet neoprávnených vydaných a šírených rozmnoženín.¹⁰²

Kvalifikovaná skutková podstata uvedená v treťom odseku popisuje najzávažnejšiu formu tohto trestného činu. Páchatel' ju naplní v prípade, že jeho protiprávne konanie bude niekoľkonásobne závažnejšie než protiprávne konanie naplňajúce znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa druhého odseku. K spáchaniu zločinu podľa ustanovenia § 270 ods. 1, 3 Trestného zákonníka musí páchatel' získať pre seba alebo i pre iného čistý prospech veľkého rozsahu, alebo ním spôsobiť škodu veľkého rozsahu, teda v súlade s ustanovením § 138 Trestného zákonníka odpovedajúcu čiastke vo výške minimálne 5 000 000,- Kč. V prípade spáchania tohto trestného činu vo veľkom rozsahu sa prihliadne ku všetkým okolnostiam daného protiprávneho konania a tiež k čiastke 5 000 000,- Kč, ktorá slúži ako určitý hraničný ukazovateľ v prípadoch, kedy je vyčíslenie okolností zásahu možné.

¹⁰⁰ Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., str. 2728, ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁰¹ Porov. uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 8. 10. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014.

¹⁰² Uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 26. 11. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1361/2008.

Za spáchanie trestného činu podľa ustanovenia § 270 ods. 1 Trestného zákonníka bude páchatel' potrestaný odňatím slobody až na dva roky, zákazom činnosti alebo prepadnutím veci. Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov, peňažným trestom alebo prepadnutím veci bude páchatel' potrestaný v prípade, že svojím protiprávnym konaním naplní niektorú zo zvlášť priťažujúcich okolností uvedených v druhom odseku. S ohľadom na stanovené maximálne hranice trestu odňatia slobody v oboch prípadoch ide o prečiny. V prípade, že sa páchatel' dopustí protiprávneho konania naplňajúceho znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa tretieho odseku, bude mu uložený trest odňatia slobody od troch do ôsmich rokov. Trestný čin podľa tretieho odseku je tak zločinom (§ 14 ods. 3 Trestného zákonníka). Za trestný čin podľa všetkých odsekov ustanovenia § 270 Trestného zákonníka je možné uložiť trest odňatia slobody, avšak ustanovenie § 55 Trestného zákonníka stanovuje pravidlo, že za trestné činy, pri ktorých horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody neprevyšuje päť rokov, je možné uložiť nepodmienečný trest odňatia slobody len za podmienky, že by vzhľadom k osobe páchatel'a uloženie iného trestu zjavne neviedlo k tomu, aby páchatel' viedol riadny život. S ohľadom na túto podmienku tak bude nepodmienečný trest odňatia slobody uložený len výnimočne. Mimo vyššie uvedených trestov je možné v súlade s ustanovením § 53 Trestného zákonníka uložiť i ďalšie druhy trestov, a to napr. domáce väzenie či všeobecne prospešné práce. Nie je však možné uložiť domáce väzenie a všeobecne prospešné práce spolu s trestom odňatia slobody. Po splnení podmienok stanovených v ustanovení § 67 Trestného zákonníka je možné uložiť fyzickej osobe peňažný trest v maximálnej výške 36 500 000,- Kč.

Príprava ako prvé relevantné štádium trestnej činnosti nie je trestná v prípade tohto trestného činu, pretože trestnosť prípravy ako vývojového štádia trestnej činnosti je všeobecne zúžená len na zvlášť závažné zločiny v prípade, že tak zákon výslovne stanoví. Ustanovenie § 270 Trestného zákonníka však neobsahuje skutkovú podstatu zvlášť závažného zločinu.

Dôvody zániku trestnej zodpovednosti sú okolnosti, ktoré nastali po spáchaní trestného činu, ale skôr, ako je o ňom právoplatne rozhodnuté, a ktoré spôsobujú navždy

zánik práva štátu na potrestanie páchatel'a.¹⁰³ Medzi všeobecné dôvody zániku trestnosti patrí účinná ľútosť a premlčanie trestného stíhania. Pri splnení podmienok účinnej ľútosti uvedených v ustanovení § 33 Trestného zákonníka a v prípade, že je trestný čin dokonaný, môže trestnosť zaniknúť účinnou ľútosťou len v prípade, že ide o trestný čin explicitne uvedený v tomto ustanovení. Vzhľadom na to, že trestný čin porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze nie je uvedený v taxatívnom výpočte, nie je možné, aby trestnosť za tento trestný čin zanikla po splnení podmienok účinnej ľútosti.

Premlčaním zaniká trestnosť trestného činu uplynutím doby stanovenej v Trestnom zákonníku od ukončenia konania (ustanovenie § 34 Trestného zákonníka). S prihliadnutím k horným hraniciam trestnej sadzby odňatia slobody, činí premlčacia doba trestného činu podľa ustanovenia § 270 ods. 1 tri roky a v prípade naplnenia niektorej zo zvlášť prirážajúcich okolností uvedených v druhom a treťom odseku, bude premlčacia doba predstavovať desať rokov.

Neoznámenie alebo neprekazenie tohto trestného činu nezakladá trestnú zodpovednosť za trestný čin podľa ustanovenia § 367 a § 368 Trestného zákonníka, a to vzhľadom na to, že nie je uvedený v taxatívnom výpočte v skutkovej podstate trestného činu neprekazenie trestného činu alebo trestného činu neoznámenie trestného činu.

Môže nastať situácia, kedy páchatel' jedným skutkom spácha viac trestných činov rôznych skutkových podstát. V takomto prípade ide o jednočinný súbeh trestných činov. S prihliadnutím k dôvodom vylučujúcim jednočinný súbeh, ako sú napríklad špecialita alebo subsidiarita, môže byť jednočinný súbeh možný napríklad s trestným činom porušenie predpisov o obehú tovaru v styku s cudzinou (§ 261 Trestného zákonníka), trestným činom neoprávnené podnikanie (§ 251 Trestného zákonníka), trestným činom porušenie predpisov o pravidlách hospodárskej súťaže (§ 248 Trestného zákonníka), trestným činom porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam (§ 268 Trestného zákonníka) alebo s trestným činom podvodu (§ 209 Trestného zákonníka). Najvyšší súd Českej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. 11 Tz 51/81, ktoré je aplikovateľné i dnes, judikoval, že v prípade, že páchatel' neoprávnene nakladá

¹⁰³ Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 976, ISBN 978-80-7502-044-4.

s autorským dielom takým spôsobom, ktorý náleží len autorovi a porušuje tým jeho autorské právo a zároveň jedná podvodným spôsobom voči používateľovi diela, a to tak, že sa vydáva za autora a uvedie tým používateľa v omyl, v dôsledku ktorého mu používateľ vyplatí autorskú odmenu, ktorá mu nenáleží, dopúšťa sa trestného činu porušovanie autorského práva v jednočinnom súbehu s trestným činom podvodu.¹⁰⁴ V jednočinnom súbehu nemôže byť s trestným činom falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia (§ 271 Trestného zákonníka), a to z dôvodu špeciality.

Trestného činu (previnenia) porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze (§ 270 ods. 1) sa napríklad dopustil páchatel' (mladistvý), ktorý umiestnil na svojom serveri odkazy na iné internetové stránky, ktoré odkazovali na film umiestnený na serveri odlišnom od jeho servera. Páchatel' tak umožnil prístup k neoprávneným rozmnoženinám filmových i televíznych diel bez súhlasu autora, čím zasiahol do chráneného autorského práva. Týmto protiprávnym konaním naplnil znaky skutkovej podstaty tohto trestného činu. Páchatel' podal dovolanie k Najvyššiemu súdu Českej republiky, ktorý sa v tejto veci, vedenej pod sp. zn. 8 Tdo 137/2013, zaoberal viacerými otázkami týkajúcimi sa trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze. Najvyšší súd analyzoval, či protiprávny zásah bol viac než nepatrný, pričom zobral do úvahy najmä časové vymedzenie skutku (mladistvý prevádzkovoval server počas doby desiatich mesiacov), spôsob prevedenia činu (mladistvý umožnil prostredníctvom internetu neobmedzený zásah do autorského práva), intenzitu zásahu, jeho následky a osobu páchatel'a. Páchatel'om bol mladistvý (16-ročný) s výbornou znalosťou problematiky počítačov. Z toho dôvodu nízky vek v danom prípade neznížil spoločenskú škodlivosť prejednávaného previnenia.¹⁰⁵

Vo veci sp. zn. 6 Tdo 380/2003 Najvyšší súd Českej republiky judikoval, že sprístupňovanie chránených diel hotelovým hosťom v ich izbách počas ich pobytu bez súhlasu nositeľov autorských práv a bez zaplatenia príslušnej odmeny môže naplniť

¹⁰⁴ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky zo dňa 21. 10. 1981, sp. zn. 11 Tz 51/81.

¹⁰⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 27. 2. 2013, sp. zn. 8 Tdo 137/2013.

znaky skutkovej podstaty trestného činu podľa ustanovenia § 152 Trestného zákona (aplikovateľné na ustanovenie § 270 Trestného zákonníka).¹⁰⁶

Autor je toho názoru, že úprava trestnoprávných prostriedkov na ochranu autorských práv, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze je dostačujúca. Trestný čin podľa § 270 Trestného zákonníka postihuje zásah do chránených práv, pričom k naplneniu skutkovej podstaty postačuje i jednorazové protiprávne konanie. Za tento trestný čin je možné postihovať fyzické i právnické osoby. Tresty, ktoré je možné uložiť za spáchanie tohto trestného činu, sa javia ako primerané.¹⁰⁷ Preukázanie subjektívnej stránky páchatel'a však zostáva jednou z najťažších častí dokazovania, a to i s ohľadom na neformálnosť vzniku predmetu ochrany.

Podľa štatistík Policajného prezídia Českej republiky¹⁰⁸ bolo za rok 2016 zistené spáchanie trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze a trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia (štatistiky nie sú vedené samostatne pre každý trestný čin) spolu v počte 262, z toho 157 bolo objasnených. V roku 2015 bolo zistených 399 trestných činov, z toho 272 prípadov bolo objasnených. Za rok 2014 vykazujú štatistiky 358 zistených trestných činov a z toho 212 objasnených prípadov. Podľa štatistických listov¹⁰⁹ obsahujúcich prehľad o právoplatne odsúdených fyzických a právnických osobách bolo v roku 2016 za trestný čin porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze právoplatne odsúdených 40 fyzických osôb a 1 právnická osoba. V roku 2015 to bolo 53 fyzických osôb a 1 právnická osoba. V roku 2014 bolo odsúdených 62 fyzických osôb a 2 právnické osoby. Z uvedených štatistík vyplýva, že za tento trestný čin bolo odsúdených málo osôb. Štatistiky však neodrážajú skutočnú frekvenciu a závažnosť porušovania autorských práv a práv súvisiacich s právom autorským, pretože v mnohých prípadoch, ako napríklad pri porušovaní práv na internete (na internetových stránkach uložiť je nahraných okolo 27 000 000 nelegálnych súborov), zlyháva dohľad štátu a účinná ochrana práv.

¹⁰⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 30. 9. 2003, sp. zn. 6 Tdo 380/2003.

¹⁰⁷ Porov. Príloha č. 3: Sankcie.

¹⁰⁸ Dostupné z <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

¹⁰⁹ Dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> dňa 30. 3. 2017.

3.1.3 Trestný čin falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia

Druhým trestným činom proti autorským právam je trestný čin falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia podľa ustanovenia § 271 Trestného zákonníka, ktorý je špeciálnym trestným činom vo vzťahu k trestnému činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze. Tento trestný čin má užšie vymedzený objekt než predchádzajúci trestný čin, chrániac výtvarnú umeleckú činnosť a pôžitky z nej plynúce.¹¹⁰ Objektom je však najmä ochrana riadneho hospodárskeho styku, aby sfalšované diela a napodobeniny nekolovali v obehú a najmä neboli vytvárané. Zaradenie tohto trestného činu medzi trestné činy hospodárske sa tak javí ako správne.

Predmetom ochrany sú autorské diela, diela výtvarného umenia, teda umelecké diela vytvorené umeleckou výtvarnou činnosťou, ako sú diela sochárske, maliarske, grafické. Pojem „dielo výtvarného umenia“ použitý v Trestnom zákonníku odpovedá pojmu „výtvarné dielo“ uvedenom v Autorskom zákone, a preto sa tento trestný čin nevzťahuje na architektonické diela či diela úžitkového umenia.¹¹¹

Týmto trestným činom sa postihuje protiprávne konanie spočívajúce vo falšovaní výtvarného autorského diela a napodobení výtvarného prejavu iného autora. Následkom tohto konania môže byť zásah do autorských práv umelca či záujmu na ochrane výtvarnej umeleckej činnosti.

Pod pojmom falšovanie sa rozumie akákoľvek činnosť, ktorou má predmet, na ktorý sa vzťahuje, nadobudnúť vzhľad a vzbudiť dojem pravého predmetu.¹¹² Za sfalšované výtvarné dielo považuje Šámal takú napodobeninu, ktorá vzhľadom k svojej kvalite môže byť pri bežnom vizuálnom kontakte zamenená s pravým originálnym výtvarným dielom pôvodného autora, ktoré je falšované, v prípade, že je vytvorená za účelom, aby bola vydávaná za pravé originálne dielo pôvodného autora. Na rozdiel od sfalšovaného výtvarného diela nie je kópia výtvarného diela vydávaná za pôvodné dielo

¹¹⁰ Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. 7. přeprac. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, str. 790, ISBN 978-80-7478-616-7.

¹¹¹ Draščík, A. a kol. Trestní zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, str. 2146, ISBN 978-80-7478-790-4.

¹¹² Ibid. str. 2147.

a je zhotovená napríklad za účelom študijným.¹¹³ Páchateľ sa teda snaží vytvoriť čo najpresnejšiu verziu originálu, ktorá by vyvolávala dojem, že skutočne ide o originál. Skutková podstata tohto trestného činu bude naplnená i v prípade sfalšovania diela, ktoré už neexistuje, pretože bolo napríklad zničené.

Napodobením výtvarného prejavu autora je nutné chápať snahu páchatel'a vytvoriť výtvarné dielo štýlom, technikou, ktorú používa pôvodný autor. Výtvarný prejav autora tvoria charakteristické rysy, ktoré spoločne vytvárajú jeho typický štýl, ktorým diela tvorí.¹¹⁴ Týmto prejavom môže byť podpis na diele, použitie farieb či osobitnej maliarskej techniky. Na rozdiel od falšovania diela výtvarného umenia však pri napodobení výtvarného prejavu autora nedochádza k vytvoreniu existujúceho diela, ale diela nového, ktoré má však budiť dojem, že ho vytvoril pôvodný autor a nesie tak jeho charakteristické črty.

K dokonaniu tohto trestného činu postačuje, aby páchatel' začal s falšovaním alebo napodobením diela výtvarného umenia, napríklad, keď bude páchatel' prichytený pri čine a bude mať hotovú len časť falšovaného diela.

V súlade s ustanovením § 13 Trestného zákonníka odpovedá subjektívna stránka základnej skutkovej podstaty tohto trestného činu uvedenej v odseku 1 úmyselnému konaniu. Úmyslom musia byť pokryté všetky znaky skutkovej podstaty. Aby sa páchatel' dopustil trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia, musí konať vo falšovateľskom úmysle, teda s úmyslom, aby jeho dielo bolo považované za dielo iného autora.¹¹⁵ Právna veda hovorí o takzvanom druhom úmysle. Zákon nestanovuje zvláštnu pohnútku alebo cieľ.

Zavinenie k okolnostiam zvlášť priťažujúcim uvedeným v odseku 2 a 3 ustanovenia § 271 Trestného zákonníka postačuje vo forme nedbanlivosti, a v to v súlade s ustanovením § 17 Trestného zákonníka. Z povahy veci sa vo vzťahu k zvlášť priťažujúcej okolnosti spočívajúcej v spáchaní činu v pozícii člena organizovanej

¹¹³ Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., str. 2763, ISBN 978-80-7400-428-5.

¹¹⁴ Ibid. str. 2764.

¹¹⁵ Drašík, A. a kol. Trestní zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, str. 2148, ISBN 978-80-7478-790-4.

skupiny čo do zavinenia požaduje úmysel, a to v súlade s ustanovením § 17 písm. b) v spojení s ustanovením §15 Trestného zákonníka.

Je úplne irelevantné, či páchatel' dosiahol svoj zámer, teda či jeho dielo bolo považované za dielo napodobňovaného autora alebo nie. Postačuje, že s takýmto úmyslom, vzhľadom ku všetkým okolnostiam, konal.¹¹⁶ I napriek tomu, že je väčšinou zámerom páchatel'ov obohatenie sa na úkor napodobňovaného autora, nie je majetkový prospech alebo vznik škody znakom základnej skutkovej podstaty tohto trestného činu. Aby páchatel' dokonal trestný čin falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia, nebude ani potreba, aby jeho dielo bolo prezentované verejnosti, a teda vydávané za pôvodné dielo alebo dielo napodobovaného autora.

Vzhľadom na to, že skutková podstata nekladie žiadne ďalšie požiadavky na osobu páchatel'a, ako napríklad vlastnosti či postavenie, môže sa tento trestného činu dopustiť akákoľvek fyzická osoba, ktorá v dobe spáchania trestného činu dovŕšila pätnásť rokov a bola pričetná, rozumovo mravne vyspelá v prípade mladistvého. Tento trestný čin môže byť od novely zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb pričítaný i právnickej osobe. Predchádzajúca právna úprava bola často kritizovaná z dôvodu, že povaha veci nevyklučuje trestnú zodpovednosť právnických osôb. Kritika bola podporená argumentom, že zákon stanovoval, že právnickej osobe je možné pričítať zodpovednosť za povahou podobné trestné činy, ako napríklad trestný čin falšovanie a pozmenenie peňazí (§ 233 Trestného zákonníka), trestný čin falšovanie a pozmenenie predmetov k označeniu tovaru pre daňové účely a predmetov dokazujúcich splnenie poplatkovej povinnosti (§ 245 Trestného zákonníka) alebo napríklad trestný čin falšovanie a pozmenenie verejnej listiny (§ 348 Trestného zákonníka).

Páchatel' naplní znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia podľa ustanovenia § 271 ods. 1, 2 Trestného zákonníka v prípade, že spácha protiprávne konanie tvoriace objektívnu stránku základnej skutkovej podstaty, teda falšuje výtvarné autorské dielo alebo napodobí výtvarný prejav iného autora, pričom tento čin spácha ako člen organizovanej

¹¹⁶ Ibid.

skupiny, získa ním pre seba alebo iného značný prospech alebo tento čin spácha v značnom rozsahu.

Prvou okolnosťou podmieňujúcou použitie vyššej trestnej sadzby uvedenou v ustanovení § 271 ods. 2 písm. a) je spáchanie činu členom organizovanej skupiny. Organizovanou skupinou sa rozumie združenie viacerých osôb, v ktorom je prevedená určitá del'ba úloh medzi jednotlivých členov združenia a ktorého činnosť sa v dôsledku toho vyznačuje plánovitosťou a koordinovanosťou, čo zvyšuje pravdepodobnosť úspešného prevedenia činu, a tým i jeho spoločenskú škodlivosť. Skupina nemusí mať trvalý charakter, postačuje vykonanie jediného útoku.¹¹⁷

Pokiaľ ide o získanie značného prospechu, rozumie sa ním čistý prospech vo výške najmenej 500 000,- Kč, a to v súlade s ustanovením § 138 Trestného zákonníka. Páchateľ nemusí získať značný prospech pre seba, postačuje keď ho získa i pre inú osobu. Na rozdiel od ustanovenia § 270 ods. 2 písm. b) Trestného zákonníka nestanovuje zákon ako okolnosť podmieňujúcu použitie vyššej trestnej sadzby spôsobenie značnej škody. Autor je však toho názoru, že táto okolnosť by mala byť v skutkovej podstate zahrnutá.

Spáchanie trestného činu v značnom rozsahu podľa ods. 2 písm. c) Trestného zákonníka sa posudzuje vždy podľa okolností daného prípadu. Predovšetkým sa berie do úvahy rozsah porušenia zákonom chráneného autorského práva vo vzťahu k originálnym dielam jedného alebo viacerých autorov výtvarného umenia, kedy rozhodujúci bude počet a hodnota originálnych falšovaných diel alebo diel, pri ktorých bol napodobnený výtvarný prejav, pričom hodnota týchto diel by s ohľadom na ustanovenie § 138 Trestného zákonníka mala dosahovať aspoň 500 000,- Kč.¹¹⁸

Kvalifikovaná skutková podstata uvedená v treťom odseku postihuje toto protiprávne konanie v najzávažnejšej forme. Páchateľ ju naplní v prípade, že získa týmto činom čistý prospech veľkého rozsahu pre seba alebo pre iného, teda v súlade s ustanovením § 138 Trestného zákonníku odpovedajúci čiastke minimálne 5 000 000,-

¹¹⁷ Jelínek, J. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif. 5. aktualiz. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 379, ISBN 978-80-7502-049-9.

¹¹⁸ Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., str. 2765, ISBN 978-80-7400-428-5.

Kč, alebo sa dopustí tohto činu vo veľkom rozsahu. Či je trestný čin spáchaný vo veľkom rozsah, bude záležať na okolnostiach konkrétneho príkladu, pretože ustanovenie § 138 Trestného zákonníka nie je možné priamo aplikovať.

Páchateľovi trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia podľa ustanovenia § 271 ods. 1 Trestného zákonníka je možné v súlade so zákonom uložiť trest odňatia slobody až na tri roky, zákaz činnosti alebo prepadnutie veci. Tento trestný čin podľa odseku prvého je prečinom. Odňatím slobody na jeden rok až šesť rokov bude páchatel' potrestaný v prípade, že naplní kvalifikovanú skutkovú podstatu ustanovenia § 271 ods. 2 Trestného zákonníka. Trest odňatia slobody na tri roky až desať rokov bude páchatel'ovi uložený, ak svojím protiprávnym konaním naplní znaky niektorej zvlášť priťažujúcej okolnosti uvedenej v treťom odseku. Trestný čin falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia podľa odseku druhého je s ohľadom na stanovenú hornú hranicu odňatia slobody zločinom a podľa odseku tretieho zvlášť závažným zločinom. Uloženie nepodmienečného trestu odňatia slobody je obmedzené podmienkami uvedenými v ustanovení § 55 Trestného zákonníka. Okrem vyššie uvedených trestov je možné v súlade s ustanovením § 53 Trestného zákonníka uložiť i ďalšie druhy trestov. Tento špeciálny prípad porušenia autorského práva je prísnejšie trestný než trestný čin podľa ustanovenia § 270 Trestného zákonníka, a to nielen s ohľadom na vzťah špeciality medzi týmito trestnými činmi či závažnosti falšovania a napodobenia diela výtvarného umenia, ale i na skutočnosť, že v prípade napodobenia prejavu pôvodného autora, nie sú majetkové práva pôvodného autora už chránené autorským právom, pretože ide o novo - vzniknuté dielo, ktoré je len ako dielo významného umelca vydávané. Na základe uvedených dôvodov je autor toho názoru, že stanovenie prísnejšieho trestu je v danom prípade vhodné.

Prvým vývojovým štádiom trestnej činnosti, ktoré bude v prípade trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia trestné, je pokus trestného činu. Príprava, prvé vývojové štádium trestnej činnosti, nie je trestná, pretože tak zákon výslovne nestanovuje, a to i napriek tomu, že v prípade tretieho odseku ide o zvlášť závažný zločin. Kúpa farieb alebo opatrovanie ďalších nástrojov, vyhľadávanie pôvodného diela na internete za účelom falšovania alebo napodobenia diela výtvarného

umenia tak nie sú trestné. Autor je toho názoru, že táto úprava je správna, a to s ohľadom na nízku spoločenskú škodlivosť takého prípravného konania.

Trestná zodpovednosť za trestný čin podľa ustanovenia § 271 Trestného zákonníka nezaniká účinnou ľútosťou, a to s ohľadom na ustanovenie § 33 Trestného zákonníka.

Potrestať páchatel'a nebude možné po uplynutí zákonom stanovenej premlčacej doby od ukončenia konania. S prihliadnutím k horným hraniciam trestnej sadzby odňatia slobody bude premlčacia doba činiť pri trestnom čine podľa ustanovenia § 270 ods. 1 Trestného zákonníka päť rokov, v prípade naplnenia zvlášť priťažujúcej okolnosti uvedenej v odseku druhom bude premlčacia doba predstavovať desať rokov a v prípade naplnenia kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa tretieho odseku bude predstavovať pätnásť rokov.

Ani v prípade trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia nezakladá jeho neoznámenie alebo neprekazenie trestnú zodpovednosť za trestný čin podľa ustanovenia § 367 alebo § 368 Trestného zákonníka.

Trestný čin falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia môže byť spáchaný v jednočinnom súbehu napríklad s trestným činom podvodu (§ 209 Trestného zákonníka) alebo trestným činom porušenie predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou (§ 261 Trestného zákonníka). S ohľadom na vzťah špeciality tohto trestného činu voči trestnému činom porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze, ktorý vylučuje uplatnenie jednočinného súbehu, je v prípade naplnenia skutkových podstát oboch trestných činov jedným skutkom vhodné toto protiprávne konanie kvalifikovať len ako trestný čin podľa ustanovenia § 271 Trestného zákonníka.¹¹⁹

Judikatúra k trestnému činom falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia je stále nedostatočná, pretože je veľmi ťažké uniesť dôkazné bremeno o falšovateľskom úmysle páchatel'a. Často sú dokonca vytvorené také presné falzifikáty nežijúcich umelcov, že ani odborník nedokáže s istotou určiť, či ide o falzifikát. Uvedenú

¹¹⁹ Draščík, A. a kol. Trestní zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, str. 2152, ISBN 978-80-7478-790-4.

skutočnosť potvrdzujú i štatistické listy¹²⁰ obsahujúce prehľad o právoplatne odsúdených fyzických a právnických osobách. V roku 2016 bolo za tento trestný čin právoplatne odsúdených 5 fyzických osôb, v roku 2015 to boli 2 fyzické osoby a v roku 2014 žiadna fyzická osoba. Vzhľadom k nedávnej novelizácii zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb nebola za tento trestný čin zatiaľ odsúdená žiadna právnická osoba. Zo štatistiky jednoznačne vyplýva veľmi nízky počet odsúdených osôb. Je možné argumentovať, že odhalenie tejto trestnej činnosti je neľahké, štátna moc na tomto mieste zlyháva, a preto štatistiky nevykazujú skutočnú závažnosť a rozsah tejto trestnej činnosti. Autor považuje zaradenie tohto trestného činu do Trestného zákonníka za správny spôsob reakcie na tento druh kriminality.

3.2 Trestnoprávna ochrana priemyselných práv

Za účelom ochrany priemyselných práv upravuje Trestný zákonník trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam v ustanovení § 268 a trestný čin porušenie chránených priemyselných práv v ustanovení § 269. Oba trestné činy sú svojou základnou skutkovou podstatou prečinmi, teda úmyselné trestné činy, na ktoré trestný zákon stanoví trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby do päť rokov. Obe normy obsahujú jednoznačnú dispozíciu a sankciu relatívne určenú. Skutkové podstaty sa vykladajú v súlade s mimotrestnými normami, ktoré bližšie definujú pojmy v nich obsiahnuté.¹²¹ Trestnosť je tak podmienená porušením osobitného zákona (napr. zákona o ochranných známkach). V prípade neznalosti týchto zákonov sa uplatní zásada, že sa posudzuje rovnako ako neznalosť samotného Trestného zákonníka, takže neospravedlňuje páchatel'a trestného činu.¹²²

Vzhľadom na to, že tieto trestné činy sú zahrnuté v rovnakej hlave ako predchádzajúce dva trestné činy proti autorskému právu, právam s ním súvisiacich a právu k databáze, je ich druhovým objektom záujem na riadnom fungovaní hospodárstva. I v tomto prípade je však autor názoru, že by bolo vhodnejšie zaradiť tieto trestné činy medzi trestné činy majetkové. Pri trestných činoch proti priemyselným

¹²⁰ Dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statisticky-ch-listu.html> dňa 30. 3. 2017.

¹²¹ Porov. 2. kapitola tejto práce.

¹²² Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 30. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 876/2008.

právam sa toto zaradenie javí dokonca ešte vhodnejšie než pri trestnom čine proti autorskému právu, právam s ním súvisiacich a právu k databáze, pretože priemyselné práva sú voľne scudziteľné ako iné majetkové práva, platí pri nich menšia naviazanosť na pôvodcu.

3.2.1 Historický vývoj trestných činov proti právam k ochranným známkam a iným označeniam a ďalším priemyselným právam

Rovnako ako v prípade trestného činu proti autorskému právu, právam súvisiacich s právom autorským a právu k databáze neboli trestné činy proti priemyselným právam obsiahnuté v Trestnom zákone č. 117/1852 r. z. o zločinoch, prečinoch a priestupkoch. Trestné činy boli stanovené osobitnými predpismi, a to najmä v cisárskom patente č. 230/1858 r. z. – zákon o ochrane živnostenských známok či v zákone č. 30/1897 r. z. o patentovom práve.

Trestný zákon č. 86/1950 Sb. obsahoval dva trestné činy proti priemyselným právam, a to trestný čin porušenie práva k ochrannej známke a k chránenému dizajnu (§ 259) a trestný čin porušenie patentného práva (§ 260). Trestného činu podľa ustanovenia § 259 sa dopustil ten, kto úmyselne uviedol do obchodu alebo mal na predaj tovar neoprávnene označený ochrannou známkou, ku ktorej náležalo výhradné právo inému alebo známku, či značkou s ňou ľahko zameniteľnou a tiež ten, kto úmyselne uviedol do obchodu, mal na predaj alebo za účelom dosiahnutia hospodárskeho prospechu vyrobil tovar podľa chráneného dizajnu, k jeho užívaniu patrilo výhradné právo inému alebo podľa dizajnu ľahko s ním zameniteľného. Trestného činu podľa ustanovenia § 260 sa dopustil ten, kto úmyselne zasiahol do práv majiteľa vynálezu spôsobom, ktorý patrí majiteľovi vynálezu. Za tieto trestné činy bolo možné uložiť trest odňatia slobody najviac na šesť mesiacov, teda na oveľa nižšiu dobu, než je možné podľa účinného Trestného zákonníka.

Trestný zákon č. 140/1961 Sb. zahrnul trestný čin porušovanie práv k ochrannej známke, obchodnému menu a chránenému označeniu pôvodu (§ 150), a trestný čin porušovanie priemyselných práv (§ 151) do svojho obsahu. Oba trestné činy boli zaradené do druhej hlavy, ktorá obsahovala trestné činy hospodárske. Účinné znenie

trestných činov je odlišné od znenia v Trestnom zákone z roku 1961. Došlo k zmene v samotných názvoch trestných činov. Slovo „porušovanie“ bolo zamenené za slovo „porušenie“, pretože k naplneniu týchto trestných činov postačuje jednorazové protiprávne konanie.

Trestný čin porušovanie práv k ochrannej známke, obchodnému menu a chránenému označeniu pôvodu postihoval protiprávne konanie spočívajúce vo vývoze, dovoze a uvedení na trh neoprávnene označeného tovaru a služieb, v neoprávnenom užití obchodného mena a v uvedení do obehu tovaru neoprávnene označeného označením pôvodu. Ekvivalentný trestný čin podľa účinného Trestného zákonníka (§ 268) však postihuje i ďalšie spôsoby nakladania s neoprávnene označeným tovarom a službami (ako napríklad ponúkanie, sprostredkovanie, výroba či prechovávanie). Objektívna stránka trestného činu podľa ustanovenia § 268 Trestného zákonníka tak umožňuje širší postih, avšak oproti predchádzajúcemu zneniu trestného činu obmedzuje postih dovozu a vývozu súčasným naplnením účelu uvedenia do obehu. V prípade ochranných známok a označení pôvodu Trestný zákon postihoval neoprávnené označovanie ochrannou známkou či označením pôvodu, alebo označeniami s nimi ľahko zameniteľnými. Podmienka ľahkej zameniteľnosti nebola do účinného Trestného zákonníka prebraná a podľa súčasnej právnej úpravy tak postačí všeobecný prvok zameniteľnosti. Podmienka bola vypustená, pretože zákon o ochranných známkach tento pojem nepoužíva. Opäť tak došlo k sprísneniu postihu.

Trestný čin porušovanie priemyselných práv (§ 151) neobsahoval podmienku, zakotvenú v účinnom Trestnom zákonníku, a to že neoprávnený zásah musí byť nie nepatrný, aby bol tento čin posúdený ako protiprávny. Prevažuje názor, že vloženie tejto podmienky nedošlo k uvoľneniu trestného postihu, ale reakcii na zmenu definície trestného činu.

Trestný čin porušovanie práv k ochrannej známke, obchodnému menu a chránenému označeniu pôvodu (§ 150), a trestný čin porušovanie priemyselných práv (§ 151) neobsahovali kvalifikované skutkové podstaty na rozdiel od súčasnej úpravy. Dôvodová správa k Trestnému zákonníku vysvetľuje, že nové okolnosti podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby boli zavedené v nadväznosti na asociačnú dohodu s Európskymi spoločenstvami, na základe ktorej bolo treba priblížiť trestnoprávnu

ochranu proti zásahom do práv duševného vlastníctva ochrane, ktorá je poskytovaná iným majetkovým vzťahom. Táto skutočnosť ďalej podporuje pochybnosti o správnom začlenení týchto trestných činov do šiestej hlavy účinného Trestného zákonníka.

3.2.2 Trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam

Trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam sa skladá z dvoch samostatných základných skutkových podstat. Objektom tohto trestného činu je záujem na ochrane práv k ochrannej známke, obchodnej firme, označeniu pôvodu a zemepisnému značeniu.¹²³ Dôvodová správa k Trestnému zákonníku zdôrazňuje i záujem na ochrane riadneho priebehu hospodárskej súťaže, teda ochranu subjektov vstupujúcich na trh.

Prvou základnou skutkovou podstatou obsiahnutou v prvom odseku sa postihuje protiprávne konanie toho, kto uvedie výrobky do obehu alebo poskytuje služby neoprávnene označené ochrannou známkou,¹²⁴ ku ktorej prislúcha výhradné právo inému, alebo známkou s ňou zameniteľnou, alebo za týmto účelom sebe alebo inému ponúka, sprostredkuje, vyrobí, dovezie, vyvezie alebo inak opatrí alebo prechováva takéto výrobky, alebo ponúka, či sprostredkováva takúto službu. Protiprávne konanie tak spočíva v neoprávnenom nakladaní s už existujúcou ochrannou známkou alebo s ochrannou známkou, ktorá sa snaží inú ochrannú známku napodobiť a ťažiť tak z jej rozlišovacej spôsobilosti.

Do rámca uvádzania takýchto výrobkov alebo služieb do obehu patria v zásade všetky kroky, ktorých súčasťou je ich odovzdanie páchatelom inej osobe.¹²⁵ Uvádzanie výrobkov do obehu znamená hlavne ich predaj a poskytovanie služieb. Uvádzaním však nie je len predaj konečnému spotrebiteľovi, ale i prevod tovaru od výrobcu na

¹²³ Uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 17. 9. 2000, sp. zn. 5 Tz 227/2000.

¹²⁴ Porov. 2. kapitola tejto práce.

¹²⁵ Drašík, A. a kol. Trestní zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, str. 2092, ISBN 978-80-7478-790-4.

veľkoobchodníka.¹²⁶ Protiprávnym konaním je i nakladanie s výrobkami a ponúknutie a sprostredkovanie služby, ktoré takúto známku obsahujú za účelom uvedenia takýchto výrobkov do obehu alebo poskytovania takejto služby. K otázke tohto účelu sa vyjadril Najvyšší súd Českej republiky vo veci sp. zn. 5 Tdo 115/2016: „*K naplnění znaku „uvede do oběhu“ ve smyslu skutkové podstaty přeččinu porušení práv k ochranné známce a jiným označením podle § 268 odst. 1 tr. zákoníku postačí dovoz výrobků označených ochrannou známkou jiného, je-li proveden za účelem jejich uvedení do oběhu, což je záměrem pachatele, který ovšem nemusí být uskutečněn. Uvedením do oběhu se nerozumí toliko prodej dovezených a neoprávněně označených výrobků (ať již tzv. maloobchodní či velkoobchodní), neboť tyto výrobky lze uvádět do oběhu i jinými způsoby – např. právě darováním, směnou, půjčkou, dáním do zástavy či jiným způsobem předávání a šíření takových výrobků, tedy veškerým jednáním, jimiž se výrobky dostávají z dispozice jedné osoby do dispozice jiné osoby.*“¹²⁷

Zákon používa pri službe jednotné číslo, a to na rozdiel od výrobkov. Je však vždy nutné dobre zvážiť, či jednorazové ponúknutie alebo sprostredkovanie služby dosiahne spoločenskú škodlivosť pre aplikovanie trestnoprávných noriem.

Ponúkaním sa rozumie i jednorazová ponuka, ktorou páchatel' prejaví ochotu takéto výrobky a služby poskytnúť inému. Ponuka môže byť výslovná alebo konkludentná. K dokonaniu trestného činu nemusí byť ponuka prijatá.¹²⁸

Sprostredkovanie znamená akékoľvek zaistenie kontaktu medzi jednotlivými osobami zaberajúcimi sa nakladaním s výrobkami alebo poskytovaním služieb neoprávnene označených ochrannou známkou alebo známkou zameniteľnou, ak predmetom je dodanie takýchto výrobkov alebo poskytovanie takýchto služieb.¹²⁹

¹²⁶ Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., str. 2713, ISBN 978-80-7400-428-5.

¹²⁷ Uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 23. 3. 2016, sp. zn. 5 Tdo 115/2016.

¹²⁸ Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., str. 2714, ISBN 978-80-7400-428-5.

¹²⁹ Drašík, A. a kol. Trestní zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, str. 2094, ISBN 978-80-7478-790-4.

Dovozom a vývozom sa s ohľadom na členstvo Českej republiky v Európskej únii myslí dovoz do Európskej únie a vývoz z Európskej únie, teda jej colného a daňového územia.¹³⁰ Preprava takýchto výrobkov postihovaná nie je.¹³¹

Iným opatrením sa rozumejú všetky ďalšie spôsoby konania páchatel'a, ktoré smerujú k získaniu takýchto výrobkov.

Prechovávaním výrobkov je ich akékoľvek držanie, ktoré však nemusí byť nutné fyzické, ale postačuje ak má páchatel' veci vo svojej moci.¹³² K znaku „prechovávanía“ a jeho odlišenia od znaku „uvedenia do obehu“ sa vyjadril Najvyšší súd Českej republiky vo veci vedenej pod sp. zn. 5 Tdo 817/2011: *“O prechovávaní ve smyslu přečinu porušení práv k ochranné známce a jiným označením podle § 268 odst. 1 tr. zákoníku jde zejména v případě, kdy pachatel zboží neoprávněně označené toliko skladuje, aniž by se následně podílel na jeho prodeji. Proto za situace, kdy pachatel má předmětné zboží umístěno v pomocném skladu (mimo prodeju) za účelem jeho další distribuce, naplňuje znak „uvedení do oběhu“ ve smyslu citovaného ustanovení.“*¹³³

Následkom takéhoto vyššie uvedeného protiprávneho konania je zásah do práv k ochrannej známke. K naplneniu objektívnej stránky skutkovej podstaty je nutná príčinná súvislosť medzi protiprávnym konaním a následkom. Najvyšší súd Českej republiky vo veci vedenej pod sp. zn. 4 Tz 186/2001 judikoval, že pri preukazovaní, či došlo k spáchaniu tohto trestného činu, je nutné zisťovať, či osoba, ktorej prislúcha výhradné právo k ochrannej známke, uvádza do obehu výrobky alebo služby pod touto ochrannou známkou, a teda či tak skutočne došlo k porušeniu záujmu na ochrane riadneho priebehu hospodárskej súťaže. V prípade, že oprávnená osoba neuvádza do obehu takto označené výrobky a služby môže ísť o okolnosť, ktorá zníži spoločenskú škodlivosť činu až na stupeň nepatrný, a čin tak nebude možné posúdiť ako trestný.¹³⁴

K naplneniu základnej skutkovej podstaty podľa prvého odseku sa vyžaduje úmyselné konanie, a to v súlade s ustanovením § 13 ods. 2 Trestného zákonníka.

¹³⁰ Ibid. str. 2093.

¹³¹ Porov. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 9. 11. 2006, sp. zn. C-281/05.

¹³² Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., str. 2715, ISBN 978-80-7400-428-5.

¹³³ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 17. 8. 2011, sp. zn. 5 Tdo 817/2011.

¹³⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 23. 10. 2001, sp. zn. 4 Tz 186/2001.

Úmysel sa však musí vzťahovať na všetky skutočnosti, ktoré sú znakom skutkovej podstaty, a teda i na skutočnosť, že výrobky a služby sú neoprávnene označené ochrannou známkou alebo označením zameniteľným. V prípade ponúkania, sprostredkovania, výroby, dovezenia, vyvezenia alebo iného opatrenia či prechovávanía neoprávnene označených výrobkov, alebo ponúkania alebo sprostredkovania neoprávnene označenej služby, zákon vyžaduje osobitný účel, a to, aby takto bolo konané s účelom ich uvedenia do obehu. V prípade chýbajúceho účelu tak môže byť páchateľ potrestaný ako účastník alebo trestnému postihu unikne. Zákonodarca však touto úpravou správne vylúčil z trestného postihu konečných spotrebiteľov, ktorých účelom je len spotreba výrobkov a využitie služieb pre vlastnú potrebu.

Tento trestný čin podľa prvého odseku môže spáchať akákoľvek osoba, ktorá v dobe spáchania trestného činu dovŕšila pätnásť rokov a bola príčetná, rozumovo a mravne vyspelá v prípade mladistvého. Zo zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb vyplýva, že spáchanie tohto trestného činu môže byť pričítané právnickej osobe, a to od novely zákona účinnej od 1. 12. 2016.

Podľa druhej základnej skutkovej podstaty obsiahnutej v druhom odseku bude potrestaný páchateľ, ktorý neoprávnene užíva obchodnú firmu alebo akéhokoľvek označenie s ňou zameniteľné, alebo uvedie do obehu výrobky či služby neoprávnene opatrené označením pôvodu, zemepisným označením alebo označením s ním zameniteľným, a to za účelom dosiahnutia hospodárskeho prospechu, a ďalej ten, kto za účelom uvedenia takýchto výrobkov alebo služieb do obehu sebe, či inému takéto výrobky alebo služby ponúkne, sprostredkuje, vyrobí, dovezie, vyvezie alebo inak opatrí či prechováva. Páchateľ tak neoprávnene užíva existujúcu obchodnú firmu, označenie pôvodu alebo zemepisné označenie,¹³⁵ alebo takú firmu či označenie, ktoré je zameniteľné s existujúcou firmou alebo označením, a často tak činí s cieľom vyvolať klamlivý dojem hlavne na spotrebiteľov. Zameniteľnosť sa posudzuje podľa hlavných prvkov, na základe ktorých možno označeniu pripísať rozlišovaciu spôsobilosť. Pojmy vysvetlené pri analýze skutkovej podstaty podľa prvého odseku sa aplikujú i na túto základnú skutkovú podstatu.

¹³⁵ Porov. 2. kapitola tejto práce.

Obchodnou firmou sa rozumie meno, pod ktorým je podnikateľ zapísaný do obchodného registra, a to v súlade s ustanovením § 423 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Obchodná firma nemôže byť zameniteľná s inou obchodnou firmou a nesmie pôsobiť klamlivo.

Následkom vyššie uvedeného protiprávneho konania podľa druhého odseku je zásah do práv k obchodnej firme, označeniu pôvodu a zemepisnému značeniu. Následok musí byť v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním.

K naplneniu základnej skutkovej podstaty podľa druhého odseku sa vyžaduje zavinenie v podobe úmyslu. Úmysel sa musí vzťahovať i na neoprávnené užívanie obchodnej firmy ako i na skutočnosť, že výrobky a služby sú neoprávnene opatrené označením pôvodu alebo zemepisným označením, alebo označením zameniteľným. Najvyšší súd Českej republiky vo svojom rozhodnutí vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 751/2011 judikoval, že o naplnení subjektívnej stránky tohto trestného činu môže svedčiť, okrem ďalších skutočností i vedomie páchatel'a, že neoprávnene označené výrobky ponúka a predáva za také nízke ceny, ktoré zaplatí kupujúci práve preto, že akceptujú nie originálny pôvod výrobkov a ich neoprávnené označenie ochrannou známkou alebo známkou s ňou zameniteľnou.¹³⁶ V uznesení sp. zn. 5 Tdo 1191/2007 Najvyšší súd Českej republiky zdôraznil, že zo samotnej skutočnosti, že obvinený prevádzal v dodávkovom automobile väčšie množstvo športovej obuvi neoprávnene označenej rovnakým alebo zameniteľne podobnými označeniami, aké sú registrovanými ochrannými známkami bez toho, aby o tomto neoprávnenom označení vedel, nie je možné dovodiť jeho úmyselné zavinenie. Naplnenie subjektívnej stránky nie je možné vyvodit' ani z okolnosti, že obvinený patrí k vietnamskej národnostnej skupine, v ktorej často dochádza k páchaniu tohto trestného činu.¹³⁷

V prípade trestného postihu neoprávneného užívania obchodnej firmy alebo označenia s ňou zameniteľného, či uvedenia výrobkov alebo služieb neoprávnene opatrených označením do obehu, musí páchatel' konať s úmyslom dosiahnuť akýkoľvek hospodársky prospech, a to či už svoj alebo inej osoby. V prípade ponúkania, sprostredkovania, výroby, dovezenia, vyvezenia alebo iného opatrenia, či

¹³⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 17. 8. 2011, sp. zn. 5 Tdo 751/2011.

¹³⁷ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 24. 10. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1191/2007.

prechovávaní neoprávnene označených výrobkov, alebo ponúkajúci či sprostredkovávajú neoprávnene označenú službu zákon vyžaduje osobitný účel, a to, aby takto bolo konané s účelom ich uvedenia do obehu.

Trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam podľa druhého odseku môže spáchať ktokoľvek, kto v dobe činu dovŕšil pätnásť rokov a bol príčetný, rozumovo a mravne vyspelý v prípade mladistvých, a to bez ďalších vlastností, spôsobilostí alebo postavenia. V súlade s ustanovením § 7 zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb sa tento trestného činu môže dopustiť i právnická osoba, a to od novely zákona účinnej od 1. 12. 2016.¹³⁸

Páchateľ naplní znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa ustanovenia § 268 ods. 1,3 alebo § 268 ods. 2,3 Trestného zákonníka ak spácha protiprávne konanie tvoriace základnú skutkovú podstatu obsiahnutú v prvom alebo druhom odseku, pričom týmto činom získa pre seba alebo iného značný prospech, alebo sa dopustí takého činu v značnom rozsahu. Značným prospechom sa v súlade s ustanovením § 138 ods. 1,2 Trestného zákonníka rozumie čistý prospech vo výške najmenej 500 000,- Kč. Postačuje, aby páchateľ získal tento prospech pre iného. Či bol trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam spáchaný v značnom rozsahu, sa posudzuje podľa okolností každého prípadu, a to vzhľadom na to, že ustanovenie § 138 Trestného zákonníka nie je možné priamo použiť na rozsah zásahu do chránených práv. Súd môže napríklad prihliadnuť k množstvu výrobkov a služieb, ktoré boli uvedené do obehu, k ich hodnote a druhu. Analogickým aplikovaním ustanovenia § 138 Trestného zákonníka by prospech získaný z neoprávneného použitia chráneného označenia mal, podľa názoru autora, dosahovať aspoň 500 000,- Kč (hodnotené podľa ceny práv, ktorú takto páchateľ „ušetril“). Ďalej je napríklad možné prihliadnuť k veľkosti trhu, ovplyvneniu ďalších subjektov na trhu a množstvu spotrebiteľov, ktorí si výrobky a služby zakúpili.

Spôsobenie škody ako i okolnosť, že spáchanie trestného činu vykazuje znaky obchodnej činnosti alebo iného podnikania, nie sú okolnosťami podmieňujúcimi použitie vyššej trestnej sadzby. S ohľadom na funkciu a význam ochranných známk

¹³⁸ Porov. Príloha č. 2: Postih fyzických a právnických osôb právnymi prostriedkami.

a iných označení v obchodnom styku je podľa názoru autora táto úprava nedostatočná a navrhuje tak začlenenie uvedených okolností do kvalifikovanej skutkovej podstaty.

Najzávažnejšia forma tohto trestného činu je obsiahnutá v odseku štvrtom. Okolnosťou podmieňujúcou použitie vyššej trestnej sadzby je získanie pre seba alebo iného prospech veľkého rozsahu, alebo spáchanie činu vo veľkom rozsahu. Na základe ustanovenia § 138 ods. 1,2 Trestného zákonníka sa prospechom veľkého rozsahu rozumie čistý prospech vo výške aspoň 5 000 000,- Kč. Spáchanie protiprávneho činu vo veľkom rozsahu sa bude posudzovať podľa okolností každého prípadu, pričom tieto okolnosti by mali byť závažnejšie než v prípade značného rozsahu podľa § 268 ods. 3 písm. b) trestného zákonníka.

S ohľadom na ustanovenie § 17 písm. b) Trestného zákonníka postačuje k okolnostiam podmieňujúcim použitie vyššej trestnej sadzby podľa tretieho a štvrtého odseku nedbanlivosť.

Páchateľovi trestného činu podľa ustanovenia § 268 ods. 1 alebo § 268 ods. 2 Trestného zákonníka je možné uložiť trest odňatia slobody až na dva roky, zákaz činnosti alebo prepadnutie veci. Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov, peňažným trestom alebo prepadnutím veci bude páchatel' potrestaný v prípade, že naplní kvalifikovanú skutkovú podstatu podľa tretieho odseku. S ohľadom na hornú hranicu trestu odňatia slobody ide o prečin. Trest odňatia slobody na tri až osem rokov je možné uložiť pri splnení okolnosti podmieňujúcej použitie vyššej trestnej sadzby podľa štvrtého odseku. Trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam podľa štvrtého odseku je zločinom. Ustanovenie § 53 Trestného zákonníka stanovuje i ďalšie tresty, ktoré je možné uložiť vedľa vyššie uvedených trestov.

Príprava k trestnému činu porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam nie je trestná, pretože tento trestný čin nie je zvlášť závažným trestným činom.

Trestná zodpovednosť účinnou l'útosťou nezaniká, a to s ohľadom na taxatívny výpočet v ustanovení § 33 Trestného zákonníka.

Potrestať páchatel'a tohto trestného činu nebude možné po uplynutí premlčacej doby v dĺžke troch rokov v prípade trestného činu podľa ustanovenia § 268 ods. 1 alebo ods. 2 Trestného zákonníka, desať rokov pri naplnení okolností podmieňujúcich

použitie vyššej trestnej sadzby podľa tretieho alebo štvrtého odseku. Premlčacia doba bude plynúť od ukončenia konania.

Neoznámenie alebo neprekazenie tohto trestného činu nezakladá trestnú zodpovednosť podľa ustanovení § 367 alebo § 368 Trestného zákonníka.

Trestný čin podľa ustanovenia § 268 Trestného zákonníka nie je možné spáchať v jednočinnom súbehu s trestným činom porušenie predpisov o pravidlách hospodárskej súťaže (§ 248 Trestného zákonníka) pretože trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam je špeciálny k tomuto trestnému činu. Jednočinný súbeh je možný s trestným činom podvodu (§ 209 Trestného zákonníka)¹³⁹ alebo s trestným činom neoprávnené podnikanie (§ 251 Trestného zákonníka), alebo s trestným činom porušenie predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou (§ 261 Trestného zákonníka).¹⁴⁰

Príkladom, kedy bol obvinený odsúdený za spáchanie tohto trestného činu, je konanie pred Mestským súdom v Brne vedené pod sp. zn. 4 T 60/2015. Obvinený bol uznaný vinným prečinom porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam podľa ustanovenia § 268 ods. 1 Trestného zákonníka, ktorého sa mal dopustiť tak, že uviedol na český trh najmenej 42 050 balení po 20 kusoch zábavnej pyrotechniky neoprávnene označených ochrannou známkou COLOUR SALUTE, ktorej majiteľom je obchodná spoločnosť PANTA & PYROTECHNIK, s. r. o.. Obvinený si bol vedomý, že uvedené výrobky sú neoprávnene označené slovným a grafickým vyobrazením, ktoré je chránené ochrannou známkou uvedenej spoločnosti, ktorá má výhradné právo túto ochrannú známku používať. Obvinený tak konal v rozpore so zákonom o ochranných známkach a poškodil oprávnené záujmy majiteľa tejto známky. Obvinenému bol uložený trest odňatia slobody v trvaní piatich mesiacov, ktorého výkon bol podmienene odložený na skúšobnú dobu dvanástich mesiacov. Ďalej mu bol uložený peňažný trest v počte štyridsiatich denných sadzieb po 1 000,- Kč. Poškodená spoločnosť bola so svojim nárokom na náhradu škody odkázaná na konanie vo veciach občianskoprávných.¹⁴¹

V odlišnom prípade nebola obvinená odsúdená za trestný čin podľa ustanovenia § 268 ods. 1 Trestného zákonníka, pretože Najvyšší súd Českej republiky rozhodol vo

¹³⁹ Uznesenie Najvyššieho súdu za dňa 29. 8. 2013, sp. zn. 5 Tdo 811/2013.

¹⁴⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu za dňa 12. 5. 2004, sp. zn. 8 Tdo 239/2004.

¹⁴¹ Uznesenie Mestského súdu v Brne zo dňa 24. 9. 2015, sp. zn. 4 T 60/2015.

veci vedenej pod sp. zn. 5 Tdo 752/2011, že protiprávne konanie obvinenej spočívajúce v tom, že obvinená najmenej jeden deň v priestoroch Pražskej tržnice mala v stánku uložených, pripravených na predaj a ponúkala na predaj celkom 30 kusov tovaru, ktorý bol neoprávnene opatrený ochrannými známkami, nedosahuje spoločenskú škodlivosť pre uplatnenie trestného postihu. Najvyšší súd argumentoval, že veľmi malý rozsah dotknutých chránených práv a krátka doba spáchania tohto trestného činu neodpovedajú najľahším, bežne sa vyskytujúcim prípadom tohto druhu trestnej činnosti.¹⁴²

Za rok 2016 bolo podľa štatistík Policajného prezídia Českej republiky zistené spáchanie trestného činu porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam v počte 503, z toho 468 prípadov bolo objasnených. V roku 2015 bolo zistených 439 trestných činov a 403 bolo objasnených. V roku 2014 číslo zistených trestných činov porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam dosiahlo čísla 707 a objasnených bolo 677 prípadov. Podľa štatistických listov¹⁴³ obsahujúcich prehľad o právoplatne odsúdených fyzických osobách bolo v roku 2016 za trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a inému označeniu odsúdených 110 fyzických osôb, v roku 2015 to bolo 124 fyzických osôb a v roku 2014 celkom 138 fyzických osôb. Právnická osoba za tento trestný čin ešte odsúdená nebola, pretože do novely zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb, do 1. 12. 2016, nebolo možné právnickej osobe spáchanie tohto trestného činu pričítať. Túto zmenu však autor považuje za veľmi vhodnú, keďže spáchanie trestného činu právnickou osobou nie je vylúčené jeho povahou.

Z uvedených štatistík vyplýva, že z trestných činov, ktorým sa venuje táto práca, je najviac osôb odsúdených za trestný čin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam. Táto skutočnosť vyplýva i z dôležitosti úlohy ochranných znáмок a iných označení na trhu. Označenia slúžia k rozlíšeniu jednotlivých subjektov na trhu a sprostredkovávajú dôležité informácie spotrebiteľovi. Z toho dôvodu je nutné zabezpečiť širší rozsah ochrany týchto práv. Autor však poukazuje na odlišné vymedzenie skutkovej podstaty tohto trestného činu než v prípade trestného činu porušenie chránených priemyselných práv alebo trestného činu porušenie autorského

¹⁴² Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 28. 6. 2011, sp. zn. 5 Tdo 752/2011.

¹⁴³ Dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> dňa 30. 3. 2017.

práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze, pričom je toho názoru, že skutková podstata v účinnom znení obmedzuje ochranu označení, a to z dôvodu postihu protiprávneho konania pri súčasnom preukázaní osobitného účelu stanoveného zákonom. Podmienka osobitného účelu však nie je obsiahnutá v skutkových podstatách ostatných trestných činov proti právam k duševnému vlastníctvu. Navyše takéto znenie skutkovej podstaty nezahŕňa napr. neoprávnené užívanie označenia v obchodných listinách a v reklame, ktoré zákon o ochranných známkach zakazuje. Autor tak navrhuje preformulovanie skutkovej podstaty podľa vzoru základných skutkových podstat trestných činov podľa ustanovení § 269 či § 270 Trestného zákonníka.

3.2.3 Trestný čin porušenie chránených priemyselných práv

Trestným činom porušenie chránených priemyselných práv chráni štát technickú tvorivú činnosť a jej výsledky, chráni práva držiteľov práv k vynálezom, dizajnom, úžitkovým vzorom a topografiám polovodičových výrobkov. Ustanovenie § 269 Trestného zákonníka je normou s popisnou dispozíciou. K tomuto sa vyjadril i Najvyšší súd Českej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 834/2010: *„Z dikcie skutkové podstaty trestného činu porušování průmyslových práv podle § 151 tr. zák. (stejně § 269 trestního zákoníku) vyjádřené slovy „Kdo neoprávněně zasáhne do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán...“ vyplývá, že nejde o blanketovou (blanketní) skutkovou podstatu, neboť zákon zde neodkazuje na žádné právní předpisy, nýbrž pojmy „chráněný vynález“, „chráněný průmyslový vzor“, „chráněný užitečný vzor“ nebo „chráněná topografie polovodičového výrobku“ vyjadřuje určité právní instituty, blíže upravené odvětvím občanského práva, konkrétně právem upravujícím tzv. nehmotné statky či duševní vlastnictví, kam se obvykle oblast průmyslových práv zařazuje. Uvedené pojmy je proto třeba považovat za normativní znaky ve shora uvedeném smyslu.“*¹⁴⁴

Trestného činu podľa § 269 ods. 1 sa dopustí páchatel', ktorý neoprávnené zasiahne do práv k chránenému vynálezu, dizajnu, úžitkovému vzoru alebo topografii

¹⁴⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 8. 9. 2010, sp. zn. 5 Tdo 834/2010.

polovodičového výrobku. Zákon o vynálezoch, dizajnoch a zlepšovacích návrhoch stanovuje druhy neoprávneného konania, a to v ustanovení § 13 a § 13a. Páchatel' tak môže porušiť práva k patentu napríklad v prípade, že vyrobí výrobok, ktorý je predmetom patentu, využije spôsob, ktorý je predmetom patentu, ponúkne alebo uvedie na trh výrobok priamo získaný spôsobom, ktorý je predmetom patentu. Zákon ďalej zakladá domnienku, že zhodné výrobky sa považujú za získané spôsobom, ktorý je predmetom patentu, ak je veľmi pravdepodobné, že výrobok bol vyrobený spôsobom, ktorý je predmetom patentu a nepodarí sa určiť opak. S ohľadom na povahu trestného konania a zásad, ktoré sa v ňom uplatňujú (hlavne prezumpcia nevinny), sa však táto domnienka v trestnom konaní neuplatní.

Zákon o úžitkových vzoroch výslovne stanovuje, že bez súhlasu majiteľa úžitkového vzoru nikto nesmie technické riešenie chránené úžitkovým vzorom pri svojej hospodárskej činnosti vyrábať, uvádzať do obehu alebo upotrebovať.

Neoprávnené konanie vo vzťahu k dizajnom spočíva v jeho použití bez súhlasu držiteľa práv, napríklad vo výrobe, dovoze, vývoze výrobku, v ktorom je tento dizajn stelesnený alebo na ktorom je aplikovaný, alebo i samotné skladovanie takéhoto výrobku k protiprávnemu účelu. Krajský súd v Hradci Králové judikoval, že neoprávneným zásahom do práv k dizajnu v zmysle § 151 Trestného zákona (v súčasnosti § 269 Trestného zákonníka) sa rozumie nielen neoprávnené užívanie zapísaného dizajnu v jeho presnej podobe, ale i užívanie dizajnu napodobeného v jeho podstatných znakoch za účelom vytvorenia celkového dojmu podobnosti ako predpokladu uplatnenia výrobku na trhu.¹⁴⁵

Neoprávnené konanie vo vzťahu k topografii polovodičových výrobkov upravuje ustanovenie § 10 zákona o ochrane topografií polovodičových výrobkov a je ním napríklad výroba polovodičového výrobku, v ktorom je topografia obsiahnutá, bez súhlasu majiteľa topografie (s výnimkou použitia na účely stanovené v ustanovení § 11 zákona).

Trestný zákonník stanovuje, že neoprávnený zásah musí byť nie nepatrný. Ochrany pred nepatrnými zásahmi do priemyselných práv sa nositeľ práv musí domáhať prostredníctvom občianskoprávných alebo správnych prostriedkov. Posúdenie

¹⁴⁵ Uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové zo dňa 20. 9. 2005, sp. zn. 10 To 314/2005.

zásahu ako väčšieho než nepatrného záleží na okolnostiach každého prípadu, napríklad od spôsobu zásahu, časového intervalu trvania zásahu, výšky výnosu či rozsahu poškodenia práv.

Následkom tohto protiprávneho konania je zásah do predmetných priemyselných práv, a to i jednorazový, pričom následok musí byť v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním.

Subjektom trestného činu môže byť fyzická i právnická osoba. Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb od 1. 12. 2016 umožňuje, aby spáchanie tohto trestného činu bolo pričítané právnickej osobe. Podľa názoru autora je táto úprava krokom správnym smerom, lebo spáchanie tohto trestného činu právnickou osobou nie je vylúčené jeho povahou. Právnickú osobu je tak vhodné za takého protiprávne konanie postihovať.

Zákon nestanovuje ďalšie podmienky týkajúce sa páchatel'a, napríklad osobitné postavenie, vlastnosť či spôsobilosť. Tento trestný čin tak môže spáchať ktokoľvek, kto v dobe spáchania činu dovŕšil pätnásť rokov a bol príčetný, rozumovo a mravne vyspelý v prípade mladistvého.

V súlade s ustanovením § 13 ods. 2 Trestného zákonníka sa vyžaduje zavinenie v podobe úmyslu. Páchatel'ov úmysel sa musí vzťahovať i na skutočnosť, že svojím protiprávnym konaním zasahuje do chránených priemyselných práv. Otázkou zavinenia sa zaoberal Najvyšší súd Českej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn 8 Tdo 1292/2004. V tomto prípade išlo o obvineného, ktorý ako jednatel' a riaditel' spoločnosti v období od 1999-2001 rozhodoval o výrobe a predaji záclonových príchytiek, ktoré spoločnosť vyrábala bez súhlasu majitel'a patentu k vynálezu s názvom „z.p.“. Obvinený použil ako vzor pre výrobu výrobok majitel'a patentu a za uvedené obdobie predala spoločnosť asi 50 000 záclonových príchytiek. V danom konaní bolo dôležité posúdenie otázky zavinenia. Za účelom odpovedania tejto otázky sa súd zamerl na okamih, kedy sa najskôr mohol obvinený o skutočnosti udelenia patentu dozvedieť. Súd dospel k záveru, že v posudzovanej veci sa tak mohlo stať až v dobe, kedy bola prihláška vynálezu oznámená vo Vestníku. Na základe dokazovania vykonaného pred súdom prvého stupňa dospel súd k záveru, že sa obvinený dopustil prejednávaneho činu v úmysle nepriamom, pretože vedel, že svojím konaním môže porušiť priemyselné

práva a pre prípad, že poruší tieto práva, s tým bol uzrozumený.¹⁴⁶ Zákon ďalej nestanovuje žiadnu pohnútku alebo cieľ.

V odseku druhom a treťom daného trestného činu sú uvedené okolnosti podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby. K naplneniu týchto kvalifikovaných skutkových podstát postačuje nedbanlivosť. Páchateľ naplní znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa druhého odseku, ak spácha protiprávne konanie základnej skutkovej podstaty a súčasne má toto konanie znaky obchodnej činnosti alebo podnikania, alebo týmto konaním získa pre seba alebo iného značný prospech, alebo sa tohto činu dopustí v značnom rozsahu.

Spáchanie daného trestného činu formou obchodnej činnosti alebo podnikania je správne zákonodarcom posudzované ako konanie závažnejšie. Páchateľ totiž získava zisk, miesto na trhu a zákazníkov na úkor držiteľa priemyselných práv. Zámenou výrobkov páchatel'a s výrobkami držiteľa práv môže dôjsť k zhoršeniu povesti oprávnenej osoby na trhu, a to najmä v prípade, ak výrobky páchatel'a nebudú dosahovať rovnakú kvalitu ako výrobky držiteľa práv. Pojmy obchodná činnosť a podnikanie sa pre účely tohto trestného činu vykladajú identicky ako v prípade trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze.¹⁴⁷ Zákon stanovuje, že samotný protiprávny čin musí vykazovať známky obchodnej činnosti alebo iného podnikania. Z toho dôvodu k naplneniu tejto kvalifikovanej skutkovej podstaty nepostačuje, ak k zásahu do chránených práv dôjde vedľa podnikania alebo v jeho súvislosti.

K naplneniu zvlášť priťažujúcej okolnosti podľa ustanovenia § 269 ods. 2 písm. b) Trestného zákonníka je nutné, aby páchatel' neoprávneným zásahom do uvedených priemyselných práv získal pre seba alebo iného značný prospech. V súlade s ustanovením § 138 ods. 1,2 Trestného zákonníka tak páchatel'ov prospech z takéhoto činu musí predstavovať aspoň 500 000,- Kč. Podľa názoru autora by bolo vhodné, aby i spôsobenie škody bolo okolnosťou podmieňujúcou použitie vyššej trestnej sadzby, tak ako je to v prípade trestného činu podľa ustanovenia § 270 Trestného zákonníka.

¹⁴⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 15. 12. 2004, sp. zn. 8 Tdo 1292/2004.

¹⁴⁷ Porov. kapitola 4.1.1 tejto práce.

Páchateľ totiž môže spôsobiť značnú škodu bez toho, aby súčasne získal značný prospech.

Trestného činu podľa ustanovenia § 269 ods. 1, 2 písm. c) Trestného zákonníka sa dopustí páchatel', ak neoprávnený zásah dosiahne značný rozsah. Či protiprávny čin dosiahol takýto rozsah, sa posudzuje podľa okolností každého prípadu, a to napríklad podľa množstva neoprávnene vyrobených výrobkov, veľkosti trhu, množstva spotrebiteľov, druhu či významu určitého predmetu priemyselného práva.

Druhá kvalifikovaná skutková podstata uvedená v treťom odseku je najzávažnejšou formou tohto trestného činu. Páchateľ sa jej dopustí neoprávneným zásahom do chránených priemyselných práv podľa základnej skutkovej podstaty, ktorým získa pre seba alebo iného prospech veľkého rozsahu, teda minimálne 5 000 000,- Kč (§ 138 ods. 1,2 Trestného zákonníka) alebo spácha čin vo veľkom rozsahu. I v tomto prípade sa pri posudzovaní veľkého rozsahu prihliadne ku všetkým okolnostiam prípadu. Pri okolnostiach, ktoré je možné kvantifikovať, môže súd prihliadnuť k čiastke 5 000 000,- Kč. K naplneniu znaku veľkého rozsahu by tieto skutočnosti (napr. hodnota práv) mali prevyšovať uvedenú čiastku. Tak ako vyplýva z jazykového výkladu, by veľký rozsah mal značne prevyšovať značný rozsah podľa druhého odseku.

Páchateľovi, ktorý spácha trestný čin podľa ustanovenia § 269 ods. 1 Trestného zákonníka, je možné uložiť trest odňatia slobody až na dva roky, zákaz činnosti alebo prepadnutie vecí. Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov, peňažným trestom alebo prepadnutím vecí bude páchatel' potrestaný, ak zároveň naplní znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa druhého odseku. S ohľadom na výšku hornej hranice trestu odňatia slobody je trestný čin podľa prvého i druhého odseku prečinom. V prípade, že páchatel' naplní súčasne znaky základnej skutkovej podstaty a kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa tretieho odseku, bude potrestaný trestom odňatia slobody, a to v rozmedzí od troch do ôsmich rokov. Tento trestný čin je tak pri naplnení tejto kvalifikovanej skutkovej podstaty zločinom. V súlade s ustanovením § 53 Trestného zákonníka je možné vedľa vyššie uvedených trestov uložiť i tresty ďalšie. Z uvedeného vyplýva, že zákonodarca zvolil rovnaké tresty ako v prípade trestného činu porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam, a trestného činu porušenie

autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze. Podľa názoru autora tak zákonodarca koná správne, poukazujúc na rovnocennosť významu autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským, práv k databáze a priemyselných práv.

Príprava pri trestnom čine porušenie chránených priemyselných práv nie je trestná, pretože daný trestný čin nie je zvlášť závažným zločinom. Prvým trestne relevantným vývojovým štádiom trestnej činnosti je tak pokus trestného činu.

Trestnosť tohto trestného činu nezaniká účinnou ľútosťou s ohľadom na znenie ustanovenia § 33 Trestného zákonníka.

Premlčacia doba, po ktorej uplynutí zanikne trestnosť trestného činu, predstavuje tri roky v prípade naplnenia len základnej skutkovej podstaty a desať rokov v prípade súčasného naplnenia niektorého zo znakov kvalifikovaných skutkových podstat.

Neoznámenie alebo neprekazenie tohto trestného činu nezakladá trestnú zodpovednosť podľa ustanovenia § 367 alebo § 368 Trestného zákonníka.

Trestný čin porušenie chránených priemyselných práv nie je možné spáchať v jednočinnom súbehu s trestným činom porušenie predpisov o pravidlách hospodárskej súťaže (§ 248 Trestného zákonníku), a to z dôvodu pomeru špeciality týchto trestných činov.¹⁴⁸ Jednočinný súbeh však nie je vylúčený napríklad s trestným činom neoprávneného podnikania (§ 251 Trestného zákonníka) alebo trestným činom podvodu (§ 209 Trestného zákonníka).

Štatistiky Policajného prezídia Českej republiky za rok 2016 vykazujú, že v tomto roku bolo zistených 6 trestných činov porušenie chránených priemyselných práv, z toho 3 boli objasnené. Za rok 2015 bolo zistených 7 týchto trestných činov a 2 boli objasnené. V roku 2014 číslo zistených trestných činov porušenie chránených priemyselných práv dosiahlo počet 9 a z toho 4 boli objasnené. Podľa štatistických listov¹⁴⁹ obsahujúcich prehľad o právoplatne odsúdených fyzických osobách boli v roku 2016 za tento trestný čin odsúdené dve osoby, v roku 2015 to boli tri osoby a v roku 2014 tiež tri osoby. Z vedených faktov vyplýva, že za trestný čin porušenie chránených priemyselných práv bolo každý rok odsúdených len veľmi málo osôb. Podľa názoru

¹⁴⁸ Uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové zo dňa 20. 9. 2005, sp. zn. 10 To 314/2005.

¹⁴⁹ Dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> dňa 31. 3. 2017.

autora môže byť dôvodom i problém s preukazovaním subjektívnej stránky tohto trestného činu, a teda uprednostnenie postihu v priestupkovom konaní. Pri posudzovaní subjektívnej stránky páchatel'a sa musí preukázať, že páchatel' úmyselne neoprávnene zasiahol do práv. Páchatel'ov úmysel sa však musí vzťahovať i na skutočnosť, že priemyselné právo, do ktorého bolo zasiahnuté je chránené. Z dôvodu chýbajúceho úmyslu bol zbavený viny obvinený v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 1240/2012 pred Najvyšším súdom Českej republiky. V tomto prípade fyzická osoba podnikajúca podľa Živnostenského zákona skladovala a vystavovala vo svojej predajni za účelom ďalšieho predaja celkom 146 párov plastových topánok napodobňujúcich model obuvi veľmi známej spoločnosti Crocs, Inc. Tento tovar bol identický alebo zameniteľný so zapísanou ochrannou známkou a chráneným dizajnom. Obvinenému však neboli poskytnuté práva prostredníctvom licencie, čím porušil ustanovenia zákona o ochranných známkach a zákona o ochrane dizajnov. V tomto protiprávnom konaní bol rozpoznáný prečin porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam (§ 268) a porušenie chránených priemyselných práv (§ 269). Súd však dovodil, že obvinený nemohol rozpoznať zhody prvkov ochrannej známky alebo dizajnu spočívajúce vo veľmi podobnom tvare a jeho úmysel neoprávnene zasiahnuť do chránených práv tak nebol preukázaný. Z toho dôvodu mal súd za to, že tento protiprávny čin má byť posúdený ako priestupok, pri ktorom postačuje k zodpovednosti zavinenie z nedbanlivosti. Autor si dovoľuje podporiť niektoré názory štátneho prokurátora ohľadom nevyvodenia úmyselného protiprávneho konania obvineného. Obvinený, ktorý obchoduje s určitým druhom tovaru, by mal mať prehľad o výrobkoch, ktoré predáva, a teda i o ich zameniteľnosti s tak známou ochrannou známkou a slávnym priemyselným vzorom. Je všeobecne známe, že od podnikateľa je možné vyžadovať určitý vyšší štandard než od bežného spotrebiteľa. Na druhej strane je nutné posudzovať i spoločenskú škodlivosť tohto protiprávneho konania. Je možné argumentovať, že predmetný čin by nemal byť posúdený ako trestný, a to z dôvodu nedostatočnej spoločenskej škodlivosti protiprávneho konania obvineného (146 párov topánok).¹⁵⁰

Nízky počet odsúdených osôb môže svedčiť i o tom, že i na tomto mieste zlyháva štát v odhaľovaní tejto trestnej činnosti a stíhaní páchatel'ov.

¹⁵⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 19. 12. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1240/2012.

Za trestný čin porušenie chránených priemyselných práv nebola nikdy odsúdená právnická osoba, pretože až do novely zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb, do 1. 12. 2016, nebolo možné pričítať tento trestný čin právnickej osobe.

Úprava ochrany priemyselných práv uvedených v ustanovení § 269 Trestného zákonníka sa javí ako dostačujúca. Skutková podstata trestného činu správne postihuje i jednorazové protiprávne konanie. Tresty, ktoré je možné uložiť za spáchanie tohto trestného činu, sú primerané, a to i s ohľadom na tresty stanovené za ostatné trestné činy proti právam k duševnému vlastníctvu.¹⁵¹

¹⁵¹ Porov. Príloha č. 3: Sankcie.

4 Duševné vlastníctvo a jeho právna ochrana v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska

Autor si za účelom komparácie vybral právny systém Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len „Veľká Británia“), ktorý reprezentuje angloamerický právny systém, a to na rozdiel od českého, kontinentálneho právneho systému. Obidva právne systémy sú však do značnej miery ovplyvnené právom Európskej únie.

Cieľom komparácie je porovnanie úrovne ochrany duševného vlastníctva v Českej republike a vo Veľkej Británii so zameraním na trestnoprávnu ochranu. Autor porovnáva rovnaké a odlišné prvky právnych úprav a formuluje závery o ich vplyve na rozsah a účinnosť ochrany práv k duševnému vlastníctvu.

4.1 Právny systém vo Veľkej Británii

Rozhodnutia sudcov, ktoré sú výsledkom súdnych konaní, sú hlavným zdrojom práva vo Veľkej Británii, tzv. common law. Súdne rozhodnutia sú uverejnené v súdnych zbierkach a sú používané k určeniu toho, čo je to právo. Sudcovia sa pri rozhodovaní jednotlivých prípadov musia riadiť predchádzajúcimi relevantnými súdnymi rozhodnutiami. Sudcovia takto pracujú v rámci doktríny záväzného precedentu, ktorá znamená, že rovnaké prípady majú byť rozhodnuté rovnako. Súdny sú hierarchicky usporiadané a sudcovia nižších súdov musia nasledovať právo tak, ako bolo stanovené vyššími súdmi. Dva elementy doktríny precedentu sú:

- hľadanie právneho princípu, na základe ktorého bol predchádzajúci prípad rozhodnutý a aplikácia princípu na práve prebiehajúci prípad, ak skutkové okolnosti prípadu sú dostatočne podobné;
- doktrína „stare decisis“ indikujúca prípady, kedy je jeden súd viazaný právnym princípom stanoveným iným súdom.¹⁵²

¹⁵² Wilson, S., Storey, T., Ritherford, H., Wortley, N. English Legal System. 2nd edition. Oxford: OUP, 2016, p. 28, ISBN: 0198747942, 9780198747949.

Súdne rozhodnutia sa môžu týkať aplikácie práva vytvoreného Parlamentom alebo poskytujú odpoveď na problém, ktorý parlament zatiaľ zákonmi neupravil.¹⁵³

Ďalším zdrojom práva je právo vytvorené parlamentom. Takéto právo má pevnú textovú podobu na rozdiel od práva vytvoreného sudcami, ktoré je objasňované a rozvíjané nadväzujúcimi súdnymi rozhodnutiami.¹⁵⁴ Sudcovia interpretujú právo vytvorené parlamentom a rozvíjajú ho.

Ďalším významným zdrojom práva je právo Európskej únie a medzinárodné zmluvy. Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že v prípadoch kolízie anglického práva s právom Európskej únie, má právo Európskej únie prednosť.¹⁵⁵ Veľká Británia implementovala i smernicu Európskeho Parlamentu a Rady č. 2004/48/ES¹⁵⁶ prostredníctvom predpisu Intellectual Property (Enforcement etc.) Regulations (SI 2006/1928). Cieľom harmonizácie legislatív členských štátov bolo zaistenie rovnakej úrovne ochrany práv duševného vlastníctva na celom vnútornom trhu. Z toho dôvodu má právo Európskej únie, podobne ako v Českej republike, veľký vplyv na vývoj právnej úpravy týkajúcej sa duševného vlastníctva.

4.2 Prehľad druhov práv duševného vlastníctva

Podľa práva Veľkej Británie zahŕňa duševné vlastníctvo nasledujúce oblasti:

- autorské právo;
- práva k výkonu umelca;
- dôverné informácie;
- neregistrované ochranné známky;
- registrované ochranné známky;
- patenty;

¹⁵³ Whincup, M. Contract Law and Practice. The English System and Continental Comparison. 3rd edition. Deventer, Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1990, p. 2, ISBN: 9065444483.

¹⁵⁴ Twining, W., Miers, D. How to Do Things with Rules. 5th edition. Cambridge: CUP, 2010, p. 261, ISBN: 9780511844959.

¹⁵⁵ Rozhodnutie Costa v Enel [1964] ECR 1125.

¹⁵⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva.

- registrované dizajny;
- neregistrované dizajny;
- ďalšie práva.

Práca sa bude ďalej venovať len tým právam duševného vlastníctva, ktoré sú chránené trestným právom Českej republiky, teda tým, ktorých analýza je nevyhnutná za účelom komparácie.

Predmetom autorskoprávnej ochrany je autorské dielo. Autorské diela delíme na pôvodné a odvodené. Medzi pôvodné diela patria literárne, dramatické, hudobné a umelecké diela. Do odvodených diel sa zaraďujú zvukové záznamy, filmy, vysielania a typografické usporiadania. Diela, ktoré nie je možné podradiť pod jednu z uvedených kategórií, nepodliehajú autorskoprávnej ochrane. Autorské právo je kodifikované v zákone Copyright, Designs and Patents Act 1988. Ochrana autorským právom vzniká v momente vytvorenia diela a jeho zaznamenania v trvalej podobe.¹⁵⁷ Autor diela má právo brániť sa proti primárnym a sekundárnym zásahom do jeho práv. K primárnym zásahom podľa ustanovení § 16 - § 21 zákona patrí vyhotovenie rozmnoženiny diela, rozširovanie rozmnoženín diela, prenajímanie alebo vypožičiavanie diela, verejné vykonanie diela, verejný prenos diela, sprístupňovanie diela verejnosti, adaptovanie diela. Sekundárnym zásahom je všeobecne nasledujúce nakladanie a distribúcia rozmnoženín diela, ktoré porušujú autorské právo.¹⁵⁸

Práva k výkonu umelca zahŕňajú práva umelca a osôb majúcich práva na zaznamenanie výkonu umelca (na základe výhradnej nahrávacej zmluvy s umelcom). Práva nie sú obmedzené na hudbu, ale vzťahujú sa i na dramatické predstavenia, čítanie alebo recitál literárneho diela a predvedenie ďalších rôznych činností, ako napríklad žonglovanie.¹⁵⁹ Tieto práva sú upravené zákonom Copyright, Designs and Patents Act 1988. Práva umelca porušuje ten, kto zaznamenáva výkon alebo nakladá so záznamom jeho výkonu bez jeho súhlasu (2. kapitola zákona). Práva na zaznamenanie výkonu

¹⁵⁷ Norman, H. Intellectual Property Law. 2th edition. Oxford: OUP, 2014, p. 5, ISBN: 9780199688104.

¹⁵⁸ Atkinson, J. Copyright. Dostupné z: <https://moodle.mmu.ac.uk/course/view.php?id=75155> dňa 23.3.2017.

¹⁵⁹ Bainbridge, David. Intellectual Property. 9th edition. Edinburg: Pearson Education Limited, 2012, p. 6, ISBN: 9781408283233.

porušuje ten, kto zaznamená výkon alebo inak nakladá s výkonom umelca bez súhlasu oprávnenej osoby.

Registrované ochranné známky sú označenia používané v obchodnom styku k určeniu pôvodu tovaru a služieb.¹⁶⁰ Rozlišujeme ochranné známky podľa práva Veľkej Británie a ochranné známky podľa práva Európskej únie, teda komunitárne. Ochranné známky sú upravené zákonom Trade Marks Act 1994. Do práv k registrovanej ochrannej známke zasahuje ten, kto používa rovnaké alebo podobné označenie v obchodnom styku v súvislosti s rovnakým alebo podobným tovarom alebo službami, pre ktoré je ochranná známka registrovaná.

Patent sa týka aplikovanej technológie. Patent môže byť udelený Úradom duševného vlastníctva Veľkej Británie (United Kingdom Intellectual Property Office) podľa zákona Patents Act 1977, alebo Európskym patentovým úradom v súlade s Európskym patentovým dohovorom z roku 1973. Majiteľ patentu má výlučné právo na výrobu, ponúkanie, držanie, používanie a nakladanie s produktom alebo postupom, ktorý je predmetom patentu. Zásahu do práv k patentu sa dopustí každý, kto takto koná bez súhlasu majiteľa patentu.

Dizajn je možné registrovať podľa anglického práva, zákona Registered Designs Act 1949, alebo podľa práva Európskej únie. Zásahu do práva k registrovanému dizajnu sa dopustí ten, kto neoprávnene použije dizajn na akýkoľvek produkt, t.j. vyrobí, ponúkne, uvedie do obehu, vyvezie, dovezie, použije alebo skladuje produkt, ktorý obsahuje registrovaný dizajn alebo na ktorom bol registrovaný dizajn aplikovaný.¹⁶¹

Z vyššie uvedeného vyplýva, že úprava jednotlivých druhov práv duševného vlastníctva nie je identická ako úprava podľa českého práva. Právne úpravy sú si najpodobnejšie v prípade ochranných známok, a to z dôvodu smernice Európskej únie, ktorá zblížila právne úpravy členských štátov. Väčšie odlišnosti sú rozpoznateľné pri autorských právach a právach k výkonu umelca. Táto oblasť je okrem zákona Copyright, Designs and Patents Act 1988, ďalej upravená common law a nebola v takom rozsahu harmonizovaná.

¹⁶⁰ Norman, H. Intellectual Property Law. 2th edition. Oxford: OUP, 2014, p. 5, ISBN: 9780199688104.

¹⁶¹ Ibid.

4.3 Prostriedky ochrany práv k duševnému vlastníctvu

Oprávnená osoba sa môže domáhať ochrany svojich práv rôznymi prostriedkami. Najčastejšie sa oprávnená osoba domáha ochrany v civilnom konaní. Menej často využíva správne alebo trestné konanie.

Žaloba v civilnom konaní musí byť, rovnako ako v Českej republike, iniciovaná oprávnenou osobou, ktorá musí svoje právo pred súdom preukázať. Väčšinu sporov týkajúcich sa duševného vlastníctva rozhodujú súdy nazývané Chancery Division of the High Court. Ďalej existuje špecializovaný súd, nazývaný Property Enterprise Court. Tento súd tvoria špecializovaní sudcovia, ktorí majú dlhú kariéru v oblasti duševného vlastníctva. Property Enterprise Court je lacnejším a rýchlejšim spôsobom pre riešenie sporov z patentov, dizajnov, ochranných známk a autorských práv.¹⁶²

Civilné konanie vo Veľkej Británii trvá väčšinou okolo jedného roku a je tak veľmi rýchle v porovnaní so súdnym konaním v Českej republike.

V prípade, že oprávnená osoba vyhrá civilný súdny spor, bude osobe, ktorá porušuje jej práva, udelený súdny zákaz pokračovať v porušovaní týchto práv.¹⁶³ Úspešný žalobca si ďalej môže vybrať, či bude požadovať náhradu škody, ktorá mu vznikla, alebo kompenzáciu vo výške profitu, ktorý získal porušovateľ z porušenia práv. V prípade závažného porušenia autorského práva môže súd ďalej uložiť dodatočnú náhradu škody. Kompenzácia vo výške profitu porušovateľa je požadovaná len zriedka vzhľadom na to, že je ťažké výšku tohto profitu určiť. Je tak veľmi riskantné požadovať tento druh kompenzácie.¹⁶⁴ V súdnom rozhodnutí Celanese v BD,¹⁶⁵ sudca Laddie stanovil, že cieľom kompenzácie vo výške profitu porušovateľa nie je potrestanie žalovaného, ale zaistenie, že sa nespravodlivo neobohatí na úkor žalobcu.

¹⁶² Davis, J. Intellectual Property Law. Core Text Series. 4th edition. Oxford: OUP, 2012, p. 11, ISBN: 9780199581429.

¹⁶³ Jacob, R., Alexander, D., Fisher, M. Guidebook to Intellectual Property. 6th edition. Oxford: Hart Publishing Ltd, 2013, p. 12, ISBN: 9781849463256.

¹⁶⁴ Ibid. p. 16.

¹⁶⁵ Rozhodnutie Celanese International Corporation and another v BP Chemicals Ltd and another [1998] Lexis Citation 3587.

Medzi ďalšie prostriedky ochrany, ktoré môže súd uložiť, patrí prepadnutie alebo zničenie tovaru, ktoré porušuje práva k duševnému vlastníctvu. Žalovaný môže byť ďalej nútený prezradiť mená svojich zákazníkov a dodávateľov takéhoto tovaru. Taktiež mu súd môže nariadiť uverejnenie skutočnosti, že bolo súdom rozhodnuté o tom, že porušil práva k duševnému vlastníctvu. V súdnom rozhodnutí Apple v Samsung¹⁶⁶ súd rozhodol, že súdy majú právomoc uložiť i neúspešnému žalobcovi, aby uverejnil svoj neúspech v súdnom konaní, a to v prípade, že prispel k obchodnej neistote týkajúcej sa produktov žalovaného v priebehu súdneho konania.

Ochrana duševného vlastníctva prostredníctvom civilnej žaloby má za cieľ zamedziť porušovaniu práv a zabezpečiť oprávnenej osobe náhradu škody či vydanie bezdôvodného obohatenia. Rovnako ako v prípade českého práva tak účelom nie je potrestanie porušovateľa práv. V oboch štátoch je civilné konanie najčastejšie používaným prostriedkom na ochranu práv k duševnému vlastníctvu, a to i z dôvodu prioritného záujmu nositeľa práv na zamedzení zásahu do jeho práv a na náhrade spôsobenej škody.

Z pohľadu správneho práva slúžia na ochranu práv k duševnému vlastníctvu prostriedky ako zadržanie tovaru colným orgánom a tiež prostriedky súvisiace s ochranou spotrebiteľa.

Zadržanie tovaru colnými orgánmi upravuje právny predpis Goods Infringing Intellectual Property Rights (Customs) Regulations 2004 (SI 2004/1473). Na žiadosť držiteľa práv môžu colné orgány zadržať importovaný tovar porušujúci práva k duševnému vlastníctvu v okamihu vstupu na trh. Colné orgány konajú na základe oznámenia držiteľa práv alebo ex offo¹⁶⁷. Oprávnená osoba oznámi existenciu práva colnému orgánu, platí poplatok a odškodňuje colný orgán v prípade, ak je tovar nesprávne zadržaný a majiteľ tohto tovaru žaluje orgán na náhradu škody.¹⁶⁸ Táto oblasť sa riadi anglickým právom a právom Európskej únie. Poskytovaná ochrana je tak obdobná ako v Českej republike.

¹⁶⁶ Rozhodnutie Samsung Electronics (UK) Ltd v Apple Inc [2012] EWCA Civ 729.

¹⁶⁷ Torremans, P. Intellectual Property Law. 7th edition. Oxford: OUP, 2013, p. 677, ISBN: 9780199643318.

¹⁶⁸ Jacob, R., Alexander, D., Fisher, M. Guidebook to Intellectual Property. 6th edition. Oxford: Hart Publishing Ltd, 2013, p. 19, ISBN: 9781849463256.

Ochrana spotrebiteľov bola zverená najmä do rúk obchodných oddelení miestnych úradov Veľkej Británie, a to zákonom Trade Descriptions Act 1968. Tieto orgány môžu zadržať tovar porušujúci práva k duševnému vlastníctvu.¹⁶⁹

Ochrana práv duševného vlastníctva prostriedkami správneho práva je užšia než v prípade správnych prostriedkov českého práva. Anglické právo v oblasti duševného vlastníctva nerozoznáva správne delikty, ktoré by postihovali menej závažné protiprávne konania, ako je to v prípade českého práva. Z toho vyplýva, že v prípade, že sa oprávnená osoba bude chcieť domáhať potrestania porušovateľa práv, jej jedinou možnosťou je využitie prostriedkov trestného práva. Autor uprednostňuje českú právnu úpravu, pretože v prípade menej závažných protiprávných činov potrestaných v správnom konaní nedochádza k takým negatívnym dopadom na život jednotlivca, ako je to v prípade trestného konania. V takýchto prípadoch nie je vhodné, aby osoba niesla stigma kriminálnika.

¹⁶⁹ Cornish, W., Llewelyn, D., Aplin, T. Intellectual Property: Patents, Copyright, Trademarks and Allied Rights. 8th edition. London: Sweet & Maxwell, 2013, p. 69, ISBN: 9780414025592.

5 Trestnoprávna ochrana práv k duševnému vlastníctvu v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska

Na rozdiel od Českej republiky majú prostriedky trestného práva vo Veľkej Británii menej významnú úlohu v oblasti ochrany práv duševného vlastníctva. Porušenie autorských práv, práv k výkonu umelca, práv k registrovanej ochrannej známke a práv k dizajnu môže založiť trestnoprávnu zodpovednosť. Anglické právo však nespája vznik trestnoprávnej zodpovednosti so zásahom do práv k patentu.¹⁷⁰

Trestné právo vo Veľkej Británii nie je kodifikované v jednom trestnom zákone. Jednotlivé trestné činy sú rozptýlené v rôznych zákonoch upravujúcich jednotlivé druhy práv duševného vlastníctva.

Všeobecne platí, že ak je určité protiprávne konanie alebo opomenutie označené za trestný čin, je spoločensky škodlivé, a je preto nutné ho postihovať. Hlavným účelom je ochrana spoločnosti pred protiprávnymi činmi. Anglické právo neobsahuje zásadu subsidiarity trestnej represie, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou českého trestného práva. V prípade, že páchatel naplní znaky trestného činu a nebude preukázaná žiadna okolnosť vylučujúca protiprávnosť, bude za tento trestný čin potrestaný.

Anglické právo rozoznáva dva základné znaky trestného činu, a to *actus reus* (objektívna stránka trestného činu) a *mens rea* (subjektívna stránka trestného činu). *Actus reus* obsahuje konanie alebo opomenutie páchatel'a, zatiaľ čo *mens rea* je stav mysle páchatel'a v dobe spáchania trestného činu. Existujú však i trestné činy, ktoré neobsahujú *mens rea*. Hovoríme o trestných činoch s objektívnou zodpovednosťou.¹⁷¹ Trestné činy týkajúce sa duševného vlastníctva sú však všeobecne založené na subjektívnej zodpovednosti. Zavinenie páchatel'a (*mens rea*) je nutné preukázať. Výnimku tvoria len trestné činy proti právam k registrovaným ochranným známkam.

V niektorých prípadoch sa oprávnená osoba môže domáhať svojho práva v civilnom i trestnom konaní. V súdnom rozhodnutí *Thames & Hudson v Designs & Artists*¹⁷² bolo stanovené, že v prípadoch, kedy je dostupné civilné i trestné konanie, súd

¹⁷⁰ Porov. Príloha č. 4: Trestné činy podľa anglickej právnej úpravy.

¹⁷¹ Herring, J. *Criminal Law*. 9th edition. London: Palgrave, 2015, p. 41, ISBN: 9781137475718.

¹⁷² Rozhodnutie *Thames & Hudson Ltd. v Designs & Artists Copyright Society Ltd* [1995] FSR 153.

nemôže vyjadriť preferencie alebo si vybrať, ktoré konanie je vhodnejšie. Toto právo má len držiteľ práv, ktorý si môže vybrať, či sa bude domáhať ochrany svojho práva v civilnom alebo trestnom konaní, alebo v oboch.

Väčšina držiteľov práv dáva prednosť civilnej žalobe, a to i z nasledujúcich dôvodov:

- v trestnom konaní, na rozdiel od civilného konania, nie je možné uložiť predbežné opatrenie, ktoré by zabránilo pokračovaniu v porušovaní práv v priebehu trestného konania. Ďalej nie je možné uložiť príkaz k sprístupneniu dokumentov za účelom získania potrebných informácií týkajúcich sa porušenia práv;¹⁷³
- v trestnom konaní nie je možné uložiť náhradu škody odsúdenému;¹⁷⁴
- v trestnom konaní je nutné preukázať vinu páchatel'a nad všetku pochybnosť. V civilnom konaní je tento štandard nižší, postačuje, aby porušenie práv duševného vlastníctva bolo viac než pravdepodobné (51% a viac). Civilné konanie je väčšinou založené na objektívnej zodpovednosti, nevyžaduje teda preukázanie vedomosti o zásahu do chráneného práva.¹⁷⁵

I napriek procesným výhodám civilného konania má ochrana práv duševného vlastníctva prostredníctvom trestného konania nezastupiteľné miesto. Trestné konanie má oveľa väčší dopad na samotnú osobu porušovateľa práv a odstrašujúci účinok na verejnosť.

V nasledujúcich kapitolách autor popisuje ochranu jednotlivých druhov práv k duševnému vlastníctvu prostriedkami trestného práva.

¹⁷³ Cornish, W., Llewelyn, D., Aplin, T. Intellectual Property: Patents, Copyright, Trademarks and Allied Rights. 8th edition. London: Sweet & Maxwell, 2013, p. 66, ISBN: 9780414025592.

¹⁷⁴ Jacob, R., Alexander, D., Fisher, M. Guidebook to Intellectual Property. 6th edition. Oxford: Hart Publishing Ltd, 2013, p. 202, ISBN: 9781849463256.

¹⁷⁵ Waelde, Ch., Laurie, G., Brown, A., Kheria, S., Cornwell, J. Contemporary Intellectual Property. Law and Policy. 3rd edition. Oxford: OUP, 2014, p. 932, ISBN: 9780199671823.

5.1 Trestnoprávna ochrana autorských práv a práv k výkonu umelca

Porušením autorského práva alebo práv k výkonu umelca môže osoba naplniť znaky niektorého z trestných činov uvedených v zákone Copyright, Designs and Patents Act 1988.¹⁷⁶

Štyri trestné činy proti autorskému právu sú obsiahnuté v ustanovení § 107 zákona. Subjektívnou stránka všetkých trestných činov (*mens rea*) je, že páchatel' vedel alebo mal dôvod sa domnievať, že autorské právo by mohlo byť daným konaním porušené. Ide o objektívny test so subjektívnym prvkom.¹⁷⁷ Dôvod domnievať sa znamená, či by vedomosť o určitých skutočnostiach, akú mal obvinený v dobe spáchania trestného činu, vyvolala v priemernom rozumnom človeku dôvod k tomu, aby sa domnieval, že právo bude porušené.¹⁷⁸

Ustanovenie § 107 ods. 1 zákona stanovuje, že trestný čin podľa tohto odseku spácha ten, kto bez licencie od majiteľa autorského práva

- a) vyrobí za účelom predaja alebo prenájmu; alebo
- b) dovezie do Veľkej Británie za iným účelom než pre jeho osobné použitie; alebo
- c) drží v rámci obchodnej činnosti s cieľom uskutočniť konanie, ktorým by porušil autorské právo; alebo
- d) v rámci obchodnej činnosti:
 - (i) predá alebo nechá na prenájom; alebo
 - (ii) ponúkne alebo vystaví za účelom predaja alebo prenájmu; alebo
 - (iii) vystaví na verejnosti; alebo
 - (iv) distribuuje; alebo
- e) distribuuje inak než v rámci obchodnej činnosti v takej miere, že poškodí majiteľa autorského práva;

predmet, ktorý je rozmnoženinou autorského diela.

Okrem činnosti uvedenej v písm. e) sú všetky vyššie uvedené konania vo svojej podstate obchodného charakteru. K spáchaniu trestného činu podľa písm. e) dôjde

¹⁷⁶ Porov. Príloha č. 4: Trestné činy podľa anglickej právnej úpravy.

¹⁷⁷ Colston, C., Galloway, J. *Modern Intellectual Property Law*. 3rd edition. Oxon: Routledge, 2010, p. 387, ISBN: 415556716.

¹⁷⁸ Rozhodnutie *LA Gear v Hi Tec* [1992] FSR 121.

napríklad v prípade, že nepodnikateľ vyrobí veľké množstvo neoprávnených rozmnoženín chráneného autorského diela a bude ich voľne distribuovať.¹⁷⁹

Podmienka obchodnej činnosti bude splnená i v prípade, že osoba vykonávala takúto činnosť pravidelne v rámci svojho voľného času.¹⁸⁰ Naopak, v prípade jednorazovej činnosti nedôjde k naplneniu uvedenej podmienky.

Za spáchanie trestného činu podľa písm. a), b), d) (iv), e) je možné uložiť trest odňatia slobody až na desať rokov a/alebo pokutu. V ostatných prípadoch je možné uložiť trest odňatia slobody až na tri mesiace a/alebo pokutu.

Trestného činu podľa ustanovenia § 107 ods. 2 zákona sa dopustí ten, kto vyrobí predmet špeciálne určený alebo prispôbený na vyhotovenie rozmnoženín určitého autorského diela alebo ten, kto má takýto predmet vediač alebo majúč dôvod sa domnievať, že bude použitý na vyhotovenie rozmnoženín porušujúcich autorské práva za účelom ich predaja alebo prenájmu, alebo použitie v rámci obchodnej činnosti.

Za tento trestný čin je možné uložiť trest odňatia slobody až na tri mesiace a/alebo pokutu.

Skutkovú podstatu ďalšieho trestného činu obsahuje ustanovenie § 107 ods. 2A zákona. Osoba sa dopustí tohto trestného činu, ak poruší autorské právo sprístupnením diela verejnosti v rámci obchodnej činnosti alebo inak než v rámci obchodnej činnosti v takej miere, že poškodí majiteľa autorského práva.

Za tento trestný čin je možné uložiť trest odňatia slobody maximálne na dva roky a/alebo pokutu. Je nutné poznamenať, že za ekvivalentný trestný čin podľa § 107 ods. 1 zákona (distribúcia verejnosti) je však možné uložiť trest odňatia slobody až na desať rokov.

Trestný čin podľa ustanovenia § 107 ods. 3 zákona spácha osoba, ktorá poruší autorské právo verejným vykonaním literárneho, dramatického alebo hudobného diela, alebo verejným prenosom hudobného záznamu alebo filmu.

Za tento trestný čin je možné uložiť trest odňatia slobody až na tri mesiace a/alebo pokutu.

¹⁷⁹ Bainbridge, D. Intellectual Property. 9th edition. Edinburg: Pearson Education Limited, 2012, p. 203, ISBN: 9781408283233.

¹⁸⁰ Rozhodnutie Davies v Sumner [1984] 1 WLR 1301.

Vyššie uvedených trestných činov proti autorskému právu sa môže dopustiť i právnická osoba, a to v súlade s ustanovením § 110 zákona. V prípade, že právnická osoba spácha trestný čin a je preukázané, že trestný čin bol spáchaný so súhlasom alebo schválením riaditeľa, manažéra, tajomníka, alebo obdobného funkcionára právnickej osoby, bude táto osoba vinná za spáchanie takéhoto trestného činu rovnako ako samotná právnická osoba.¹⁸¹

Trestné činy proti právam k výkonu umelca obsahuje ustanovenie § 198 zákona Copyright, Designs and Patents Act 1988. Subjektívnou stránkou trestných činov je, že páchatel' musí vedieť alebo mať dôvod domnievať sa, že daným konaním porušuje chránené práva.

Ustanovenie § 198 ods. 1 zákona stanovuje, že trestného činu podľa tohto odseku sa dopustí ten, kto bez súhlasu oprávnenej osoby

- a) vyrobí za účelom predaja alebo prenájmu; alebo
- b) dovezie do Veľkej Británie za iným účelom než pre jeho osobné použitie; alebo
- c) drží v rámci obchodnej činnosti s cieľom uskutočniť konanie, ktorým by porušil práva k výkonu umelca; alebo
- d) v rámci obchodnej činnosti:
 - (i) predá alebo nechá na prenájom; alebo
 - (ii) ponúkne alebo vystaví za účelom predaja alebo prenájmu; alebo
 - (iii) vystaví na verejnosti; alebo
 - (iv) distribuuje;

nahrávku, o ktorej vie alebo má dôvod sa domnievať, že je nelegálnou nahrávkou.

Za trestný čin podľa písm. a), b), d) (iii) môže byť uložený trest odňatia slobody až na desať rokov a/alebo pokuta. V ostatných prípadoch je možné uložiť trest odňatia slobody až na šesť mesiacov a/alebo pokutu.

Skutková podstata ďalšieho trestného činu je obsiahnutá v ustanovení § 198 ods. 1A. Tohto trestného činu sa dopustí osoba, ktorá poruší umelcovo právo rozhodnúť o zverejnení výkonu, a to v rámci obchodnej činnosti alebo inak v takej miere, že poškodí majiteľa práva.

¹⁸¹ Bainbridge, D. Intellectual Property. 9th edition. Edinburg: Pearson Education Limited, 2012, p. 204, ISBN: 9781408283233.

Zákon umožňuje uloženie trestu odňatia slobody až na dva roky a/alebo pokutu.

Kto bez súhlasu oprávnenej osoby spôsobí verejný prenos nahrávky alebo jej sprístupnenie verejnosti, spácha trestný čin podľa ustanovenia § 198 ods. 2 zákona.

Za tento trestný čin je možné uložiť trest odňatia slobody až na šesť mesiacov a/alebo pokutu.

Rovnako ako v prípade trestných činov proti autorskému právu sa týchto trestných činov môže dopustiť právnická osoba.

Copyright, Designs and Patents Act 1988 obsahuje i ďalšie dva trestné činy týkajúce sa duševného vlastníctva, ktorým sa však práca nebude venovať. Ide o trestný čin podľa § 296 (výroba a nakladanie so zariadeniami a službami určenými na obchádzanie účinných technických prostriedkov na ochranu práv) a trestný čin podľa § 297 (podvodný príjem programu obsiahnutom vo vysielaní).

5.1.1 Komparácia trestnoprávnej ochrany v Českej republike a Veľkej Británii

Z analýzy trestných činov proti autorskému právu a právam k výkonu umelca vyplýva, že Česká republika chráni tieto práva prostredníctvom prostriedkov trestného práva v širšom rozsahu.

Na prvom mieste je nutné upozorniť, že trestné činy podľa anglického práva sa vzťahujú na databázy len v prípade, že napĺňajú znaky autorského diela. Anglické právo ďalej neobsahuje osobitný trestný čin proti právam k dielu výtvarného umenia ako český Trestný zákonník v ustanovení § 271.

Jedným z najdôležitejších rozdielov právnych úprav je subjektívna stránka trestných činov. Zatiaľ čo podľa anglického práva postačuje k spáchaniu trestného činu, že páchatel mal dôvod sa domnievať, že autorské právo by mohlo byť daným konaním porušené, český Trestný zákonník vyžaduje úmyselné konanie v prípade základnej skutkovej podstaty a nedbanlivosť postačuje v prípade okolností podmieňujúcich použitie vyššej trestnej sadzby. Z toho vyplýva, že podľa anglického práva je subjektívna stránka na oveľa nižšom stupni. Jej preukázanie v súdnom konaní je tak oveľa jednoduchšie. Je však diskutabilné, či by takáto subjektívna stránka mala byť

znakom trestných činov, za ktoré je možné uložiť trest odňatia slobody až na desať rokov. Autor uprednostňuje vyšší štandard subjektívnej stránky, a teda úmysel.

Objektívna stránka trestných činov podľa anglického práva je užšia v porovnaní s českou právnou úpravou. Najmä v prípade trestného činu podľa ustanovenia § 107 ods. 1 Copyright, Designs and Patents Act 1988 je mnoho druhov protiprávnych konaní (okrem distribúcie) obmedzených podmienkou obchodnej činnosti, ktorá zahŕňa určitý stupeň pravidelnosti protiprávneho konania.¹⁸² V prípade trestného činu podľa ustanovenia § 270 Trestného zákonníka je však podmienka obchodnej činnosti len okolnosťou podmieňujúcou použitie vyššej trestnej sadzby. Skutková podstata obsahuje i podmienku, že zásah do práv musí byť nie nepatrný. Podobnú podmienku obsahujú trestné činy podľa § 107 ods. 1 písm. e), § 107 ods. 2A a 198 ods. 1 písm. d) a ods. 1A Copyright, Designs and Patents Act 1988 stanovujúc, že protiprávne konanie sa uskutoční v takej miere, že poškodí majiteľa práv. Ostatné trestné činy podľa anglického práva túto podmienku neobsahujú. Z toho vyplýva, že pokiaľ dané protiprávne konanie naplní znaky niektorého z takýchto trestných činov, bude osoba odsúdená bez ohľadu na závažnosť protiprávneho konania.¹⁸³ Závažnosť konania sa zohľadňuje len pri ukladaní trestu.¹⁸⁴

Ďalším rozdielom je otázka trestania. Podľa českého Trestného zákonníka je možné uložiť trest odňatia slobody maximálne na osem rokov, a to v prípade naplnenia niektorého zo znakov kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa ustanovenia § 270 ods. 1, 3. V prípade trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia je možné pri naplnení znakov kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa tretieho odseku uložiť trest odňatia slobody až na desať rokov. V súlade so zákonom Copyright, Designs and Patents Act 1988 je možné za trestný čin podľa ustanovenia § 107 a), b), d) (iv), e) uložiť trest odňatia slobody až na desať rokov. Zákon stanovuje rozdielne tresty pre rôzne druhy zásahov. Z uvedeného vyplýva, že za obdobné protiprávne konanie môže byť vo Veľkej Británii uložený prísnejší trest.

¹⁸² Rozhodnutie *Havering London Borough v Stevenson* [1970] 3 All ER 609.

¹⁸³ Rozhodnutie *R v Paul Godfrey Kemp* [1995] 16 Cr App R (S) 941; rozhodnutie *R v Nimley* [2010] EWCA Crim 2752.

¹⁸⁴ Rozhodnutie *R v Manders* [2012] EWCA Civ 908.

Za tieto trestné činy je možné v oboch krajinách postihovať právnickú osobu.

Na jednej strane tak stojí anglická právna úprava, podľa ktorej je preukázanie spáchania trestného činu jednoduchšie, avšak nepostihuje všetky druhy zásahov do chránených práv, a na druhej strane česká úprava, ktorá síce poskytuje širšiu ochranu právam, ale preukázanie subjektívnej stránky trestného činu je ťažšie. Je nutné zdôrazniť, že v prípade nepreukázania subjektívnej stránky páchatel' potrestaniu v Českej republike neunikne, pretože je možné využiť prostriedky správneho práva.

Anglická právna úprava by sa podľa názoru autora mohla inšpirovať českou úpravou. Odstránenie podmienky obchodnej činnosti by mohlo rozšíriť ochranu práv, avšak bez súčasnej úpravy subjektívnej stránky trestných činov by mohlo dôjsť k príliš širokej kriminalizácii. Ďalej autor navrhuje zjednotenie trestov pre rôzne druhy zásahov do práv. Autor vychádza z toho, že niektoré druhy zásahov, za ktoré je možné uložiť kratší trest odňatia slobody, môžu byť za určitých okolností závažnejšie než tie druhy zásahov, za ktoré zákon stanovuje prísnejší trest.

Na nedostatky v anglickej úprave poukázal Vinall vo svojom článku, v ktorom tvrdí, že trestné činy nedostatočne postihujú i protiprávne konania súvisiace s porušovaním práv prostredníctvom internetu („internetové piráctvo“). V tejto súvislosti navrhuje odstránenie podmienky obchodnej činnosti, ktorá obmedzuje uplatnenie trestných činov. Ďalej navrhuje zmenu subjektívnej stránky (*mens rea*) na zavinenie vo forme úmyslu (zmeny navrhuje hlavne v prípade trestného činu § 107 ods. 2A).¹⁸⁵

5.2 Trestnoprávna ochrana práv k ochranným známkam

Vývoj práva ochranných známk je v značnej miere ovplyvnený právom Európskej únie, konkrétne smernicou 2008/95/ES¹⁸⁶, na základe ktorej bol vytvorený

¹⁸⁵ Vinall, J. The Criminal Law's Treatment of twenty-first century copyright pirates: A treacherous new frontier for property offences. Oxford University Undergraduate Law Journal. 2013, Volume 2, p. 57.

¹⁸⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/95/ES z 22. októbra 2008, ktorou sa zblížujú právne predpisy členských štátov o ochranných známkach.

zákon Trade Marks Act 1994. Tento zákon obsahuje skutkové podstaty trestných činov proti právam k registrovaným ochranným známkam.

Ustanovenie § 92 obsahuje skutkové podstaty základných trestných činov spoločne nazvaných neoprávnené použitie ochrannej známky v spojení s tovarom. Subjektívnou stránkou trestných činov je, že osoba sa dopustí trestného činu s cieľom¹⁸⁷ získať pre seba alebo pre iného prospech, alebo s úmyslom spôsobiť inému škodu. Anglické súdy nemajú problémy s preukazovaním tohto znaku trestných činov na základe skutkových okolností prípadu a konaní páchatel'a. Nie je potreba preukázať, že obvinený vedel o existencii registrovanej ochrannej známky v dobe zásahu do chránených práv.¹⁸⁸ Zákon nevyžaduje úmysel ani nedbanlivosť páchatel'a, ktoré by sa priamo vzťahovali na samotné protiprávne konanie.¹⁸⁹ Anglické súdy tak k týmto trestným činom pristupujú ako k trestným činom so skoro objektívnou zodpovednosťou. Osoba sa však môže vyhnúť trestnej zodpovednosti, ak preukáže, že na základe rozumných dôvodoch verila, že použitím označenia neporušuje právo k ochrannej známke.¹⁹⁰

Trestného činu podľa ustanovenia § 92 ods. 1 zákona sa dopustí ten, kto

- a) použije označenie, ktoré je identické alebo pravdepodobne zameniteľné s registrovanou ochrannou známkou na tovar alebo jeho obal; alebo
- b) predá alebo nechá na prenájom, ponúkne alebo vystaví za účelom predaja alebo prenájmu, alebo distribuuje tovar alebo jeho obal obsahujúci takéto označenie;¹⁹¹ alebo
- c) drží, opatruje alebo má pod kontrolou v rámci obchodnej činnosti takýto tovar za účelom, že on alebo niekto iný spácha trestný čin podľa písm. b).

¹⁸⁷ V rozhodnutí R v Zaman [2002] EWCA Crim 1862 súd stanovil, že „s cieľom“ neznamená to isté ako „s úmyslom“, ale skôr to, že páchatel' očakával, že sa niečo také stane.

¹⁸⁸ Davis, J. Intellectual Property Law. Core Text Series. 4th edition. Oxford: OUP. p. 258, ISBN: 9780199581429.

¹⁸⁹ Rahmatian, A. Trademark Infringement as a Criminal Offence. Modern Law Review. 2004, Volume 67, Issue 4.

¹⁹⁰ Bainbridge, D. Intellectual Property. 9th edition. Edinburg: Pearson Education Limited, 2012, p. 826, ISBN: 9781408283233.

¹⁹¹ Porov. rozhodnutie R v Keane [2001] FSR 7.

Trestného činu podľa ustanovenia § 92 ods. 2 zákona sa dopustí ten, kto

- a) použije označenie, ktoré je identické alebo pravdepodobne zameniteľné s registrovanou ochrannou známkou na materiál určený:
 - (i) na označenie alebo balenie tovaru;
 - (ii) ako obchodný dokument týkajúci sa tovaru; alebo
 - (iii) na reklamný tovar;
- b) použije v rámci obchodnej činnosti materiál nesúci takéto označenie za účelom označenia alebo balenia tovaru, ako obchodný dokument týkajúci sa tovaru alebo na reklamný tovar; alebo
- c) drží, opatruje alebo má pod kontrolou v rámci obchodnej činnosti takýto materiál za účelom, že on alebo niekto iný spácha trestný čin podľa písm. b).¹⁹²

Trestný čin podľa ustanovenia § 92 ods. 3 zákona spácha ten, kto

- a) vyrobí produkt určený alebo prispôsobený na výrobu rozmnoženín označenia, ktoré je identické alebo pravdepodobne zameniteľné s registrovanou ochrannou známkou; alebo
- b) drží, opatruje alebo má pod kontrolou takýto produkt v rámci obchodnej činnosti;

súčasne musí osoba vedieť alebo mať dôvod sa domnievať, že produkt bol použitý alebo bude použitý na výrobu tovaru alebo materiálu určeného na označenie či na balenie tovaru, ako obchodný dokument týkajúci sa tovaru alebo na reklamný tovar.

Za vyššie uvedené trestné činy je možné uložiť trest odňatia slobody až na desať rokov a/alebo pokutu. S prihliadnutím na skutočnosť, že ide o trestné činy so skoro objektívnou zodpovednosťou, je autor toho názoru, že taký vysoký trest je neprimeraný až drakonický.

Tieto trestné činy môže spáchať i právnická osoba.

¹⁹² Porov. rozhodnutie R v Johnstone [2003] FSR 42.

5.2.1 Komparácia trestnoprávnej ochrany v Českej republike a Veľkej Británii

Porovnávané právne úpravy sú si podobné, a to i s ohľadom na vplyv práva Európskej únie, hlavne smerníc, prostredníctvom ktorých dochádza k zblížovaniu právnych úprav rôznych členských štátov. Avšak je nutné zdôrazniť i niekoľko dôležitých rozdielov, z ktorých vyplýva, že trestné činy podľa zákona Trade Marks Act 1994, poskytujú širšiu ochranu právam k registrovaným ochranným známkam než trestné činy podľa českého Trestného zákonníka, avšak len s ohľadom na výrobky neoprávnene označené ochrannou známkou a nie služby.

Zásah do práv k zemepisnému označeniu a označeniu pôvodu nezakladá trestnoprávnu zodpovednosť podľa anglického práva, a to na rozdiel od českej úpravy.

Dôležitým rozdielom je subjektívna stránka trestných činov. V prípade trestného činu podľa ustanovenia § 268 ods. 1 Trestného zákonníka sa vyžaduje zavinenie vo forme úmyslu. Trestný čin obsahuje i osobitný účel uvedenia výrobkov do obehu, a to na rozdiel od anglickej úpravy. Subjektívnou stránkou trestného činu podľa ustanovenia § 92 Trade Marks Act 1994 je, že osoba sa dopustí trestného činu s cieľom získať pre seba alebo iného prospech alebo s úmyslom spôsobiť inému škodu. Z uvedeného vyplýva, že subjektívna stránka podľa anglického práva je na veľmi nízkom stupni a nespôsobuje tak problémy pri dokazovaní, a to na rozdiel od českej úpravy. Prah pre vznik trestnej zodpovednosti podľa anglického práva je tak relatívne nízky.¹⁹³ Bainbridge navrhuje, že by bolo vhodné ustanovenie § 92 nahradit' novým ustanovením, a to, že trestným činom je akékoľvek konanie, ktoré zasahuje do práv k registrovanej ochrannej známke. Súčasne by páchatel' musel konať s úmyslom oklamať aspoň časť verejnosti o pôvode tovaru. Takáto subjektívna stránka by bola podľa jeho názoru prijateľnejšia.¹⁹⁴ Autor sa prikláňa k názoru Bainbridge a považuje úpravu subjektívnej stránky v ustanovení § 268 ods. 1 Trestného zákonníka za vhodnejšiu.

¹⁹³ Rahmatian, A. Trademark Infringement as a Criminal Offence. *Modern Law Review*. 2004, Volume 67, Issue 4.

¹⁹⁴ Bainbridge, D. *Intellectual Property*. 9th edition. Edinburg: Pearson Education Limited, 2012, p. 832, ISBN: 9781408283233.

Ďalším významným rozdielom je, že trestné činy podľa Trade Marks Act 1994 sa vzťahujú len na tovar a nie na služby, ktoré sú registrovanými ochrannými známkami taktiež chránené. V prípade poskytovania služby pod označením identickým alebo zameniteľným s registrovanou ochrannou známkou sa môže majiteľ práv domáhať ochrany len v civilnom konaní.¹⁹⁵ Tento nedostatok právnej úpravy však nie je odôvodnený žiadnymi relevantnými argumentmi. Z toho dôvodu sa autor domnieva, že ide o opomenutie na strane zákonodarcu. Trestný čin podľa ustanovenia § 268 ods. 1 Trestného zákonníka sa vzťahuje i na služby neoprávnené označené ochrannou známkou.

Na rozdiel od českej úpravy trestný čin podľa ustanovenia § 92 ods. 2 Trade Marks Act 1994 postihuje i neoprávnené užívanie označenia v obchodných dokumentoch a v reklame. Trestný čin podľa ustanovenia § 92 ods. 3 zákona Trade Marks Act 1994 dokonca postihuje výrobu a prechovávanie produktu, ktorý je určený alebo prispôsobený na výrobu rozmnoženín označenia.

Skutkové podstaty trestných činov neobsahujú znak závažnosti zásahu do chránených práv. Zatiaľ čo v prípade českého práva by sa uplatnila zásada subsidiarity trestnej represie, podľa anglického práva by osoba bola trestne zodpovedná bez ohľadu na závažnosť zásahu. Závažnosť by sa zohľadnila len pri ukladaní trestu.

Ďalším rozdielom je trestanie. Podľa anglického práva je možné za zásah do práv k ochrannej známke uložiť trest prísnejší v porovnaní s úpravou podľa českého Trestného zákonníka. Názor autora je, že trest stanovený českým Trestným zákonníkom je dostačujúci.

S ohľadom na vyššie uvedené je autor toho názoru, že právne úpravy sa môžu navzájom inšpirovať. Trestné činy podľa anglického práva by mali postihovať i prípady neoprávneného označenia služieb registrovanými ochrannými známkami, ako je to v českej právnej úprave. Autor ďalej navrhuje zmenu subjektívnej stránky anglických trestných činov. Vhodné sa javí zavinenie vo forme úmyslu. Zo subjektívnej stránky trestného činu podľa ustanovenia § 268 ods. 1 Trestného zákonníka by mal byť po vzore anglickej úpravy odstránený osobitný účel uvedenia výrobkov do obehu. Trestný čin by

¹⁹⁵ Ibid. p. 825.

mal postihovať i neoprávnené užívanie označenia v obchodných dokumentoch a v reklame.

5.3 Trestnoprávna ochrana práv k registrovaným dizajnom

Anglická právna úprava, rovnako ako česká právna úprava, je ovplyvnená právom Európskej únie, najmä smernicou 98/71/ES¹⁹⁶. Základné trestné činy proti právam k registrovaným dizajnom sú obsiahnuté v zákone Registered Design Act 1949. Až do novelizácie zákona v roku 2014¹⁹⁷ anglický právny poriadok neupravoval žiadne trestné činy, ktoré by postihovali zásah do práv k registrovanému dizajnu oprávnenej osoby a trestná zodpovednosť tak v takýchto prípadoch vôbec nevznikala.

V súčasnosti upravuje zákon dva trestné činy neoprávneného vyhotovenia rozmnoženín dizajnu v rámci obchodnej činnosti.

Trestného činu podľa ustanovenia § 35ZA ods. 1 zákona sa dopustí osoba, ak v rámci obchodnej činnosti úmyselne vyhotoví rozmnoženinu registrovaného dizajnu, aby vyrobila produkt úplne identický s registrovaným dizajnom alebo s prvkami, ktoré sa líšia od dizajnu len v nepodstatných detailoch. Osoba súčasne musí vedieť alebo mať dôvod sa domnievať, že dizajn je registrovaným dizajnom, a tiež konať bez súhlasu majiteľa dizajnu. Subjektívnou stránkou je úmysel vyhotoviť rozmnoženinu registrovaného dizajnu. Za účelom preukázania úmyslu páchatel'a bude prokurátor skúmať cieľ a účel jeho konaní. Aplikácia trestného činu je obmedzená podmienkou obchodnej činnosti.

Za tento trestný čin je možné uložiť trest odňatia slobody až na desať rokov a/alebo pokutu.

Trestného činu podľa ustanovenia § 35ZA ods. 3 zákona sa dopustí ten, kto v rámci obchodnej činnosti ponúkne, uvedie do obehu, dovezie, vyvezie alebo použije produkt alebo ho skladuje za takýmto účelom. Osoba takto koná bez súhlasu majiteľa dizajnu a koná tak vediac alebo majúc dôvod sa domnievať, že dizajn bol úmyselne kopírovaný bez súhlasu jeho majiteľa, za účelom výroby produktu úplne identického

¹⁹⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/71/ES z 13. októbra 1998 o právnej ochrane dizajnov.

¹⁹⁷ Novelizácia zákonom, Intellectual Property Act 2014.

s dizajnom alebo s prvkami, ktoré sa líšia od dizajnu len v nepodstatných detailoch, a súčasne vediac alebo majú dôvod sa domnievať, že dizajn je registrovaným dizajnom.

Za vyššie uvedený trestný čin je možné uložiť trest odňatia slobody až na desať rokov a/alebo pokutu.

Rozdielom medzi trestnými činmi je, že trestný čin podľa prvého odseku postihuje výrobcov výrobkov, ktoré zasahujú do chránených práv, zatiaľ čo druhým odsekom sa postihuje protiprávne konanie obchodníkov s takýmto tovarom.¹⁹⁸

Oba trestné činy môže spáchať fyzická i právnická osoba.

5.3.1 Komparácia trestnoprávnej ochrany v Českej republike a Veľkej Británii

V prípade registrovaných dizajnov poskytuje Trestný zákonník širšiu ochranu chráneným právam než zákon Registered Design Act 1949.

Prvý rozdiel spočíva v subjektívnej stránke trestných činov. Trestný čin podľa ustanovenia § 35ZA ods. 1 zákona Registered Design Act 1949 vyžaduje preukázanie úmyselného konania a tiež, že páchatel vedel alebo mal dôvod sa domnievať, že dizajn je registrovaným dizajnom. Trestný čin podľa ustanovenia § 35ZA ods. 3 zákona nestanovuje výslovne úmyselné konanie, avšak i v tomto prípade sa vyžaduje, aby páchatel vedel alebo mal dôvod sa domnievať, že dizajn bol úmyselne kopírovaný bez súhlasu majiteľa, a vedel alebo mal dôvod sa domnievať, že dizajn je registrovaným dizajnom. V prípade tohto trestného činu je subjektívna stránka trestného činu na nižšej úrovni. Podmienkou spáchania trestného činu porušenie chránených priemyselných práv (§ 269 Trestného zákonníka) je zavinenie vo forme úmyslu. V prípade znakov kvalifikovaných skutkových podstát postačuje nedbanlivosť.

Významným rozdielom právnych úprav je podmienka obchodnej činnosti, ktorú obsahujú trestné činy podľa anglickej úpravy. Ochrana práv k dizajnom prostredníctvom trestnoprávnych prostriedkov je z toho dôvodu obmedzená. V prípade

¹⁹⁸ McMahon, M. Why, How and When to bring a Private Prosecution for Design Right Infringement. Dostupné z: <http://www.emmlegal.com/news/bring-private-prosecution-design-right-infringement/>, dňa 28.3.2017.

českej úpravy je podmienka obchodnej činnosti len okolnosťou podmieňujúcou použitie vyššej trestnej sadzby.

Trestný zákonník ďalej obsahuje podmienku, že zásah do práv musí byť nie nepatrný, čo sa bude posudzovať na základe okolností každého prípadu. Takáto podmienka nie je obsiahnutá v skutkových podstatách trestných činov podľa anglickej úpravy, a teda je možné postihovať i nepatrné zásahy do práv.

Otázka trestania je i v tomto prípade odlišná. Anglická úprava stanovuje prísnejší trest (trest odňatia slobody až na desať rokov). Autor je toho názoru, že i v prípade registrovaných dizajnov je česká právna úprava (trest odňatia slobody maximálne na osem rokov) dostačujúca.

Na základe vyššie uvedeného autor navrhuje zmenu anglickej právnej úpravy po vzore Trestného zákonníka. Za účelom rozšírenia ochrany práv k dizajnu by bolo vhodné odstrániť podmienku obchodnej činnosti alebo vytvoriť novú skutkovú podstatu, ktorá by takýto znak neobsahovala.

5.4 Trestnoprávna ochrana práv k patentom

Zásah do práv k patentu nie je všeobecne postihovaný prostriedkami trestného práva. To znamená, že neoprávnená výroba, predaj, distribúcia, vývoz, dovoz alebo iné nakladanie s výrobkom, ktorý je predmetom chráneného patentu, ako i neoprávnené využívanie spôsobu chráneného patentom môžu byť postihované len v civilnom alebo správnom konaní.

Dôvod chýbajúcej právnej úpravy pochádza z minulosti. Koncept bol vytvorený s myšlienkou podpory rozvoja priemyslu a nie ochrany majetkových práv jednotlivca.¹⁹⁹ Je však nutné reagovať na zmeny spoločnosti i v oblasti ochrany práv duševného vlastníctva.

Napriek tomu, že právna úprava takéto trestné činy neobsahuje, Veľká Británia týmto neporušuje záväzky vyplývajúce pre ňu z medzinárodných zmlúv. Zostáva však otázkou, či Veľká Británia dosiahla cieľ čl. 41 Dohody o obchodných aspektoch práv

¹⁹⁹ Bagga, A. Need of Criminalization of Patent Infringement. GPJ Global Review. 2016, Volume 8, No. 1, p. 123.

k duševnému vlastníctvu, ktorý stanovuje, že členovia majú zabezpečiť, aby ich právne poriadky obsahovali účinné prostriedky na ochranu práv duševného vlastníctva.²⁰⁰ Veľká Británia poskytuje odlišnú úroveň ochrany pre rôzne druhy práv. Z tohto však nie je možné vyvodit', že práva chránené trestným právom majú v právom poriadku významnejšie miesto než napr. práva k patentom, ktoré takto chránené nie sú.

Zjednotiť trestnoprávnu ochranu práv k duševnému vlastníctvu v členských štátoch sa snaží i Európska únia, a to hlavne prostredníctvom smerníc. Napríklad pôvodný návrh smernice č. 2004/48/ES²⁰¹ obsahoval i ochranu práv k patentu trestnoprávnymi prostriedkami. Tieto ustanovenia však neskôr boli odstránené, a to najmä z dôvodu obáv členských štátov z prenikania Európskej únie do oblasti trestného práva.²⁰² Európska únia však odôvodňuje tieto snahy zlepšením spolupráce členských štátov v oblasti efektívnej ochrany pred zásahmi do práv, ktoré sú často uskutočnené zločineckými skupinami.²⁰³

Zlyhanie anglického právneho systému v účinnej ochrane práv k patentom vedie k neistote v mysliach vynálezcov, či budú mať zo svojej práce prospech alebo bude ukradnutá súťažiteľom na trhu. Z toho dôvodu majitelia patentov, radšej než riskovať stratu finančného prospechu, hľadajú ochranu v nadnárodných spoločnostiach, a to tak, že im práva k patentom licencujú. Tieto spoločnosti majú finančné zdroje na ochranu týchto práv, napríklad i vo veľmi nákladnom civilnom konaní. Po udelení výhradnej licencie nadnárodné spoločnosti často trvajú na tom, aby boli na nich práva k patentu prevedené, aby tak mohli výlučne disponovať s určitým vynálezom. Z vyššie uvedeného

²⁰⁰ Davies, C. Protection of intellectual property - a myth? A consideration of current criminal protection and Law Commission proposals. *Journal of Criminal Law*. 2004, issue 68(5), p. 398.

²⁰¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva.

²⁰² Jackson, R. Criminalising Patent Infringement in the EU. Dostupné z http://www.dehns.com/site/information/industry_news_and_articles/criminalising_patent_infringement_in_the_eu.html dňa 28. 3. 2017.

²⁰³ Zmenený a doplnený návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady o trestnoprávných opatreniach na zabezpečenie dodržiavania práv duševného vlastníctva KOM/2006/0168 v konečnom znení - COD 2005/0127.

vyplýva, že nedostatočná ochrana práv k patentu môže viesť k nežiaducej tvorbe monopolov.²⁰⁴

Dôvodom k zmene právnej úpravy môže byť i podpora tvorcov vedúca k rozvoju technológii. Možnosť začať trestné konanie, ktoré je rýchlejšie a lacnejšie než civilné konanie, môže zvýšiť vieru tvorcov v právny systém štátu. Tvorca bude viac tvoriť v bezpečnom prostredí, vediač, že jeho vynálezy budú náležite chránené. Vynálezy majú vplyv na rozvoj celej spoločnosti. Existuje teda verejný záujem na ochrane práv k patentom. Trestné právo má ďalej oveľa väčší odstrašujúci dopad než právo civilné, a je tak schopné znížiť narastajúce množstvo zásahov do chránených práv.²⁰⁵

Názory proti zavedeniu trestnoprávnej ochrany práv k patentom vyjadril Inštitút Max Planck zdôrazňujúc, že trestné konania týkajúce sa zásahu do práv v krajinách, kde takáto úprava existuje, sú ojedinelé. Zavedenie trestných sankcií môže mať navyše negatívny vplyv na hospodársku súťaž, pretože v prípade hrozby trestných sankcií budú súťažitelia nútení zaujať v tejto oblasti prehnane konzervatívny prístup.²⁰⁶

Ďalším argumentom je, že zavedenie trestných sankcií môže mať negatívny dopad na spoločnosť. V prípade zmeny právnej úpravy by tvorca mohol mať sústavný strach z trestnoprávnej zodpovednosti, pretože jeho vynález sa môže podobáť inému vynálezu, na ktorý bol udelený patent. Zhodnotenie podobnosti vynálezov však môže byť v niektorých prípadoch veľmi neľahké. Tvorca by sa tak mohol rozhodnúť, že svoj vynález neodhalí. Toto by závažným spôsobom ovplyvnilo vývoj a inovácie.²⁰⁷

Vyššie uvedené argumenty pre a proti zmene právnej úpravy vo Veľkej Británii je nutné vzájomne porovnať. Autor je toho názoru, že trestnoprávne prostriedky ochrany

²⁰⁴ Davies, C. Protection of intellectual property - a myth? A consideration of current criminal protection and Law Commission proposals. *Journal of Criminal Law*. 2004, issue 68(5), p. 401.

²⁰⁵ Bagga, A. Need of Criminalization of Patent Infringement. *GPJ Global Review*. 2016, Volume 8, No. 1.

²⁰⁶ Hilty, R. M., Kur, A., Peukert, A. Statement of the Max Planck Institute for Intellectual Property, Competition and Tax Law on the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Criminal Measures Aimed at Ensuring the Enforcement of Intellectual Property Rights. *IIC - international review of intellectual property and competition law*. 2006, no. 37(8), p. 970.

²⁰⁷ Begashaw, Israel. The Ethiopian Patent Regime and Assessment of its compatibility with TRIPS Agreement. Addis Ababa University Graduate Program School of Law Programme in Business, 2010.

práv k patentom by nemali v anglickom právnom poriadku chýbať. V súčasnom globálnom svete je nevyhnutné zblížovať úpravu patentovej ochrany štátov, aby mohli spoločne a efektívne bojovať proti zásahom do chránených práv a poskytovať nositeľom práv rovnakú úroveň ochrany.

Záver

Pre správny rozvoj duševného vlastníctva je dôležité, aby štát zabezpečil jeho dostatočnú právnu ochranu. Táto však nemôže byť ani neprimerane vysoká, aby nespôsobila negatívne dopady na hospodársku súťaž, a nemala by byť ani príliš benevolentná, aby nedochádzalo k stagnácii technologického a spoločenského rozvoja.

Podľa názoru autora poskytuje český právny systém, upravujúc civilnoprávne, správnoprávne a trestnoprávne prostriedky ochrany, dostatočný rozsah ochrany práv k duševnému vlastníctvu. To však neplatí v prípade ochrany priemyselných práv pred neoprávnenými zásahmi právnických osôb na úrovni správneho práva, a to z dôvodu chýbajúcej úpravy správnych deliktov. Autor je ďalej toho názoru, že i napriek všeobecne dostačujúcej právnej úprave často nedochádza k účinnej ochrane práv, pretože štát zlyháva v odhaľovaní a stíhaní týchto protiprávnych činov (napr. trestných činov páchaných na internete), čo potvrdzujú i analyzované štatistiky vykazujúce len malé množstvo odsúdených osôb za trestné činy proti autorskému právu a priemyselným právam.

Civilná žaloba je najpoužívanejším prostriedkom ochrany práv k duševnému vlastníctvu. Dôvodom tejto skutočnosti je, že primárnym cieľom nositeľa práv je zamedzenie ďalšiemu zásahu do jeho práv a náhrada spôsobenej ujmy. Civilné právo je zamerané na ochranu súkromného záujmu držiteľa práv a jeho hlavným cieľom tak nie je potrestanie porušovateľa práv, čo ostáva úlohou správneho a trestného práva. V súlade so zásadou *vigilantibus iuri* je iniciatíva v civilnom konaní na oprávnenej osobe. Žalobca musí svoje právo k duševnému vlastníctvu pred súdom preukázať. Ťažkosti nastávajú najmä v prípade autorských diel, ktoré nemajú širokú publicitu. Na druhej strane uniesť dôkazné bremeno o existencii priemyselných práv je z dôvodu ich registračného charakteru všeobecne neproblematické.

Autorský zákon a zákon o vymáhaní práv z priemyselného vlastníctva upravujú rôzne druhy nárokov, ktoré môže oprávnená osoba uplatňovať na súde s cieľom chrániť autorské a súvisiace práva a práva priemyselné. Oprávnená osoba sa môže domáhať ochrany voči protiprávnym konaniam fyzickej i právnickej osoby. Najvýznamnejšími nárokmi sú nárok negatívny, reštitučný, informačný a nárok na náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia. Neprehliadnuteľný význam má nárok na

uverejnenie rozsudku, ktorý má okrem iného i represívnu funkciu. Uverejnením rozsudku dochádza najmä k ochrane spoločnosti a súťažiteľov na trhu tým, že sa im sprostredkovávajú dôležité informácie o neoprávnenom konaní určitej osoby. Civilné právo tak v tomto rozsahu presahuje ochranu individuálneho záujmu nositeľa práv.

Oprávnená osoba sa môže domáhať ochrany aj prostredníctvom ustanovení o nekalej súťaži, pričom najčastejšie uplatňovanými skutkovými podstatami sú klamlivé označenie tovarov a služieb, vyvolanie nebezpečenstva zámény a parazitovanie na povesti.

Z analýzy správnoprávnych prostriedkov ochrany práv k duševnému vlastníctvu vyplýva, že správne právo poskytuje väčšiu ochranu autorskému právu a právam s ním súvisiacim než priemyselným právam, a to najmä v prípade neoprávnených zásahov právnických osôb. Najpoužívanejšími prostriedkami ochrany sú: určovacie konanie pred Úradom priemyselného vlastníctva, správne delikty zakotvené v Autorskom zákone, zákone o priestupkoch a zákone o ochrane spotrebiteľa a ďalej opatrenia colných orgánov v súlade so zákonom o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva.

Rozsah zodpovednosti za správne delikty je širší než v prípade trestných činov, a to hlavne s ohľadom na subjektívnu stránku správnych deliktov. Na rozdiel od trestných činov postačuje k naplneniu skutkovej podstaty pri priestupkoch nedbanlivosť, pri niektorých správnych deliktov sa dokonca zavinenie nevyžaduje.

Správnymi deliktami by mali byť postihované protiprávne konania, ktoré nedosahujú takú spoločenskú škodlivosť, aby sa uplatnila zodpovednosť podľa Trestného zákonníka. Vyznieva to tak, že správne delikty sú dôležitými prostriedkami ochrany pred menej závažnými zásahmi do chránených práv. Správne delikty upravuje hlavne Autorský zákon a zákon o priestupkoch. Zatiaľ čo Autorský zákon postihuje protiprávny zásah fyzických i právnických osôb, a to i jednorazový, priestupok na úseku porušovania priemyselných práv a porušovania práv k obchodnej firme podľa ustanovenia § 33 zákona o priestupkoch postihuje len protiprávne konanie fyzických osôb a nevzťahuje sa na jednorazový zásah. Osobitné právne predpisy upravujúce jednotlivé priemyselné práva na škodu veci neupravujú osobitné skutkové podstaty správnych deliktov. Zákon o ochrane spotrebiteľa a zákon o pôsobnosti orgánov Colnej

správy České republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva síce obsahujú skutkové podstaty správnych deliktov, avšak ich znaky obmedzujú ich uplatnenie. V súčasnosti tak existuje medzera v právnej úprave, keď protiprávny zásah právnických osôb do chránených priemyselných práv nie je možné postihovať v správnom konaní. V civilnom konaní však nedochádza k potrestaniu porušovateľa a naopak trestné konanie môže byť príliš prísny, neprimeraným prostriedkom ochrany práv. Zostáva len dúfať, že uvedené naprávi nový zákon, ktorým sa menia niektoré zákony v súvislosti s prijatím zákona o zodpovednosti za priestupky a konaní o nich a zákona o niektorých priestupkoch. Súčasťou návrhu je začlenenie priestupkov do zákonov upravujúcich jednotlivé priemyselné práva. Priestupky by však mali postihovať i protiprávne konania právnických osôb. De lege ferenda by tiež bolo vhodné postihovať i jednorazový zásah do priemyselných práv, pretože tento môže byť závažnejší než viacero menších zásahov.

Ďalším problémom sú sankcie, ktoré sú stanovené nejednotne. Maximálna pokuta za priestupok podľa ustanovenia § 33 zákona o priestupkoch je len 15 000 Kč. Za priestupok neoprávnené použitie autorského diela, umeleckého výkonu, zvukového alebo zvukovo-obrazového záznamu, rozhlasového alebo televízneho vysielania alebo databázy podľa Autorského zákona je možné uložiť pokutu až do výšky 150 000 Kč. V prípade správnych deliktov podľa zákona o ochrane spotrebiteľa je možné uložiť pokutu až päť miliónov Kč. Zákon o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky dokonca umožňuje uloženie pokuty vo výške desať miliónov Kč. Navyše niektoré zákony stanovujú odlišujú maximálnu výšku pokuty pre fyzické osoby a pre právnické osoby a podnikajúce fyzické osoby. Iné zákony ako napríklad Autorský zákon toto nerozlišujú. De lege ferenda by bolo vhodné výšky pokút upraviť a zaviesť tak jednotnosť do právnej úpravy. Ďalej by mala existovať možnosť uložiť fyzickým osobám - podnikateľom a právnickým osobám vyššiu peňažnú sankciu než nepodnikajúcim fyzickým osobám, a to s ohľadom na skutočnosť, že tieto subjekty môžu všeobecne spôsobiť závažnejšie dôsledky.

Trestné právo je najprísnejším nástrojom ochrany práv k duševnému vlastníctvu v rukách štátu, a preto i nástrojom významným a nenahraditeľným. Trestné konanie má oveľa väčší dopad na samotnú osobu porušovateľa práv a väčší odstrašujúcejší účinok

na verejnosť než konanie civilné či správne. Navyše, v prípade zásahu právnických osôb do priemyselných práv by bez existencie relevantného trestného činu nebolo možné právnické osoby účinne potrestať.

Trestné právo by malo nastúpiť až tam, kde sa ostatné právne alebo mimoprávne prostriedky ukážu ako neúčinné. Trestný zákonník upravuje štyri hlavné trestné činy týkajúce sa práv k duševnému vlastníctvu, ktorými sa postihujú závažné, spoločensky škodlivé protiprávne konania, ktorými dôjde k zásahu do právom chránených autorských práv, práv s nimi súvisiacich, práv k databáze a priemyselných práv. S ohľadom na objekt trestných činov, ktorým je primárne ochrana majetku nositeľa práv, by bolo vhodnejšie zaradiť tieto trestné činy medzi majetkové trestné činy (s výnimkou trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia, pri ktorom prevláda ochrana správneho fungovania hospodárstva).

Z analýzy trestného činu porušenie autorského práva, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze (ustanovenie § 270 Trestného zákonníka) a trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia (ustanovenie § 271 Trestného zákonníka) vyplýva, že ochrana autorských práv, práv súvisiacich s právom autorským a práv k databáze je zabezpečená trestným právom dostatočujúco. Trestný zákonník postihuje zásah do chránených práv, pričom na naplnenie skutkovej podstaty postačuje i jednorazové protiprávne konanie. Za tento trestný čin je možné postihovať fyzické i právnické osoby.

Vzhľadom na to, že autorské právo a práva s ním súvisiace vznikajú ich vytvorením, teda bez akejkoľvek registrácie, je v praxi niekedy veľmi ťažké preukázať subjektívnej stránky páchatel'a. To platí i v prípade trestného činu falšovanie a napodobenie diela výtvarného umenia, kde je ťažké uniesť dôkazné bremeno o falšovateľskom úmysle páchatel'a.

Tresty, ktoré je možné uložiť sa javia ako primerané, a to i s ohľadom na vyššiu hornú hranicu trestnej sadzby v prípade špeciálneho trestného činu podľa ustanovenia § 271 Trestného zákonníka.

Priemyselné práva chráni Trestný zákonník vymedzením trestného činu porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam (ustanovenie § 268) a trestným činom porušenie chránených priemyselných práv (ustanovenie § 269). Na

základe analýzy trestných činov je autor toho názoru, že priemyselným právam je, podobne ako v prípade správneho práva, poskytovaná o niečo nižšia úroveň ochrany než v prípade autorského práva a práv s ním súvisiacich, a to hlavne v prípade ochranných znáмок a iných označení.

Z trestných činov, ktorým sa venuje táto práca, bolo najviac osôb odsúdených za spáchanie trestného činu porušenie práv k ochrannej známke a iným označeniam, čo vyplýva i z dôležitosti ochranných znáмок v hospodárskom styku. Z toho dôvodu sa javí ako vhodné, rozšíriť rozsah ochrany, a to preformulovaním skutkovej podstaty podľa vzoru základných skutkových podstát trestných činov podľa ustanovení § 269 či § 270 Trestného zákonníka. Týmto by došlo k odstráneniu osobitného účelu uvedenia výrobkov do obehu, ktorý je znakom skutkovej podstaty. Trestný čin by potom zahŕňal i ďalšie protiprávne konania, a to v súlade so zákonom o ochranných známkach, na ktoré sa dnes, bohužiaľ nevzťahuje, a to napr. na neoprávnené užívanie označenia v obchodných listinách a v reklame.

S ohľadom na širokú interpretáciu účelu uvedenia výrobkov do obehu, ako akéhokoľvek konania, ktorým sa dostávajú výrobky z dispozície jednej osoby do dispozície druhej osoby, je vhodné pri tomto trestnom čine začleniť spôsobenie škody ako i okolnosť, že spáchanie trestného činu vykazuje znaky obchodnej činnosti alebo iného podnikania medzi okolnosti podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby.

Trestný čin podľa ustanovenia § 269 Trestného zákonníka postihuje neoprávnený zásah len do vymenovaných priemyselných práv. Úprava sa javí ako dostačujúca. Skutková podstata trestného činu správne postihuje i jednorazové protiprávne konanie. Tresty, ktoré je možné uložiť za spáchanie tohto trestného činu, sú podľa názoru autora primerané. Za tento trestný čin bolo podľa štatistík odsúdených veľmi málo osôb. Príčinou môže byť problém s preukazovaním subjektívnej stránky trestného činu, a teda uprednostnenie postihu v priestupkovom konaní. Pri posudzovaní subjektívnej stránky páchatel'a sa musí preukázať, že páchatel' úmyselne neoprávnené zasiahol do práv. Páchatel'ov úmysel sa však musí vzťahovať i na skutočnosť, že priemyselné právo, do ktorého bolo zasiahnuté je chránené. Štatistiky však neodrážajú skutočný stav rozšírenosti tohto druhu trestnej činnosti, pretože v mnohých prípadoch

zlyháva dohľad štátu a účinná ochrana práv a len proti malému množstvu porušovateľov je tak začaté trestné stíhanie.

Od novely zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb, od 1. 12. 2016, je možné pričítať spáchanie tohto trestného činu právnickej osobe. Z toho vyplýva, že do obdobia, keď do účinnosti vstúpila novela zákona, nebolo možné účinne postihovať protiprávny zásah právnických osôb do priemyselných práv, a to z dôvodu chýbajúcej právnej úpravy v trestnom a súčasne i v správnom práve.

Podľa právneho systému Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska sa oprávnené osoba môže domáhať ochrany práv k duševnému vlastníctvu v civilnom, správnom alebo trestnom konaní. Najčastejšie využívaným prostriedkom je, rovnako ako v Českej republike civilná žaloba. Správne právo neupravuje správne delikty, ktoré by postihovali neoprávnené zásahy do práv. Medzi správnoprávne prostriedky patrí zadržanie tovaru colným orgánom a prostriedky súvisiace s ochranou spotrebiteľa. Ochrana duševného vlastníctva prostriedkami správneho práva je tak vo Veľkej Británii užšia.

Na rozdiel od Českej republiky nemajú prostriedky trestného práva vo Veľkej Británii významnú úlohu v oblasti ochrany práv duševného vlastníctva. Porušenie autorských práv, práv k výkonu umelca, práv k registrovanej ochrannej známke a práv k dizajnu môže založiť trestnoprávnu zodpovednosť. Anglické právo však nespája vznik trestnoprávnej zodpovednosti so zásahom do práv k patentu. Na základe analýzy obsiahnutej v tejto práci je autor toho názoru, že Česká republika poskytuje právam k duševnému vlastníctvu prostredníctvom trestného práva širší rozsah ochrany a môže tak byť vzorom pre anglický právny systém v prípade nižšie navrhovaných zmien v právnej úprave.

Z analýzy trestných činov proti autorskému právu a právam k výkonu umelca vyplýva, že Česká republika chráni tieto práva prostredníctvom prostriedkov trestného práva v širšom rozsahu. I napriek tomu, že podľa anglického práva je subjektívna stránka na oveľa nižšom stupni a jej preukázanie je tak v súdnom konaní jednoduchšie, objektívna stránka trestných činov podľa anglického práva je užšie vymedzená v porovnaní s českou právnou úpravou. Znakom trestného činu podľa ustanovenia § 107 ods. 1 Copyright, Designs and Patents Act 1988 je totiž podmienka obchodnej činnosti,

čo vyžaduje určitý stupeň pravidelnosti protiprávneho konania. Copyright, Designs and Patents Act 1988 stanovuje rozdielne tresty pre rôzne druhy zásahov. Za obdobné protiprávne konanie stanovuje zákon prísnejší trest než český Trestný zákonník.

Kvôli rozšíreniu ochrany autorského práva a práv k výkonu umelca by sa anglická právna úprava mohla inšpirovať českou úpravou. Vhodné by bolo odstrániť podmienku obchodnej činnosti pri súčasnej úprave subjektívnej stránky trestných činov, aby nedošlo k príliš širokej kriminalizácii.

Anglická právna úprava nestanovuje trestnoprávnu zodpovednosť za zásah do zemepisného označenia či označenia pôvodu. V prípade ochranných známk je úprava ovplyvnená právom Európskej únie. Trestné činy podľa zákona Trade Marks Act 1994 poskytujú širšiu ochranu právam k registrovaným ochranným známkam než trestné činy podľa českého Trestného zákonníka avšak len s ohľadom na výrobky neoprávnené označené ochrannou známkou. Subjektívna stránka trestného činu podľa anglického práva je na veľmi nízkom stupni a nespôsobuje tak problémy pri dokazovaní. Prah pre vznik trestnej zodpovednosti je tak nízky. Na rozdiel od českej úpravy trestný čin podľa ustanovenia § 92 ods. 2 Trade Marks Act 1994 stíha i neoprávnené užívanie označenia v obchodných dokumentoch a v reklame. Zákon ďalej stíha i výrobu a prechovávanie produktu, ktorý je určený alebo prispôbený na výrobu rozmnoženín označenia. Rozsah protiprávnych konaní, ktoré môžu byť postihované trestným právom je tak vo Veľkej Británii širší. I v prípade ochranných známk je možné uložiť podľa anglickej úpravy prísnejšie tresty.

Z analýzy vyplýva, že právne úpravy sa v prípade ochrany práv k ochranným známkam môžu navzájom inšpirovať. Trestné činy podľa anglického práva by sa mali vzťahovať i na prípady neoprávneného označenia služieb a nielen výrobkov. Vhodná by bola i zmena subjektívnej stránky trestných činov, a to na úmysel. Česká právna úprava by sa mohla inšpirovať objektívnou stránkou anglických trestných činov.

Trestnoprávna ochrana práv k registrovaným dizajnom bola vo Veľkej Británii zavedená iba v roku 2014. Z analýzy trestných činov vyplýva, že český Trestný zákonník poskytuje širšiu ochranu právam k registrovaným dizajnom, pretože anglické trestné činy postihujú protiprávny zásah do práv len ak k nemu dôjde v rámci obchodnej činnosti. Trestný zákonník však stanovuje podmienku obchodnej činnosti len ako

okolnosť podmieňujúcu použitie vyššej trestnej sadzby. Bolo by tak vhodné túto podmienku z anglických trestných činov odstrániť alebo vytvoriť novú skutkovú podstatu, ktorá by túto podmienku neobsahovala a rozšíriť tak ochranu práv k dizajnom.

Najväčší nedostatok anglickej právnej úpravy je rozpoznateľný v prípade ochrany práv k patentom. V súčasnosti neexistuje trestný čin proti právam k patentom. V anglickej právnej literatúre je možné nájsť mnoho názor pre i proti zavedeniu trestnoprávnej úpravy. S ohľadom na nepopierateľný význam vynálezcovskej činnosti však nie je možné súhlasiť s tým, že takýto právny stav je vyhovujúci a mal by byť nasledovaný Českou republikou.

Zoznam citovanej a použitej literatúry a ďalších zdrojov

Použitá legislatíva

Copyright, Designs and Patents Act 1988

Goods Infringing Intellectual Property Rights (Customs) Regulations 2004 (SI 2004/1473)

Patents Act 1977

Registered Designs Act 1949

Trade Descriptions Act 1968

Trade Marks Act 1994

Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základných práv a slobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 117/1852 ř. z., trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 121/200 Sb., autorský zákon

Zákon č. 14/1993, Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů

Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení

Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Právo Európskej únie

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/0127/COD z 25. apríla 2007 o trestnoprávných opatreniach na zabezpečenie dodržiavania práv duševného vlastníctva

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/95/ES z 22. októbra 2008, ktorou sa zblížujú právne predpisy členských štátov o ochranných známkach

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o harmonizácii niektorých aspektov práva autorského a práv s ním súvisiacich

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 96/9/ES z 11. marca 1996 o právnej ochrane databáz

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/71/ES z 13. októbra 1998 o právnej ochrane dizajnov

Medzinárodné zmluvy

Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel z 9. septembra 1886

Dohoda o obchodných aspektoch práv k duševnému vlastníctvu z 15. apríla 1994

Dohovor o počítačovej kriminalite z 23. novembra 2001

Madridská dohoda o medzinárodnom zápise ochranných známk zo 14. apríla 1981

Medzinárodný dohovor o ochrane výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a organizácii rozhlasu a televízie z 26. októbra 1961

Parížska dohoda na ochranu priemyselného vlastníctva z 20. marca 1883

Všeobecný dohovor o autorskom práve zo 6. septembra 1952

Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva o autorskom práve z 20. decembra 1996

Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva o umeleckých výkonoch a zvukových záznamoch z 20. decembra 1996

Knižné zdroje

Bohadlo, D., Potěšil, L., Potměšil, J. Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-413-1.

Draščík, A. a kol. Přehled judikatury: trestné činy hospodářské. Praha: ASPI Publishing, 2005, ISBN 80-7357-141-2.

Draščík, A. a kol. Trestní zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, ISBN 978-80-7478-790-4.

Dvořák, J., Švestka J., Zuklínová M., et al. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, ISBN 978-80-7478-326-5.

Fenyk, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Díl 1- Trestní zákonník. Praha: Linde, 2010, ISBN 978-80-7201-802-4.

Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-254-3.

Horáček, R. Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví: komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, ISBN 978-80-7400-569-5.

Horáček, R., Čada, K., Hajn, P. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. dopl. a přeprac. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-417-9.

Horáček, R., Macek, J. Sbíрка správních a soudních rozhodnutí ve věcech průmyslového vlastnictví. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, ISBN 978-80-7179-537-7.

Chaloupková, H. Autorský zákon: komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-432-2.

Jakl, L. Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2014, ISBN 978-80-86855-65-3.

Jakl, L. Právní ochrana duševního vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, ISBN 978-80-86855-78-3.

Jakl, L., Jansa, V. Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. 2. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2010, ISBN 978-80-86855-65-3.

Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, ISBN 978-80-7502-044-4.

Jelínek, J. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif. 5. aktualiz. vydání. Praha: Leges, 2014, ISBN 978-80-7502-049-9.

Jelínek, J., a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-87576-64-9.

Jemelka, L. Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-501-5.

Kelblová, H. Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN 978-80-7552-166-8.

Knap, K. a kol. Autorský zákon a předpisy související: komentář. 6. upr. vyd. Praha: Linde, 1998, ISBN 80-7201-126-X.

Koukal, P. Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, in ASPI (ASPI ID): MN7085CZ.

Leška, R., Ostrouchov, P. Práva duševního vlastnictví. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, ISBN 978-80-7372-829-8.

Mates, P. a kol. Základy správního práva trestního. 4. vydání. Praha: C. H. Beck. 2008, ISBN 978-80-7179-806-4.

Novotný, P., Koukal, P., Zahořová, E. Nový občanský zákoník: náhrada škody. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2014, ISBN 978-80-247-5165-8.

Pospíšil, I., Langášek, T., Šimíček, V., Wagnerová, E. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, ISBN 978-80-7357-750-6.

Sládeček, V. Obecné správní právo. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, ISBN 978-80-7478-002-8.

Šalomoun M. Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-097-3.

Šámal, P. Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice. Praha: C. H. Beck, 2001, ISBN 80-7179-493-7.

Šámal, P. Trestní zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2 sv., ISBN 978-80-7400-428-5.

Šámal, P., Novotný, O., Gřivna, T., Herczeg, J., Vanduchová, M., Vokoun, R. Trestní právo hmotné. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN: 978-80-7552-358-7.

Šebelová, M. Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, 2006, ISBN 80-251-1090-7.

Šulc, P., Bartoš, A. Autorské právo v otázkách a odpovědích. Praha: Pierot, 2012, ISBN 978-80-7353-223-9.

Telec, I. Pojmové znaky duševního vlastnictví. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-425-4.

Telec, I. Přehled práva duševního vlastnictví. 1. Lidskoprávní základy, licenční smlouva. 2. vydání. Brno: Doplněk, 2007, ISBN 978-80-7239-206-3.

Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, ISBN 978-80-7179-608-4.

Telec, I., Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví. 2. Česká právní ochrana. Brno: Doplněk, 2006, ISBN 80-7239-198-4.

Učebné texty

Hraba, Z., Abraham, V. Prosazování práv z duševního vlastnictví. Učební texty. 2007, 2. díl, sešit č. 2. Dostupné z <http://www.dusevniuvlastnictvi.cz/images/dokumenty/textyIVfinal.pdf>.

Kuchta, J., Fenyk, J., Frušťák, M., Kalvodová, V. Hospodářská trestná činnost. Multimediální učební text. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010.

Odborné články

Bohuslav, L., Pelc, V. Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 4. Praha: Universita Karlova, 2012, str. 23.

Čermák, K. jr. Peněžité nároky ve sporech z duševního vlastnictví. Právní rádce. 2007, roč. 15, č. 9, str. 4.

Čermák, K. Prosazování práv k duševnímu vlastnictví. Právní rádce. 2005, roč. 13, č. 2, str. 18.

Knap, K. K otázkám výkladu pojmových znaků trestného činu porušování autorského práva podle § 152 trestného zákona a souběhu tohoto trestného činu s jinými trestnými činy. Socialistická zákonost. 1985, č. 4, str. 233.

Krčmářová M. Změna národní právní úpravy pro vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány. Průmyslové vlastnictví. 2015, č. 1, str. 14.

Kupka, P. Autorské právo z pohledu práva trestního, Trestněprávní revue. 2003, roč. 2, č. 3, str. 77.

Látal, J. Několik poznámek k trestněprávní ochraně autorského práva a práv příbuzných autorskému právu. Právní praxe. 1993, č. 3, s. 171; č. 4, s. 219.

Leščinský, J. K trestněprávnímu postihu počítačové sabotáže. Trestněprávní revue. 2002, č. 4, s. 103.

Leščinský, J. K trestnímu postihu „hackingu“ (počítačového průnikáření) v České republice a v zahraničí. Trestněprávní revue. 2001, č. 1, s. 5.

Novotný, O. Znovu k návrhu nového trestního kodexu. Trestní právo. 2005, č. 3, str. 2.

Pípek, J. Formální pojetí trestného činu a princip oportunity. Trestněprávní revue. 2004, č. 11, s. 311.

Šámal, P. K diskuzi o autorském právu a počítačových programech. Právní praxe. 1993, č. 10, s. 611.

Šámal, P. K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku, Trestněprávní revue. 2009, č. 5, str. 129.

Tůma, P. K pojmovým znakům a trvání zvláštního práva pořizovatele databáze ve světle judikatury Evropského soudního dvora. Právní rozhledy. 2006, č. 1, s. 16.

Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví a jeho právní ochrany v České republice. Právní rádce. 2005. Dostupné z: <http://pravnicadce.ihned.cz/c1-14010730-prehled-prava-dusevniho-vlastnictvi-a-jeho-pravni-ochrany-v-ceske-republice>.

Zahraničná literatúra

Bagga, A. Need of Criminalization of Patent Infringement. GPJ Global Review. 2016, Volume 8, No. 1, p. 123.

Bainbridge, David. Intellectual Property. 9th edition. Edinburg: Pearson Education Limited, 2012, ISBN: 9781408283233.

Begashaw, Israel. The Ethiopian Patent Regime and Assessment of its compatibility with TRIPS Agreement. Addis Ababa University Graduate Program School of Law Programme in Business. 2010.

Colston, C., Galloway, J. Modern Intellectual Property Law. 3rd edition. Oxon: Routledge, 2010, ISBN: 415556716.

Cornish, W., Llewelyn, D., Aplin, T. Intellectual Property: Patents, Copyright, Trademarks and Allied Rights. 8th edition. London: Sweet & Maxwell, 2013, ISBN: 9780414025592.

Davies, C. Protection of intellectual property - a myth? A consideration of current criminal protection and Law Commission proposals. Journal of Criminal Law. 2004, issue 68(5), p. 398.

Davis, J. Intellectual Property Law. Core Text Series. 4th edition. Oxford: OUP, 2012, ISBN: 9780199581429.

Herring, J. Criminal Law. 9th edition. London: Palgrave, 2015, ISBN: 9781137475718.

Hilty, R. M., Kur, A., Peukert, A. Statement of the Max Planck Institute for Intellectual Property, Competition and Tax Law on the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Criminal Measures Aimed at Ensuring the Enforcement of Intellectual Property Rights. IIC - international review of intellectual property and competition law. 2006, no. 37(8), p. 970.

Jacob, R., Alexander, D., Fisher, M. Guidebook to Intellectual Property. 6th edition. Oxford: Hart Publishing Ltd, 2013, ISBN: 9781849463256.

Laddie, J. Copyright: Over-strength, Over-regulated, Over-rated? European Intellectual Property Review. 1996, Volume 18, Issue 5, p. 153.

Norman, H. Intellectual Property Law. 2th edition. Oxford: OUP, 2014, ISBN: 9780199688104.

Press, T. Concentrate Intellectual Property. 2nd edition. Oxford: OUP, 2015, ISBN 978-0-19-872970-9.

Rahmatian, A. Trademark Infringement as a Criminal Offence. Modern Law Review. 2004, Volume 67, Issue 4.

Torremans, P. Intellectual Property Law. 7th edition. Oxford: OUP, 2013, ISBN: 9780199643318.

Torremans, P. Research Handbook on Cross-border Enforcement of Intellectual Property. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2014, p. 270, ISBN: 978 1 78195 579 6.

Twining, W., Miers, D. How to Do Things with Rules. 5th edition. Cambridge: CUP, 2010, ISBN: 9780511844959.

Vinall, J. The Criminal Law's Treatment of twenty-first century copyright pirates: A treacherous new frontier for property offences. Oxford University Undergraduate Law Journal. 2013, Volume 2, p. 57.

Waelde, Ch., Laurie, G., Brown, A., Kheria, S., Cornwell, J. Contemporary Intellectual Property. Law and Policy. 3rd edition. Oxford: OUP, 2014, ISBN: 9780199671823.

Whincup, M. Contract Law and Practice. The English System and Continental Comparison. 3rd edition. Deventer, Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1990, ISBN: 9065444483.

Wilson, S., Storey, T., Ritherford, H., Wortley, N. English Legal System. 2nd edition. Oxford: OUP, 2016, ISBN: 0198747942, 9780198747949.

Súdne rozhodnutia

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 10. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 173/13.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 13. 1. 2015, sp. zn. II. ÚS 2186/14.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 14. 5. 2015, sp. zn. III. ÚS 2429/14.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 15. 4. 2014, sp. zn. II. ÚS 3076/13.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 6. 5. 2015, sp. zn. IV. ÚS 2445/14.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 6. 5. 2015, sp. zn. IV. ÚS 2496/14.

Rozhodnutie Celanese International Corporation and another v BP Chemicals Ltd and another [1998] Lexis Citation 3587.

Rozhodnutie Costa v Enel [1964] ECR 1125.

Rozhodnutie Davies v Sumner [1984] 1 WLR 1301.

Rozhodnutie Havering London Borough v Stevenson [1970] 3 All ER 609.

Rozhodnutie LA Gear v Hi Tec [1992] FSR 121.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky zo dňa 21. 10. 1981, sp. zn. 11 Tz 51/81.

Rozhodnutie R v Johnstone [2003] FSR 42.

Rozhodnutie R v Keane [2001] FSR 7.

Rozhodnutie R v Manders [2012] EWCA Civ 908.

Rozhodnutie R v Nimley [2010] EWCA Crim 2752.

Rozhodnutie R v Paul Godfrey Kemp [1995] 16 Cr App R (S) 941.

Rozhodnutie R v Zaman [2002] EWCA Crim 1862.

Rozhodnutie Samsung Electronics (UK) Ltd v Apple Inc [2012] EWCA Civ 729.

Rozhodnutie Thames & Hudson Ltd. v Designs & Artists Copyright Society Ltd [1995] FSR 153.

Rozhodnutie Úradu priemyselného vlastníctva Českej republiky sp. zn. O-141353.

Rozhodnutie Úradu priemyselného vlastníctva Českej republiky sp. zn. O-171663.

Rozhodnutie Úradu priemyselného vlastníctva Českej republiky sp. zn. O-186725.

Rozsudok Európskeho súdneho dvora zo dňa 9. 11. 2006, C-281/05.

Rozsudok Najvyššieho správneho súdu zo dňa 27. 10. 2004, sp. zn. 6 A 126/2002.

Rozsudok Najvyššieho správneho súdu zo dňa 31. 5. 2007, sp. zn. 8 As 12/2007.

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 9. 11. 2004, sp. zn. C-46/02.

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 9. 11. 2006, sp. zn. C-281/05.

Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 2. 12. 2009, sp. zn. 3 Cmo 21/2009.

Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 13. 9. 2005, sp. zn. 3 Cmo 41/2005.

Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 23. 6. 2010, sp. zn. 3 Cmo 417/2009.

Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 26. 2. 1993, sp. zn. 5 Tz 130/92.

Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 11. 5. 2011, sp. zn. 5 Tz 11/2011.

Uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové zo dňa 20. 9. 2005, sp. zn. 10 To 314/2005.

Uznesenie Krajského súdu v Plzni zo dňa 28. 4. 1994, sp. zn. 7 To 286/94.

Uznesenie Krajského súdu v Brne zo dňa 22. 6. 2010, sp. zn. 46 T 8/2009.

Uznesenie Mestského súdu v Brne zo dňa 24. 9. 2015, sp. zn. 4 T 60/2015.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 8. 10. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 15. 12. 2004, sp. zn. 8 Tdo 1292/2004.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 17. 8. 2011, sp. zn. 5 Tdo 751/2011.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 17. 8. 2011, sp. zn. 5 Tdo 817/2011.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 19. 10. 2010, sp. zn. 5 Tdo 1146/2010.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 19. 12. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1240/2012.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 19. 3. 2003, sp. zn. 5 Tdo 200/2003.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 20. 7. 2005, sp. zn. 5 Tdo 897/2005.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 22. 4. 2015, sp. zn. 5 Tdo 298/2015.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 23. 10. 2001, sp. zn. 4 Tz 186/2001.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 24. 10. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1191/2007.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 27. 2. 2013, sp. zn. 8 Tdo 137/2013.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 28. 6. 2011, sp. zn. 5 Tdo 752/2011.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 29. 1. 2003, sp. zn. 6 Tdo 986/2002.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 30. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 876/2008.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 30. 9. 2003, sp. zn. 6 Tdo 380/2003.

Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 8. 9. 2010, sp. zn. 5 Tdo 834/2010.

Uznesenie Najvyššieho súdu za dňa 12. 5. 2004, sp. zn. 8 Tdo 239/2004.

Uznesenie Najvyššieho súdu za dňa 29. 8. 2013, sp. zn. 5 Tdo 811/2013.

Uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 17. 9. 2000, sp. zn. 5 Tz 227/2000.

Uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 23. 3. 2016, sp. zn. 5 Tdo 115/2016.

Uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 26. 11. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1361/2008.

Elektronické pramene

Atkinson, J. Copyright. Dostupné z: <https://moodle.mmu.ac.uk/course/view.php?id=75155> dňa 23. 3. 2017.

E-learningový program Úradu priemyselného vlastníctva. Dostupné z <http://upv.cz/cs/vzdelavani/rubrika-pro-mlade/elearning.html> dňa 20. 11. 2015.

Jackson, R. Criminalising Patent Infringement in the EU. Dostupné z http://www.dehns.com/site/information/industry_news_and_articles/criminalising_patent_infringement_in_the_eu.html dňa 28. 3. 2017.

McMahon, M. Why, How and When to bring a Private Prosecution for Design Right Infringement. Dostupné z <http://www.emmlegal.com/news/bring-private-prosecution-design-right-infringement/> dňa 28. 3. 2017.

Novotný, V. Správně-právní odpovědnost na úseku ochrany práv k průmyslovému vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha. Dostupné z http://www.polac.cz/katedry/kvs/konfer/sborniky/novotny_v.pdf dňa 17. 1. 2016.

Štatistické listy obsahujúce prehľad o právoplatne odsúdených fyzických a právnických osobách. Dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> dňa 30. 3. 2017.

Štatistiky Policajného prezídia Českej republiky. Dostupné z <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

World Intellectual Property Organisation. What is Intellectual Property. Dostupné z <http://www.wipo.int/about-ip/en/> dňa 2. 4. 2017.

Prílohy

Príloha č. 1: Prostriedky ochrany

		Civilnoprávna ochrana		Správnoprávna ochrana	Trestnoprávna ochrana	
Autorské a súvisiace práva	Autorské právo	§ 40 AZ:			§ 270, § 271 TZ	
	Práva súvisiace s právom autorským	Práva výkonného umelca	- určovací nárok	Nekalá súťaž § 2976 a nasl. OZ	§105a, 105b AZ § 24(7) d ZOS § 31, § 33 ZPRCS	§ 270 TZ
		Práva vys. ZZ	- negatívny nárok			
		Práva vys. ZOZ	- informačný nárok			
		Práva rozh., tel. vysiel.	- reštitučný nárok			
Práva k databáze	- satisfakčný nárok	- zvláštni negatívny nárok	- nárok na náhradu škody a bezd. obohatenia	- zverejnenie rozsudku		
Priemyselné práva	Patenty	§ 3 - § 5 ZVPPV:			§ 269 TZ	
	Úžitkové vzory	- informačný nárok	Nekalá súťaž § 2976 a nasl. OZ	§ 33 PZ	Určovacie konanie pred UPV	§ 269 TZ
	Dizajny	- negatívny nárok		§ 24(7)d ZOS	Určovacie konanie pred UPV	§ 269 TZ
	Ochranné známky	- reštitučný nárok		§ 31, § 33 ZPRCS	-	§ 269 TZ
	Zemepisné označenia	- nárok na náhradu škody, vydanie bezd. obohatenia		-	-	§ 268 TZ
	Označenia pôvodu	- nárok satisfakčný		-	-	§ 268 TZ
	- zverejnenie rozsudku	- zákaz užívania označenia (len označenie pôvodu a zemepisné označenie)		-	§ 268 TZ	

	Topografie polovodičových výrobkov			-	§ 269 TZ
--	------------------------------------	--	--	---	----------

Legenda:

AZ- Autorský zákon

OZ- Občiansky zákonník

PZ- zákon o priestupkoch

TZ- Trestný zákonník

ZPRCS - zákon o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva

ZOZ- zvukovo-obrazový záznam

ZOS- zákon o ochrane spotrebiteľa

ZVPPV- zákon o vymáhaní práv z priemyselného vlastníctva

ZZ – zvukový záznam

Príloha č. 2: Postih fyzických (FO) a právnických (PO) osôb právnymi prostriedkami

		Civilnoprávna ochrana		Správnoprávna ochrana		Trestnoprávna ochrana	
		FO	PO	FO	PO	FO	PO
Autorské a súvisiace práva	Autorské práva	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Práva súvisiace s právom autorským	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Priemyselné práva	Patenty	✓	✓	✓	Len čiastočne podľa zákon o pôsobnosti orgánov Colnej správy a zákona o ochrane spotrebiteľa	✓	✓
	Úžitkové vzory	✓	✓	✓		✓	✓
	Dizajny	✓	✓	✓		✓	✓
	Ochranné známky	✓	✓	✓		✓	✓
	Zemepisné označenia	✓	✓	✓		✓	✓
	Označenia pôvodu	✓	✓	✓		✓	✓

Príloha č. 3: Sankcie

Právna úprava		Správnoprávna ochrana			Trestnoprávna ochrana
		AZ/PZ	ZPRCS	ZOS	TZ
Autorské a súvisiace práva	Autorské práva	Do 150 000 Kč	Do 1 mil. Kč (FO) Do 10 mil. Kč (PO)	Do 5 mil. Kč	§ 270(1): TOS do 2 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci; § 270(2): TOS 6m-5 rokov, peňažný trest, prepadnutie veci; § 270(3): TOS 3-8 rokov. § 271(1): TOS do 3 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci.; § 271(2): TOS 1-6 rokov; § 271(3): TOS 3-10 rokov.
	Práva súvisiace s právom autorským	Do 150 000 Kč	Do 1 mil. Kč (FO) do 10 mil. Kč (PO)	Do 5 mil. Kč	§ 270(1): TOS do 2 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci; § 270(2): TOS 6m-5 rokov, peňažný trest, prepadnutie veci; § 270(3): TOS 3-8 rokov.
Priemyselné práva	Patenty	Do 15 000 Kč	Do 1 mil. Kč (FO) do 10 mil. Kč (PO)	Do 5 mil. Kč	§ 269(1): TOS do 2 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci; § 269(2):TOS 6m-5 rokov, peňažný trest, prepadnutie veci; § 269(3): TOS 3-8 rokov.
	Úžitkové vzory	Do 15 000 Kč	Do 1 mil. Kč (FO) do 10 mil. Kč (PO)	Do 5 mil. Kč	§ 269(1): TOS do 2 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci; § 269(2):TOS 6m-5 rokov, peňažný trest, prepadnutie veci;

					§ 269(3): TOS 3-8 rokov.
	Dizajny	Do 15 000 Kč	Do 1 mil. Kč (FO) do 10 mil. Kč (PO)	Do 5 mil. Kč	§ 269(1): TOS do 2 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci; § 269(2): TOS 6m-5 rokov, peňažný trest, prepadnutie veci; § 269(3): TOS 3-8 rokov.
	Ochranné známky	Do 15 000 Kč	Do 1 mil. Kč (FO) do 10 mil. Kč (PO)	Do 5 mil. Kč	§ 268(1): TOS do 2 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci; § 268 (3): TOS 6m-5 rokov, peňažný trest, prepadnutie veci; § 268 (4): TOS 3-8 rokov.
	Zemepisné označenia	Do 15 000 Kč	Do 1 mil. Kč (FO) do 10 mil. Kč (PO)	Do 5 mil. Kč	§ 268(1): TOS do 2 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci; § 268 (3): TOS 6m-5 rokov, peňažný trest, prepadnutie veci; § 268 (4): TOS 3-8 rokov.
	Označenia pôvodu	Do 15 000 Kč	Do 1 mil. Kč (FO) do 10 mil. Kč (PO)	Do 5 mil. Kč	§ 268(1): TOS do 2 rokov, zákaz činnosti, prepadnutie veci; § 268 (3): TOS 6m-5 rokov, peňažný trest, prepadnutie veci; § 268 (4): TOS 3-8 rokov.

Legenda:

AZ- Autorský zákon

PZ- zákon o priestupkoch

TZ- Trestný zákonník

ZPRCS - zákon o pôsobnosti orgánov Colnej správy Českej republiky v súvislosti s vymáhaním práv duševného vlastníctva

TOS- trest odňatia slobody

ZOS- zákon o ochrane spotrebiteľa

Príloha č. 4: Trestné činy podľa anglickej právnej úpravy

	Trestný čin	Sankcie	Postihujeme FO/PO
Autorské právo	§107(1) CDPA § 107(2) CDPA §107(2A) CDPA §107(3) CDPA	§ 107(1)a), b), d)(iv), e): TOS max. 10 rokov a/alebo pokuta § 107(2A): TOS max. 2 roky a/alebo pokuta § 107(1)c), d) (i-iii); §107(2)(3): TOS max 3 mesiace a/alebo pokuta	FO i PO
Práva k výkonu umelca	§ 198 (1) CDPA § 198 (1A) CDPA § 198 (2) CDPA	§ 198 (1) a), b) d) (iii): TOS max. 10 rokov a/alebo pokuta § 198 (1A): TOS max. 2 roky a/alebo pokuta §198(1)c)d (i-ii),(2): TOS max. 6 mesiacov a/alebo pokuta	FO i PO
Patenty	-	-	-
Registrované dizajny	§ 35 ZA (1) RDA § 35 ZA (3) RDA	§ 35 ZA (1): TOS max. 10 rokov a/alebo pokuta	FO i PO

		§ 35 ZA (3): TOS max. 10 rokov a/alebo pokuta	
Registrované ochranné známky	§ 91(1) TA § 91(2) TA § 91(3) TA	§ 91(1): TOS max. 10 rokov a/alebo pokuta § 91(2): TOS max. 10 rokov a/alebo pokuta § 91(3): TOS max. 10 rokov a/alebo pokuta	FO i PO

Legenda:

CDPA- Copyright, Designs and Patents Act 198

RDA- Registered Design Act 1949

TA- Trade Marks Act 1994

TOS- trest odňatia slobody

Zhrnutie

Trestnoprávne aspekty porušenia práv k duševnému vlastníctvu

Duševné vlastníctvo priamo súvisí s rozvojom spoločnosti a hospodárstva. Vyššia úroveň právnej ochrany zabezpečená štátom má vplyv na tvorbu predmetov duševného vlastníctva, pretože tvorcovia sú motivovaní tvoriť v takom právnom prostredí, ktoré im súčasne poskytuje adekvátne prostriedky na ochranu svojich práv.

Táto práca sa tak zaoberá analýzou prostriedkov ochrany práv k duševnému vlastníctvu, a to s cieľom zistiť úroveň ochrany týchto práv v Českej republike. Autor navzájom porovnáva civilné, správnoprávne a trestnoprávne prostriedky ochrany autorského práva, práv s ním súvisiacich a priemyselných práv a upozorňuje na ich výhody a nevýhody, medzery a nezhody v právnej úprave a na vhodných miestach vkladá návrhy de lege ferenda. Práca sa zaoberá nielen fyzickými osobami, ale i osobami právnickými, ktoré sú tiež spôsobilé na zásah do chránených práv.

Práca sa zameriava na trestnoprávne aspekty porušenia práv k duševnému vlastníctvu a táto problematika tak tvorí najväčšiu časť práce. Vzhľadom na to, že je trestné právo najprísnejším prostriedkom v rukách štátu, autor skúma jeho úlohu v oblasti ochrany práv k duševnému vlastníctvu. Práca sa podrobne venuje štyrom trestným činom proti priemyselným právam a proti autorskému právu, ktoré sú obsiahnuté v šiestej hlave, štvrtom diele Trestného zákonníka.

Autor posudzuje význam trestného práva v tejto oblasti i za pomoci analýzy trestnoprávných prostriedkov ochrany práv k duševnému vlastníctvu podľa práva Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska. Práca tiež obsahuje návrhy, ako by sa tieto právne úpravy, ktoré sú súčasťou rozdielnych právnych systémov, mohli navzájom inšpirovať.

Na základe podrobnej komparácie autor dospieva k záveru, že český právny systém upravuje jednotlivé prostriedky ochrany práv k duševnému vlastníctvu dostačujúco. V prípade trestnoprávných prostriedkov je rozsah úpravy ochrany dokonca širší než v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska. I napriek adekvátnej právnej úprave však účinná ochrana práv v skutočnosti nie je zabezpečená dostatočne, a to z dôvodu zlyhávania štátu v odhaľovaní a stíhaní tejto protiprávnej činnosti.

Autor pri spracovaní využíval najmä odbornú literatúru, doterajšiu českú a zahraničnú judikatúru a dostupné štatistiky, aby poukázal na to, ako fungujú jednotlivé prostriedky ochrany v praxi. Vzhľadom na pomerne obsiahlu problematiku autor vypracoval prehľadné tabuľky, do ktorých usporiadal jednotlivé prostriedky ochrany. Tieto tvoria prílohy práce.

Criminal aspects of infringement of Intellectual Property Rights

Intellectual property directly relates to the development of society and economy. Higher level of legal protection provided by the State affects the creation of intellectual property objects, since creators are motivated to create in legal environment which provides them with adequate means of rights protection.

This thesis lays down an analysis of the means of the Intellectual Property Rights protection in order to determine their level of the protection in the Czech Republic. The author compares civil, administrative and criminal means of protection of copyright and related rights, and industrial rights, and draws attention to their advantages and disadvantages, to gaps and inconsistencies in law, and in appropriate places inserts suggestions *de lege ferenda*. The thesis addresses not only individuals but also with legal entities, which are also able to infringe protected rights.

The thesis concentrates on criminal aspects of Intellectual Property Rights infringement and this issue is therefore the major part of the thesis. Since the criminal law is the most stringent means in the hands of the state, the author explores its role in protecting Intellectual Property Rights. The thesis addresses in detail four crimes against industrial rights and against copyright which are contained in Chapter Six, Volume Four of the Criminal Code.

The author assesses the role of the criminal law in this area also by comparing the criminal law means of Intellectual Property Rights protection under the law of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The thesis also includes suggestions as to how these laws, which are parts of different legal systems, could inspire each other.

On the basis of a detailed comparison, the author concludes that the Czech legal system sufficiently regulates the means of Intellectual Property Rights protection. In the case of criminal means, the scope of the regulation of the protection is even wider than in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Despite the sufficient regulation, the effective protection of Intellectual Property Rights is not really ensured due to failure of the state to detect and prosecute such unlawful activity.

The author used expert literature, Czech and foreign case law and available statistics to show how various means of protection work in practice. In view of the relatively extensive problem, the author has drawn up tables in which she organised the various means of protection. These form annexes to this thesis.

Kľúčové slová

Kľúčové slová: duševné vlastníctvo, trestnoprávne prostriedky ochrany, správnoprávne prostriedky ochrany

Keywords: intellectual property, criminal means of protection, administrative means of protection